

Ugovori - sudska praksa Bosne i Hercegovine

PRAVNO SHVATANJE Vrhovnog suda FBiH broj: Broj 70 0 Dn 009610 22 Spp od dana: 08.12.2022. godine, sporno pravno pitanje glasi:

„Da li potpisi ugovorača na ugovorima uopće moraju biti ovjereni, i ako da, po kojem propisu?

- Ukoliko bi se primijenile odredbe Zakona o ovjeravanju potpisa, rukopisa i prepisa, a s obzirom na formulaciju stavova 1. i 2. člana 2. sljedeće pitanje glasi:

„Da li to podrazumjeva tzv. nadovjeru (općinski organ uprave i osnovni sud) ili je dovoljno da ovjeru izvrši jedan od ova dva?“

"Potpisi ugovorača na ugovorima o prenosu prava na nekretninama moraju biti ovjereni bilo od strane notara, bilo od strane suda kao uslov punovažnosti za upis u zemljišne knjige."

Cijela sudska odluka.

<----->

Čl. 997. i 998. Zakona o obligacionim odnosima ("SL SFRJ", br. 29/78, 39/85 i 57/89, "SL RBiH", br. 2/92 i 13/93 i "SN FBiH", br. 29/03 i 42/11)

OKOLNOST ŠTO JE IZJAVA O JEMSTVU SADRŽANA U UGOVORU O GOTOVINSKOM NAMJENSKOM KREDITU NE ODUZIMA JOJ SVOJSTVO PISANOG UGOVORA O JEMSTVU AKO SADRŽI SVE BITNE SASTOJKE UGOVORA O JEMSTVU IZ ČLAN 997. ZOO I STOGA PROIZVODI PRAVNO DEJSTVO.

Iz obrazloženja:

Dakle, kod utvrđenja da je revident potpisnik ugovora o kreditu (član 8. Ugovora) kojim se obavezao da preuzima obavezu otplate kredita uz uvjete i na način kao i korisnik kredita, nižestepeni sudovi su pravilno ocijenili da odredba člana 8. Ugovora o kreditu, po svom sadržaju i obliku je ugovor o jemstvu predviđen u odredbama čl. 997. i 998. ZOO. Bez pravnog uporišta je stanovište revidenta da jemstvo nije uspostavljeno jer nije zaključen poseban pismeni ugovor o jemstvu. Naime, okolnost što je ugovor o jemstvu sadržan u Ugovoru o gotovinskom namjenskom kreditu, koji je sastavljen u pisanom obliku i sadrži sve elemente ugovora, ne oduzima mu svojstvo pisanog oblika, pa kako izjava o jemstvu sadrži sve bitne sastojke ugovora o jemstvu (član 997. ZOO) to isti i proizvodi pravno dejstvo.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 100977 19 Rev od 05.11.2019. g.)

<----->

PRAVNA VALJANOST UGOVORA

Član 9. Zakona o prometu nepokretnosti

(„Sl. list SRBiH“ br. 38/78 do 22/91 i „Sl. gl. RS“ br. 29/94)

Pismeni ugovor o kupoprodaji nepokretnosti, kojem nedostaje potpis jednog od ugovarača, ne proizvodi pravne posljedice.

Iz obrazloženja:

Iz stanja predmeta proizilazi da tužitelj svoja prava u pogledu spornih nekretnina temelji na neovjerenom kupoprodajnom ugovoru zaključenom 13.9.1991. g. sa prednikom trećetuženog, čiji predmet je bilo zemljište površine 5845 m² sa skladištem i ruševnim stambenim objektom. Pravilno nižestepeni sudovi smatraju da taj ugovor ne predstavlja valjan pravni osnov za sticanje svojine ili nekog drugog stvarnog prava na spornim nekretninama. Ovaj ugovor je ništav u smislu čl. 103. ZOO jer je protivan prinudnom propisu iz čl. 9. ZPN, po kome je ugovor o prometu nepokretnosti punovažan ako su potpisi

ugovarača ovjereni kod nadležnog suda. Dakle, predviđena je pismena forma i potpisi ugovarača kao bitni elementi ovog ugovora. To znači da je ugovor koji nisu potpisali ugovarači ili jedan od njih ništav, a nedostatak potpisa jednog od ugovarača se ne može konvalidirati čak i ako je ugovor realizovan (ugovor se može konvalidirati samo ako mu nedostaje sudska ovjera, shodno članu 9. stav 4. ZPN).

Kako je citirani ugovor ništav, tužitelj na temelju njega nije mogao steći bilo kakvo pravo na spornim nekretninama, pa mu nedostaje i pravni osnov iz čl. 37. i 41. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima („Sl. list SFRJ“ broj 6/80 i 36/90 te „Sl. glasnik RS“ broj 38/03, dalje: ZOSPO) da traži njihovu predaju.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 77 0 P 003725 19 Rev od 02.10.2019. g.)

<----->

PRAVO PREČE KUPOVINE

Član 36. Zakona o prometu nepokretnosti („Službeni list BiH“ br. 38/78 do 22/91 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 29/94)

Prodavac nekretnine nema pravo da traži poništenje ugovora zbog povrede prava preče kupovine.

Iz obrazloženja:

Pravo pobijati ugovor zbog povrede prava preče kupovine pripada imaocu tog prava, a ne prodavcu koji je raspolagao nekretninom kao da ona nije opterećena pravom preče kupovine (čl. 29.-36. Zakona o prometu nepokretnosti-„Službeni list SR BiH“ broj 38/78, 4/89, 29/90 i 22/91 te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 29/94, dalje: ZPN). Dakle, tužiteljica odn. njen pravni prednik nema aktivnu legitimaciju da pobija sporni ugovor iz gore navedenog razloga. Pri tome valja imati na umu da ugovor koji je zaključen uz povredu prava preče kupovine nije ništav već rušljiv ugovor, slijedom čega se može tražiti samo njegovo poništenje u prekluzivnim rokovima (u konkretnom slučaju tužba je podnesena po proteku prekluzivnog roka od 30 dana), dok se ne može tražiti utvrđenje ništavosti takvog ugovora. Pravni prednik tužiteljice je znao da samo umješak ima pravo na sudska zaštitu zbog povrede svog prava preče kupovine, radi čega je od njega zahtijevao da podnese tužbu protiv tuženih. Tek nakon što ga je umješak obavijestio da nije

zainteresovan za kupovinu spornih nekretnina i da predmetni kupoprodajni ugovor, po njegovom mišljenju, nije ništav jer je njime prometovano izgrađeno zemljište, pravni prednik tužiteljice je sudu podnio tužbu u ovoj pravnoj stvari.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 71 0 P 046194 19 Rev od 05.12.2019. g.)

<----->

RASKID UGOVORA ZBOG PROMIJENJENIH OKOLNOSTI

Član 133. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89 te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04)

Uvođenje privremene uprave kod tužene banke nakon zaključenja ugovora je promijenjena okolnost koja otežava ispunjenje ugovora i okolnost zbog koje se ne može ostvariti svrha ugovora, pa strana kojoj je otežano ispunjenje obaveze može iz tog razloga raskinuti ugovor.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 111. stav 2. ZB privremeni upravnik je dužan odmah po prijemu odluke o imenovanju preduzeti mjere zaštite i spriječavanja otuđenja ili zloupotrebe aktive i dokumentacije banke i njenih supsidijarnih lica.

Prema odredbi člana 112. stav 1. ZB privremeni upravnik je ovlašten i odgovoran za zaštitu imovine i preuzimanje kontrole nad poslovanjem banke i donošenje odluke o nastavku poslovanja banke, a prema stavu 5. tačka 2. iste odredbe ovlašten je da uz saglasnost Agencije za bankarstvo privremeno obustavi ispunjenje određenih obaveza banke.

Prema odredbi člana 133. stav 1. ZOO, ako poslije zaključenja ugovora nastupe okolnosti koje otežavaju ispunjenje obaveze jedne strane, ili ako se zbog njih ne može ostvariti svrha ugovora, a u jednom i u drugom slučaju u toj mjeri da je očigledno da ugovor više ne odgovara očekivanjima ugovornih strana i da bi po opštem mišljenju bilo nepravilno održati ga na snazi takav kakav je, strana kojoj je otežano ispunjenje obaveze, odnosno strana koja zbog promijenjenih okolnosti ne može ostvariti svrhu ugovora, može zahtijevati da se ugovor raskine.

U konkretnom slučaju iz utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja u revizionom postupku prema izričitoj zabrani propisanoj odredbom člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), proizlazi da rješenjem Agencije broj ... od 11.11.2015. g. kod tuženog uvedena privremena uprava, nakon čega je između parničnih stranaka vođen razgovor vezano za dalje egzistiranje ugovora o zakupu 25 putničkih motornih vozila od 12.02.2014. g. i njegovu promjenu, ali dogovor nije postignut. Dana 30.11.2015. g. Agencija je odlukom broj ... dala saglasnost privremenom upravniku da obustavi isplatu svih obaveza banke nastalih prije uvođenja privremene uprave i privremeni upravnik je dana 07.12.2015. g. obavijestio tužitelja da raskida ugovor, što je tužitelj prihvatio na način da je tražio ispunjenje obaveza tuženog regulisanih odredbom člana 12. stav 7. ugovora i prihvatanjem primopredaje vozila koja su bila predmet ugovora koja je izvršena dana 21. i 22.01.2016. g..

Imajući u vidu naprijed navedene činjenice proizlazi da je privremeni upravnik tuženog nakon uvođenja privremene uprave dana 11.11.2015. g., u skladu sa naprijed navedenim odredbama ZB, imao obavezu da preduzme mjere zaštite i spriječavanja otuđenja ili

zloupotrebe aktive banke, te da zaštiti njenu imovinu, što je on učinio na način da je pozvao tužitelja da zbog ovih promijenjenih okolnosti i ostvarenja svrhe ugovora izmijene ugovor o zakupu od 12.02.2014. g.. Budući da tužitelj na to nije pristao privremeni upravnik je raskinuo ugovor dana 07.12.2015. g.. Iz dopisa tužitelja broj ... od 11.12.2015. g. proizlazi da se tužitelj saglasio sa raskidom ugovora i zahtijevao da tuženi zbog jednostranog raskida ugovora izvrši obavezu iz odredbe člana 12. stav 7. ugovora, nakon čega je dana 19.01.2016. g. zahtijevao od tuženog vraćanje vozila koja su bila predmet ugovora, koja su mu vraćena dana 21. i 22.01.2016. g..

Kod takvog stanja stvari proizlazi da je tuženi raskinuo predmetni ugovor zbog razloga predviđenih odredbom člana 133. ZOO, o kojim razlozima je predhodno obavijestio tužitelja.

Stoga se, suprotno tvrdnji revidenta, ne radi o jednostranom raskidu ugovora prije njegovog isteka učinjenom od tuženog bez davanja posebnog obrazloženja, kako je predviđeno odredbom člana 12. stav 7. ugovora, kao uslov da tuženi kao zakupac, tužitelju kao zakupodavcu, isplati iznos koji odgovara iznosu od 70 % zbira svih budućih zakupnina od dana otkaza ugovora do kraja ugovorenog perioda trajanja ugovora.

Budući da je tužitelj tužbeni zahtjev u ovoj parnici, koji se odnosi na potraživanje u iznosu od 508.929,79 KM, temeljio na odredbi člana 12. stav 7. ugovora o zakupu od 12.02.2014. g., neosnovani su revizioni prigovori da je prilikom donošenja osporene odluke o odbijanju tog

dijela tužbenog zahtjeva materijalno pravo pogrešno primijenjeno.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 57 0 Ps 117747 19 Rev od 06.09.2019. g.

<----->

RASKID ILI IZMJENA UGOVORA ZBOG PROMIJENJENIH OKOLNOSTI

Član 133. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85 i 57/89, te "Službeni glasnik Republike Srpske" broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04)

Objektivne nepredvidive okolnosti koje su nastale tokom trajanja ugovornog odnosa i koje su dovele u pitanje svrhu daljeg opstanka samog ugovora predstavljaju osnov za raskid ili izmjenu predmetnog ugovora, a ne mogu biti osnov za utvrđenje ništavosti spornih odredaba ugovora.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju, prema utvrđenju nižestepenih sudova, između tužitelja (kao korisnika kredita) i tužene (kao davaoca kredita) je dana 25.4.2007. g. zaključen ugovor o dugoročnom hipotekarnom kreditu uz valutnu klauzulu u CHF, odnosno ugovor o kreditu propisan odredbom člana 1065. ZOO. Ovim ugovorom banka se obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom. Predmetnim ugovorom tužitelj i tužena su se saglasili o bitnim elementima ugovora (visini iznosa koji se daje na ime kredita, namjena kredita, početak, rok i način vraćanja, ugovorenoj redovnoj kamati i načinu njenog obračuna, te zateznoj kamati u slučaju da korisnik kredita svoje obaveze ne izmiri u roku). Po tom ugovoru tužena je tužitelju isplatila iznos od 160.234,00 KM, što na dan odobrenja kredita po srednjem kursu koji je tada važio odgovara odobrenom iznosu kredita od 133.893,00 CHF.

Predmetni ugovor je zaključen sa valutnom klauzulom u CHF. Tužitelj prigovara dopuštenosti primjene navedene klauzule i na tome zasniva zahtjeve u ovoj parnici.

Valutna klauzula je pravno dopušten vid zaštite banke povjerioca iz ugovora o kreditu od štetnih tržišnih i inflatornih promjena realne vrijednosti novčanih sredstava stavljenih na raspolaganje korisniku kredita. Pravno dopuštenje ugovaranja valutne klauzule ima utemeljenje u odredbi člana 395. ZOO koja propisuje ako novčana obaveza glasi na plaćanje u zlatu ili nekoj drugoj stranoj valuti, da se njeno ispunjenje može zahtijevati u domaćem novcu prema kursu koji važi u trenutku ispunjenja obaveze, a njena je funkcija očuvanje realne tržišne vrijednosti plasiranih novčanih sredstava putem ugovora o kreditu. Ni drugim materijalno-pravnim propisima koji regulišu ovu oblast (kao Zakon o bankama) nije zabranjeno ugovaranje valutne klauzule.

Prema tome, u Republici Srpskoj kreditni poslovi se mogu zaključivati i realizovati tako da se kreditni iznos isplati u KM i konstituiše obaveza vraćanja primljenog u tržišnoj protivvrijednosti opredjeljene valute (u konkretnom slučaju CHF).

Predmetni ugovor zbog svoje dugoročnosti (period od 10 godina) ima i elemente aleatornosti, zbog čega ugovorne strane moraju iskazati posebnu pažnju prilikom njegovog zaključenja. Međutim, objektivno gledajući, upravo zbog te dugoročnosti (višegodišnjeg trajanja ugovora o kreditu), ni banka ni korisnik kredita nisu u prilici da u vrijeme zaključenja ugovora realno sagledaju sva buduća tržišna kretanja kursa valute obračuna, pa podjednako snose posljedice aleatornosti takvog ugovora. Rast kursa CHF, kao primjenjenog valorimetra, nije mogao predstavljati predvidljivu i realnu procjenu banke, niti izraz njenih lukrativnih namjera da po tom osnovu stekne nesrazmjernu imovinsku korist na štetu primaoca kredita.

Iz tih razloga se ne mogu prihvatiti revizioni navodi kojima se ističe da u momentu zaključenja ugovora na strani tužene nije bilo savjesnosti niti poštenja. Ne može se prihvatiti ni stanovište prvostepenog suda, na koje se tužitelj poziva u reviziji, da na njegovoj strani nije bilo slobodne volje za zaključenje ugovora, odnosno da je doveden u zabludu u pogledu pravne prirode i posljedica ugovorene valutne klauzule, jer kako je već rečeno ni tužena u momentu zaključenja ugovora nije mogla sagledati buduća tržišna kretanja kursa valute obračuna – CHF, odnosno u konačnom pravne i ekonomske posljedice ugovaranja valutne klauzule. Uostalom, sve kad bi se i prihvatilo da je tužitelj u pogledu svoje pregovaračke pozicije i nivoa obavještenosti kod zaključenja ugovora bio u slabijem položaju u odnosu na banku, kod činjenice da tokom postupka nije osporio da je ugovor pročitao, imajući u vidu jasne zakonske odredbe koje regulišu ugovor o kreditu i mogućnost ugovaranja valutne klauzule, trebale su mu biti jasne pravne posljedice zaključenja ugovora (da će rata kredita zavisiti od kretanja navedene valute), zbog čega je bez značaja ukazivanje revidenta na direktivu Evropske zajednice o nepoštenim uslovima u potrošačkim ugovorima, te na odluku suda Evropske unije od 20.9.2017. g., a čija primjena nije obavezna za sudove u Bosni i Hercegovini.

Prema tome, pravilno je stanovište drugostepenog suda da nisu ispunjeni zakonski uslovi za utvrđenje ništavosti spornih odredaba ugovora o kreditu, odnosno odredbe člana 12. tog ugovora koja sadrži valutnu klauzulu i odnosi se na način primjene člana 3. istog ugovora.

Stoga ekonomske i pravne posljedice enormnog rasta kursa švajcarskog franka, koje su nastale nakon zaključenja predmetnog ugovora o kreditu, a za vrijeme njegovog važenja (kojima se bavi prvostepeni sud), predstavljaju objektivne nepredvidive okolnosti koje su nastale tokom trajanja ugovornog odnosa i koje su do te mjere otežale ispunjenje obaveze

korisnika kredita da su objektivno dovele u pitanje i svrhu daljeg opstanka samog ugovora. Međutim, te okolnosti, radi zaštite načela jednakosti uzajamnih davanja, savjesnosti i poštenja, predstavljaju zakonski osnov za raskid ili izmenu predmetnog ugovora u smislu odredbe člana 133. ZOO (kako nije postavljen zahtjev u ovoj parnici) i nastupanja pravnih posljedica iz člana 132. ZOO, a ne mogu biti osnov za utvrđenje ništavosti spornih odredaba ugovora o kreditu (kako glasi zahtjev tužitelja).

(Vrhovni sud Republike Srpske, 71 0 P 211239 18 Rev od 15.05.2019. g.)

<----->

NASTANAK UGOVORA

Članovi 32. i 39. Zakona o obligacionim odnosima

(„Sl. list SFRJ“ br. 29/78 do 57/89 i „Sl. gl. RS“ br. 17/93 do 74/04)

Prihvat ponude se ne mora sastojati samo u izjavi o prihvatanju, koja je upućena ponudiocu, već može biti izvršen i drugim radnjama kao što je potpuno ili djelimično izvršenje obaveza iz predloženog ugovora, ukoliko je to izvršenje saobrazno sadržini ponude i dogodi se prije isteka roka obaveznosti ponude.

Iz obrazloženja:

U skladu sa članom 30. ZOO, osnovni razlog pregovora je da dozvole svakoj eventualnoj ugovornoj strani da sazna na šta će se tačno obavezati, da upozna ekonomske i pravne posljedice zaključenja ugovora te da se obavijesti o situaciji suprotne strane (njenoj solventnosti, poslovnom poštenju i sl.). Pregovaranje je proces u toku koga se formira volja stranaka. U toku pregovora svaka od strana može, imajući povjerenje u izjave druge strane, vršiti određene pripremne radnje, činiti troškove, odbijati druge ponude za pregovore itd., pa se u takvim slučajevima postavlja pitanje odgovornosti za štetu u slučaju prekida pregovora.

Prvostepeni sud se pozvao na stav 3. člana 30. ZOO kada je odbio protivtužbeni zahtjev za naknadu štete, smatrajući da tužitelj nije imao namjeru da tuženog isključi iz posla u vezi popločavanja ulica i trgova u D., već da je do toga došlo voljom preduzeća „H.“ d.o.o. B., kome su povjereni navedeni radovi. Međutim, drugostepeni sud je pravilno zaključio da je neosnovani prekid pregovora poseban osnov odgovornosti za štetu te da stranke nisu samo pregovarale već su u vezi sa predmetnim poslom postigle i usmeni dogovor na temelju koga je tuženi u korist tužitelja preduzeo brojne poslovne aktivnosti. Ovaj sud je cijenio ponašanje stranaka prema načelu savjesnosti i poštenja te pravilno našao da je tužitelj bio nesavjestan.

U konkretnom slučaju tužitelj je 28.3.2008. g. tuženom dao ponudu u vezi posla na popločavanju ulica i trgova u D. Nesumnjivo je da svaka ponuda predstavlja inicijativu za zaključenje ugovora, što je propisano članom 32. ZOO. Ponuda je prijedlog za zaključenje ugovora i ujedno projekat tog ugovora. Ugovor nastaje prihvatanjem ponude, a prema odredbi člana 39. ZOO, taj prihvrat se ne mora sastojati samo u izjavi o prihvatu upućenoj ponudiocu, već može biti učinjen i drugim radnjama. Ponuda je prihvaćena kada ponuđeni potpuno ili djelimično izvrši svoje obaveze iz predloženog ugovora, ukoliko je to izvršenje saobrazno sadržini ponude i dogodi se prije isteka roka obaveznosti ponude. U ovom slučaju je utvrđeno da je tuženi ponudu tužitelja dalje distribuirao preduzećima koja su učestvovala na tenderu raspisanom od strane Grada D., zajedno sa katalogima, uzorcima i drugom dokumentacijom koju mu je isporučio tužitelj, a ostvario je i kontakte sa ovlaštenim predstavnicima Grada D. Urbanističkog zavoda B. i drugih institucija sa ciljem da se u projektu popločavanja ulica i trgova u D. koriste proizvodi tužitelja, a ne proizvodi drugih zainteresovanih preduzeća (drugim riječima, tuženi je „lobirao“ za tužitelja). Tu činjenicu je na indirektan način priznao i sam tužitelj, koji je tuženom ponudio iznos od 5.360 Eura na ime posredovanja u naprijed navedenom poslu i na ime pogrešno fakturisane robe, što znači da je među strankama bilo nesporno da je tuženi obavljao poslove za tužitelja u vezi navedenog projekta u D. i da je po tom osnovu imao određene izdatke.

Imajući u vidu gore navedeno, pravilnom ocjenom provedenih dokaza u smislu člana 8. Zakona o parničnom postupku („Sl. glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, dalje: ZPP), drugostepeni sud je našao da su, bez obzira što između njih nije zaključen ugovor u pismenom obliku, parnične stranke bile u poslovnom odnosu na temelju usmenog dogovora i da je tuženi prije prekida poslovne saradnje izvršio usmeno ugovorene obaveze, a nije ostvario dobit koju je očekivao jer je tužitelj prekršio postignuti dogovor da se isporuka njegove robe povodom posla u D. vrši isključivo preko tuženog. Takvim postupkom tužitelja tuženom je prouzrokovana šteta, čiju naknadu on osnovano zahtijeva u ovoj parnici (radi se o šteti pričinjenoj povredom ugovora, u smislu člana 262. stav 2. ZOO).

Pojam štete obuhvata ne samo prostu štetu već i izmaklu korist (član 155. ZOO). U smislu člana 189. ZOO, pored prava na naknadu obične štete, oštećenom pripada i pravo na naknadu izmakle koristi kao budućeg povećanja imovine. Prilikom procjene izmakle koristi, kao jednog od elemenata za odmjeravanje integralne naknade materijalne štete, uzima se u obzir samo onaj dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari i koji je spriječen štetnim događajem.

Iz utvrđenog činjeničnog stanja proizlazi da su stranke uspostavile svojevrsan obligaciono - pravni odnos koji po svojim bitnim elementima najviše odgovara usmenom ugovoru o nalogu (član 749. ZOO) sa elementima ugovora o posredovanju (član 813. ZOO) pa je za priznanje prava tuženom na naknadu štete odlučno to što je ugovor prestao zbog odustanka tužitelja kao nalogodavca (odredba člana 765. ZOO). Da tužitelj nije odustao od ugovora, za šta nije imao opravdan razlog, tuženi bi ostvario zaradu od prodaje tužiteljevih proizvoda i pravo na naknadu (proviziju) srazmjerno učinjenoj usluzi. Šteta koju je tuženi pretrpio se, dakle, ogleda u gubitku zarade i naknade koju bi ostvario da tužitelj nije jednostrano prekinuo njihovu

poslovnu saradnju. Kako visina naknade nije ugovorena, tuženi bi imao pravo na uobičajenu odn. pravičnu naknadu, u skladu sa odredbom člana 761. u vezi sa članom 822. ZOO.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 57 0 Ps 051899 18 Rev 2 od 16.01.2019. g.)

<----->

UTVRĐENJE NIŠTAVOSTI UGOVORA I OPOZIV POKLONA

Član 103. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 17./93, 3/96 i 74/04), Opšti građanski zakonik, paragraf 948

Pod pojmom neblagodarnosti zbog kojeg se može opozvati ugovor o poklonu podrazumijeva se takvo ponašanje poklonoprимca kojim se on svjesnom povredom ličnosti poklonodavca teško ogriješio tako da njegovo ponašanje ima značaj grube neblagodarnosti.

Iz obrazloženja:

Shodno paragrafu 948. Opšteg građanskog zakonika, za uspjeh u parnici radi opoziva predmetnog ugovora o poklonu i Aneksa tog ugovora, tužilac je bio u obavezi da dokaže, da je tužena kao poklonoprимca iskazala prema njemu kao poklonodavcu takvu neblagodarnost koja se identifikuje sa obilježjima krivičnog djela kojim se povređuje tijelo ili vrijeđa poštenje, sloboda ili imovina poklonodavca, te da shodno tome poklonodavac osjeća kajanje zbog zaključenja ugovora o poklonu, tako da se isti osjeća ponižen i uvrijeđen. Drugim riječima, neblagodarnost poklonoprимca podrazumijeva takvo njegovo ponašanje, kojim se on svjesno, povredom ličnosti poklonodavca, grubo ogriješio o njegove interese.

Kako iz stanja nižestepenih spisa proizilazi: da su predmetne nekretnine bračna tečevina R.S. i njegove žene A., roditelja tužene; da je nakon smrti žene A., R.S. ostao sam i da je o njemu brinula kćerka S.K., sada tužena; da je zbog toga R.S. u toku 2009. g. njoj poklonio predmetne nekretnine; da se u toku 2013. g. R.S. oženio M.S.s kojom živi i koja o njemu brine obzirom da je u poodmaklim godinama i da je osjetljivog zdravlja; da ga tužena iz tih razloga rjeđe posjećuje, ali da se nikad nije nedolično ponašala ni prema njemu ni prema njegovoj novoj supruzi, već da je naprotiv, nakon što se R. oženio M., u toku 2014. g. zaključen Aneks predmetnog ugovora o poklonu kojim je ustanovljeno pravo doživotnog uživanja na predmetnim nekretninama u korist R.S. onda je pravilan zaključak nižestepenih sudova, da tužilac nije dokazao da su ispunjeni uslovi iz paragrafa 948. Opšteg građanskog zakonika za opoziv predmetnog ugovora o poklonu i Aneksa tog ugovora.

Na ovakav zaključak ne utiču revizioni prigovori, da su nižestepeni sudovi pogrešnom ocjenom provedenih dokaza, konkretno iskaza saslušanih svjedoka i parničnih stranka došli do pogrešnog zaključka u pogledu ne postojanja uslova za opoziv predmetnog ugovora o poklonu i Aneksa tog ugovora, jer iz iskaza svih saslušanih svjedoka i parničnih stranaka jasno proizilazi, da je jedina promjena u odnosu između parničnih stranaka, a nakon što se tužilac oženio M.S., što ga tužena rjeđe posjećuje, mada se nikad prema njemu nije nedolično ponašala. Na ovakav zaključak ne utiče ni činjenica, da je tužilac u poodmaklim godinama i da je lošeg zdravstvenog stanja, jer iz stanja spisa proizilazi, da mu je obezbjeđena sva njega i zdravstvena zaštita bez obzira što je komunikacija između njega i tužene oslabljena, nakon što se oženio.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 71 0 P 240763 19 Rev od 12.8.2019. g.)

<----->

UTVRĐENJE NIŠTAVOSTI SUDSKOG PORAVNANJA

Član 103. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 17./93, 3/96 i 74/04)

Kada se ima u vidu da je sudsko poravnanje po svom pravnom karakteru materijalno pravni ugovor, neprihvatljivo je stanovište nižestepenih sudova, da se ne može zahtijevati utvrđenje ništavosti sudskog poravnjanja (prema odredbama materijalnog prava), već da se isto može pobijati samo po odredbama procesnog građanskog prava.

Iz obrazloženja:

Naime, odredbama člana 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 17./93, 3/96 i 74/04 - u daljem tekstu: ZOO) je propisano, da ugovor koji je protivan prinudnim propisima, javnom poretku ili dobrim običajima, je ništav ako cilj porijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

Kada se ima u vidu, da je sudsko poravnanje po svom pravnom karakteru materijalno pravni ugovor, bez obzira što je istovremeno i akt okončanja parnice koji ima snagu pravosnažne sudske odluke, onda nema sumnje, da su neprihvatljivi stavovi nižestepenih sudova, da se ne može zahtijevati utvrđenje ništavosti sudskog poravnjanja, već samo, da se isto može pobijati u smislu odredaba člana 92. Zakona o parničnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu ZPP).

Polazeći od pogrešnog pravnog stanovišta, da se se sudsko poravnanje može pobijati samo u smislu člana 92. ZPP-a i da su protekli rokovi za pobijanje predmetnog sudskog poravnjanja, nižestepeni sudovi su propustili utvrditi činjenice relevantne za odluku o zahtjevu iz tužbe, odnosno, da li je predmetno sudsko poravnanje bilo protivno prinudnim propisima, konkretno Zakonu o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 32/05, 32/06, 100/06, 44/07, 86/07, 113/07, 64/08), pa samim tim, da li je ništav i ugovor o kupoprodaji predmetnog poslovnog prostora zaključen između 22.d. d.o.o. B.L. i N.N. 10.2.2006. g..

(Vrhovni sud Republike Srpske, 71 0 P 197731 18 Rev od 21.8.2018. g.)

<----->

NIŠTAVOST UGOVORA

Član 88. i 89. Zakona o preduzećima (Službeni glasnik RS" br. 24/98 do 34/06) Član 103. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ br. 29/78, 39/85 i 57/89, te "Službeni glasnik RS" br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04)

Kada je kod zaključenja kupoprodajnog ugovora došlo do povrede klauzule zabrane konkurencije i konfliktnosti interesa odnosno do povrede odredaba zakona koje su imperativnog karaktera, radi se o ništavom ugovoru.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 88. stav 1. ZP propisana je klauzula zabrane konkurencije prema kojoj član društva sa ograničenom odgovornošću (kakvo je u vrijeme zaključenja kupoprodajnog ugovora tuženi) ne može biti zaposleno u bilo kojem drugom preduzeću koje obavlja istu ili srodnu djelatnost koja bi mogla biti konkurentna. Odredbom člana 89. stav 1. istog

zakon je normiran sukob interesa u vođenju poslova (klauzula konfliktnosti interesa) prema kojoj član društva sa ograničenom odgovornošću može sa preduzećem u kojem ima to svojstvo zaključiti ugovor o kreditu, kauciji, garanciji, avalu i jemstvu, kao i drugi pravni posao utvrđen osnivačkim aktom ili statutom, po odobrenju Upravnog i Nadzornog odbora. Ovo odobrenje je potrebno i za pravni posao koji zakluče druga lica, u kome postoji zainteresovanost člana društva sa ograničenom odgovornošću (član 89. stav 2. ZP).

U konkretnom slučaju, ponudu za konstrukciju i odluku o nabavci iste, kao i odluku o naplati potraživanja putem kompenzacije, je potpisao P.D.. U tom periodu, prema činjeničnom

utvrđenju nižestepenih sudova, koje je saglasno izvedenim materijalnim dokazima, te iskazu P.D. (izvodi iz sudskog registra, zapisnik sa sjednice Skupštine akcionara tužitelja od 26.01.2006. g., zapisnik sa sjednice Upravnog odbora tužitelja od 29.12.2005. g., odluka Okružnog suda u Banjoj Luci broj 011-0-U-06-000 490 od 10.09.2007. g.), P.D. je bio predsjednik Upravnog odbora tužitelja, direktor i jedan od akcionara tužitelja. Istovremeno, isti je bio jedan od osnivača tuženog, punomoćnik istoga, te je donosio odluke i potpisivao sve akte za tuženog, čiji direktor formalno pravno je bila njegova supruga M.D.. Prihvatanju ponude za nabavku predmetne konstrukcije, formalno pravno je predhodila odluka Upravnog odbora tužitelja na sjednici od 29.01.2005. g., u čijem donošenju je učestvovao P.D., te koja se ne očituje na činjenicu da se radi o ugovoru između povezanih lica (član 88. ZP), pa zaključenju predmetnog ugovora nije predhodilo valjano odobrenje Upravnog odbora tužitelja, a zaključenju ugovora nije predhodilo ni odobrenje Nadzornog odbora tužitelja, niti je o odobrenju i zaključenom pravnom poslu obavještena Skupština akcionara tužitelja (član 89. stav 4. ZP). To znači da je kod zaključenja predmetnog kupoprodajnog ugovora došlo do povrede klauzule zabrane konkurencije i konfliktnosti interesa odnosno odredaba zakona koje su imperativnog karaktera, što ovaj ugovor čini ništavim (član 103. ZOO).

(Vrhovni sud Republike Srpske, 57 0 Ps 016931 17 Rev od 05.07.2018. g.)

<----->

NIŠTAVOST PREDUGOVORA

Članovi 45. stav 5., 103. i 124. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78, 39/85 i 57/89, te "Službeni glasnik Republike Srpske" broj 17/93, 3/96 i 39/03 i 74/04)

Raskidom predugovora, obe strane su oslobođene obaveze za zaključenje glavnog ugovora, u koju svrhu je predugovor i zaključen, a predugovor koji je raskinut ne proizvodi pravno dejstvo, pa ne postoji ni pravna mogućnost za utvrđenjem ništavosti predugovora – koji pravno ne postoji.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju ugovorne strane su se saglasile da glavni ugovor zakluče u roku od 30 dana od momenta upisa svojinskih prava na ime prodavca (tužiteljice), koji upis nije izvršen jer nije ostvaren uslov za to, a da u slučaju – da se ne izvrši povrat svojinskih prava da se predmetni predugovor - automatski raskida u dijelu gdje nije udovoljeno povratu (tačka III stav 2. i 3. predugovora).

U smislu odredbe člana 74. stav 1. ZOO uslov, kao bitni elemenat ugovora (time i predugovora), je isključivo izraz volje ugovornih strana i pravno dejstvo predugovora sa takvom odredbom zavisi od neke buduće, objektivno neizvjesne činjenice. Ako je predugovor zaključen pod raskidnim uslovom, kao što je to ovdje slučaj, i ako uslov za zaključenje

glavnog ugovora nije ispunjen, ostvaren je raskidni uslov za automatski raskid predugovora, ugovoren u tački III stav 3. predugovora.

S obzirom da su u tački IV predugovora ugovorne strane saglasno izjavile da zemljište koje je predmet predugovora, u momentu njegovog zaključenja ima karakter neizgrađenog građevinskog zemljišta, da je s tim u vezi tužiteljica punomoćjem ovjerenim od strane notara G. G. po brojem ... od 7.7.2009. g. ovlastila tuženog da preduzme sve pravne i druge radnje vezane za povrat predmetnog zemljišta koje je izuzeto rješenjem nadležnog upravnog organa Skupštine ... B. L. od 17.9.1971. g. koji nije izvršen, ostvaren je ugovoreni uslov za automatski raskid predugovora, o čemu je nakon opoziva datog punomoćja tužiteljica obavijestila tuženog dana 7.2.2014. g., (koje obavještenje je tuženi primio 14.2.2014. g.), a ovu odlučnu činjenicu (o raskidu predugovora) i sam revident potvrđuje u izjavljenoj reviziji.

Kako je ugovoren, a zatim i ostvaren raskidni uslov za raskid predmetnog predugovora, bez značaja je za odluku u ovom sporu okolnost da je u datom punomoćju navedeno da se vlastodavac (tužiteljica) za poslove označene u punomoćju datom tuženom „odriče opoziva punomoćja“. Ovakav zaključak je u skladu sa odredbom člana 92. stav 1. ZOO, prema kojoj odredbi vlastodavac može po svojoj volji opozvati punomoćje, čak iako se ugovorom odrekao tog prava.

Raskidom predugovora (kao i raskidom ugovora koji predviđa odredba člana 124. ZOO), obe strane su oslobođene obaveze (iz predugovora), za zaključenje glavnog ugovora, u koju svrhu je predugovor i zaključen, a predugovor koji je raskinut ne proizvodi pravno dejstvo, pa ne postoji ni pravna mogućnost za utvrđenjem ništavosti predugovora (prema odredbi člana 103. ZOO) – koji pravno ne postoji, kako je pravilno zaključio i drugostepeni sud. Zato se navodi revizije u ovom pravcu ukazuju neosnovanim.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 71 0 P 187447 17 Rev od 11.9.2018. g.)

<----->

RASKID UGOVORA

Član 124. i 132. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ br. 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“ br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04)

Kako je, zbog neispunjenja ugovornih obaveza od strane tužene, došlo do raskida ugovora o specijalizaciji, tužena je pravilno obavezana da tužitelju vrati troškove specijalizacije, koje je tužitelj snosio za tuženu.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenju nižestepenih sudova, tužena nije ispunila svoju obavezu iz ugovora o specijalizaciji broj: ... od 27.05.2008. g., odnosno nije po završenoj specijalizaciji i položenom specijalističkom ispitu na radu kod tužitelja ostala dvostruko vrijeme trajanja specijalizacije, već je jednostrano prekinula radni odnos sa danom 06.06.2014. g.. Zaključenjem aneksa ugovora o specijalizaciji broj: ... od 16.12.2014. g. stranke su se sporazumjele o načinu izmirenja obaveze tužene preuzete ugovorom o specijalizaciji, koju su saglasno utvrdile u iznosu od 87.154,93 KM, i to isplatom novčanog iznosa od 30.000,00 KM i radnim angažovanjem u dežurstvu u dane vikenda po cijeni 5,00 KM po satu. Stranke su se, zaključenjem ugovora broj: 8365/15 od 10.09.2015. g., saglasile da se izmjeni način izmirenja navedene obaveze tužene, tako što će tužena tu obavezu izmiriti pružanjem usluga - rada u dežurstvu, po cijeni od 128,00 KM u dane vikenda i po cijeni od 82,92 KM radnim danima. Između stranaka nije sporno da tužena na taj način (a niti isplatom novčanog iznosa) nije izmirila svoju ugovornu obavezu.

Odredbom člana 6. ugovora broj: 8365/15 od 10.09.2015. g. stranke su regulisale da tužitelj zadržava pravo da jednostrano raskine ugovor, ukoliko tužena u kontinuitetu od

2 mjeseca bez opravdanog razloga ne izvršava obaveze iz ovog ugovora (stav 1.). Kao opravdani razlozi za neizvršavanje obaveza smatraju se bolest i duže stručno usavršavanje na koje radnik bude upućen od strane poslodavca sa kojim ima zaključen ugovor o radu na neodređeno vrijeme (stav 2.).

Tokom postupka pred nižestepenim sudovima, te u revizionim navodima, tužena ističe da svoju ugovornu obavezu nije ispunila iz opravdanog razloga odnosno zbog trajanja supspecijalizacije iz intenzivne terapije za potrebe službe intenzivne medicine za nehirurške grane, po ugovoru o supspecijalizaciji koji je sa novim poslodavcem zaključila dana 24.11.2015. g..

Članom 2. navednog ugovora o supspecijalizaciji tužena je, u odnosu na njenog sadašnjeg poslodavca, preuzela obavezu da u roku i na način propisan Pravilnikom o planu i programu specijalizacija i supspecijalizacija („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 2/14, u daljem tekstu: Pravilnik) obavi supspecijalistički staž i položi supspecijalistički ispit.

Prema članu 8. ao) Pravilnika (koja odredba propisuje vrste i trajanje supspecijalizacija) predmetna supspecijalizacija traje dvije g.. Supspecijalistički staž se obavlja prema programu odgovarajuće grane medicine (član 18. Pravilnika) i to u kontinuitetu u ukupnom trajnju supspecijalizacije (član 20.). I u prezentiranom supspecijalističkom indeksu tužene od 24.11.2015. g. označeno je da supspecijalizacija traje dvije g..

Saglasno navedenom, kako je tužena predmetnu supspecijalizaciju započela dana 24.11.2015. g., to je pravilan zaključak drugostepenog suda da je dana 24.11.2017. g. (tokom trajanja postupka u predmetnoj parnici) istekao rok od 24 mjeseca koliko je trajala njena supspecijalizacija i da su time na strani tužene prestali opravdani razlozi za neizvršenje obaveze. Drugačiji zaključak ne mogu ishoditi revizioni navodi tužene kojima se poziva na odredbu člana 26. Pravilnika, koja propisuje da je zdravstveni radnik obavezan da poslije sticanja uslova za polaganje supspecijalističkog ispita pristupi polaganju ispita u roku od šest mjeseci, niti pozivanje na uvjerenje Univerzitetsko kliničkog centra broj 01-245-2718 od 10.01.2018. g., prema kojem je supspecijalizacija tužene „još u toku“, s obzirom na zaključeni ugovor o supspecijalizaciji i odredbe Pravilnika o trajanju supspecijalizacije, te da po prirodi stvari obaveza tužene da pristupi polaganju supspecijalističkog ispita nju objektivno ne sprečava u ispunjenju obaveze preuzete ugovorom od 10.09.2015. g..

Navedeno pogotovo što je u konkretnom slučaju, zaključenjem aneksa ugovora o specijalizaciji i zaključenjem ugovora od 10.09.2015. g., te tokom postupka u predmetnoj parnici, tužitelj pokazao volju da se iznađe način izmirenja obaveze koji je za tuženu prihvatljiv, što od strane tužene nije prihvaćeno. Kako je, dakle, zbog neispunjenja obaveza na strani tužene došlo do raskida ugovora o specijalizaciji od 17.05.2008. g., a zatim i ugovora od 10.09.2015. g., to je u odredbi člana 132. stav 2. ZOO drugostepeni sud imao valjano uporište da tuženu obaveže da tužitelju vrati troškove specijalizacije, koje je tužitelj snosio za tuženu.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 85 0 P 062818 18 Rev od 15.11.2018. g.)

<----->

RASKID UGOVORA I ZASTARA

Član 124. u vezi sa članom 371. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04)

U situaciji kada je zastarjelo potraživanje povjerioca i kada se ono više ne može ostvariti prinudnim putem, tužitelj ne može raskinuti ugovor zbog neizvršenja.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 131. ZOO, propisano je da se ugovor ne može raskinuti zbog neispunjenja neznatnog dijela obaveza.

Tačkom 3.4. ugovora, tuženi je preuzeo obavezu da na tužitelja, najkasnije do 1.9.1990. g., izvrši prenos svog prava posjeda i vlasništva na dijelu nekretnine na kojoj je izgrađen objekat peradarske farme, u površini od 2.000 m². Tužitelj je po tački 2.5. ugovora, preuzeo obavezu da vlasništvo nad nekretninom, objektom i opremom prenese na mješovito preduzeće „B.P.“, koje osniva zajedno sa tuženim (1.3.). Nesporno je utvrđeno da je objekt izgrađen na nekretnini tuženog, da je registrovano preduzeće naziva „B.P.“ (izvod iz registra nije čitan

kao dokaz pa nije razjašnjeno ko su osnivači), te da prenos nekretnine nije izvršen na tužitelja niti na navedeno preduzeće.

Stav je ovog suda da je pravilan zaključak drugostepenog suda da su ostvareni uslovi za raskid ugovora, jer se neizvršenje ugovorne obaveze prenosa prava na nekretnini na tužitelja, potom na zajedničko preduzeće, ne može smatrati neispunjenjem neznatnog dijela obaveze kod činjenice da je posljedica toga neostvarivanje svrhe ugovora (uzgoj brojlera u zajedničkom preduzeću).

Postavlja se pitanje, da li povjerilac može raskinuti ugovor zbog neizvršenja obaveze dužnika i u situaciji u kojoj je već nastupila zastarjelost potraživanja izvršenja ugovorene obaveze.

Prigovor zastarjelosti je materijalnopravni prigovor koga tuženi može istaći sve do zaključenja glavne rasprave, tako da njegov propust da ga istakne u odgovoru na tužbu ili na pripremnom ročištu, nema za posljedicu gubitak tog prava, kako revizija želi da prikaže. Jedino ograničenje u pogledu isticanja prigovora zastare, jeste u tome da se taj prigovor ne može prvi put iznijeti u žalbi (član 207. stav 3. ZPP). Kada je takav prigovor istaknut u toku postupka pred prvostepenim sudom, onda i drugostepeni sud i revizioni sud, po službenoj dužnosti, u žalbenom i revizionom postupku moraju da paze na pravilnu primjenu materijalnog prava.

Kada je u parnici u toku prvostepenog postupka istaknut prigovor zastarjelosti, tada sud, prvenstveno, mora da ocijeni da li je ovaj prigovor osnovan, a tek potom, ukoliko nađe da navedeni prigovor nije osnovan, upustiće se u izvođenje dokaznog postupka i raspravljanje o osnovanosti i visini samog potraživanja.

Zastarjelost počinje teći prvog dana poslije dana kada je povjerilac imao pravo da zahtjeva ispunjenje obaveze, ako zakonom za pojedine slučajeve nije drugačije propisano, i nastupa kad istekne posljednji dan zakonom propisanog roka (čl. 361. stav 1. i čl. 362. ZOO).

U dvostrano obveznom ugovoru, o kom je riječ i u ovom postupku, kada jedna strana ne ispuni svoju obavezu druga strana može, ako nije drugačije određeno, da zahtjeva ispunjenje obaveze, ili pod uslovima predviđenim članom 125. do čl. 132. ZOO da raskine ugovor prostom

izjavom, ako raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu. Obzirom da zakon za konkretni pravni odnos ne propisuje poseban rok zastarjelosti, pravilno nalaze nižestepeni sudovi da se ima uzeti da zahtjev tužitelja zastarjeva u opštem zastarnom roku iz člana 371. ZOO, tj. u roku od 10 godina.

Kako tužitelj nije u zakonom propisanom roku tražio izvršenje ugovorene obaveze, niti obavjestio drugu ugovornu stranu da raskida ugovor, on je, svojim propustima, doveo do zastarjelosti potraživanja. Paušalna je tvrdnja revidenta da su stranke i nakon 1.9.1990. g. „ispunjavali druge ugovorne obaveze ulaganja i izgradnje“, jer te činjenice nisu dokazane. Naime, tuženi je na ročištu za glavnu raspravu koje je održano 18.11.2008. g., u iskazu datom u svojstvu parnične stranke, iskazao da je „farma završena 1990. g. i nije radila“, a što je potvrđeno i iskazom svjedoka N. R. (direktora tužitelja u toku 1990. g.).

Prema utvrđenim činjenicama, obaveza tuženog za prenos prava vlasništva na zemljištu i izgrađenom objektu na tužitelja dospjela je za ispunjenje 1.9.1990. g.. Ova obaveza zastarjeva u opštem zastarnom roku od 10 godina, a koji rok, kako pravilno nalazi drugostepeni sud, počinje teći prvog dana poslije dana kada je povjerilac imao pravo da zahtjeva ispunjenje obaveze. Tužitelj je zahtjev za raskid ugovora postavio 10.1.2007. g., dakle, po proteku roka u kojem je imao pravo zahtijevati ispunjenje obaveze od tuženog.

U takvoj situaciji, kada je zastarjelo potraživanje povjerioca i kada dužnik više nije dužan da izvrši ugovornu obavezu, niti se to može ostvariti prinudnim putem, tužitelj ne može raskinuti ugovor zbog neizvršenja.

Suprotno shvatanje protivilo bi se načelu sigurnosti koje podrazumijeva da protekom vremena neko faktičko stanje postaje i pravno, odnosno da se protekom vremena i neaktivnošću titulara gube neka prava. Time tužitelj ne može ostvarivati ni prava u smislu odredbe člana 132. ZOO, kao posljedice raskida ugovora, kao ni pravo vraćanja datog po pravilima koja vrijede u slučaju sticanja bez osnova (čl. 210. ZOO).

Suprotno tvrdnji revidenta, ovakvu situaciju ne može promijeniti ni činjenica da je tužba u ovoj pravnoj stvari podnesena 22.4.2003. g., jer je prvobitno postavljen stvarno pravni zahtjev da se utvrdi da je tužitelj nosilac prava svojine na izgrađenom objektu i pripadajućem dijelu zemljišta, koji zahtjev se ne može poistovjetiti sa zahtjevom za ispunjenje ugovorne obaveze ili zahtjevom za raskid ugovora u smislu odredbe člana 124. ZOO. Takav zahtjev, kako je naprijed rečeno, postavljen je tek podneskom tužitelja od 10.1.2007. g. kojim je uređena i preinačena prvobitno podnesena tužba.

Neosnovano se revizijom prigovara da je iz drugostepene odluke nejasno da li je predmetni ugovor o zajedničkom ulaganju još na snazi. Obzirom da je pravosnažno odbijen zahtjev za raskid ugovora, dalje obrazlaganje navedenog prigovora ukazuje se suvišnim.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 72 0 P 003332 18 Rev od 5.7.2018. g.)

<----->

POSLEDICE RASKIDA UGOVORA

Član 124. u vezi sa članom 132. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 17/93, 3/96 i 74/04)

U slučaju raskida ugovora strana koja je ugovor izvršila potpuno ili djelimično ima pravo da traži da joj se vrati ono što je dala drugoj ugovornoj strani.

Iz obrazloženja:

Naime, odredbama člana 124. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 17/93, 3/96 i 74/04 - u daljem tekstu: ZOO) je propisano, da u dvostranim ugovorima, kada jedna strana ne ispuni svoju obavezu, druga strana može, ako nije što drugo određeno, zahtijevati ispunjenje obaveze ili, pod uslovima predviđenim u idućim članovima, raskinuti ugovor prostom izjavom ako raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu, a u svakom slučaju ima pravo na naknadu štete.

Odredbama člana 132. stav 1. i 2. ZOO je propisano, da se raskidom ugovora obje strane oslobađaju svojih obaveza izuzev obaveze na naknadu štete (stav 1.). Ako je jedna strana izvršila ugovor potpuno ili djelimično, ima pravo da joj se vrati ono što je dala (stav 2.).

Kod nespornih činjenica: da je tužilac kao koncesionar, a na osnovu ugovora o koncesiji od 28.2.2006. g., imao obavezu da izgradi hidroelektranu G. do 28.11.2008. g., a hidroelektranu R. do 28.11.2007. g.; da među parničnim strankama nije sporno da tužilac nije izgradio navedene hidroelektrane, pa ni u ugovorenim rokovima; da je navedenim ugovorima o koncesiji zaključenim između parničnih stranaka u februaru 2006. g., dogovoreno da će se taj ugovor raskinuti ako koncesionar u roku ne završi izgradnju hidroelektrane i pusti je u komercijalni rad; da je podneskom od 3.9.2012. g. tužena obavijestila tužioca da raskida ugovor, ima se uzeti da su navedeni ugovori o koncesiji između parničnih stranaka raskinuti.

Nije sporno, da je prilikom zaključenja ugovora o koncesiji za izgradnju hidroelektrane G., tužilac kao koncesionar isplatio tuženoj jednokratnu koncesionu naknadu u iznosu od 12.500,00 KM, a da je prilikom zaključenja ugovora o koncesiji za izgradnju hidroelektrane R., tužilac isplatio tuženoj na ime jednokratne koncesione naknade 5.000,00 KM, tj. ukupno 17.500,00 KM. Obzirom da tužena u toku postupka nije dokazala da je vratila tužiocu 17.500,00 KM, uzetih na ime jednokratnih koncesionih naknada, ovaj sud nalazi da je zahtjev tužioca na ime vraćanja jednokratne koncesione naknade u ukupnom iznosu od 17.500,00 KM osnovan, u smislu odredaba člana 132. ZOO. Ovo tim prije što i sama tužena u svom podnesku od 03.9.2012. g. priznaje da je neophodno tužiocu vratiti iznose jednokratne koncesione naknade te da se obavezuje iste vratiti tužiocu nakon provedene procedure.

Mada je odredbama člana 16 ugovora o koncesiji za izgradnju hidroelektrane R. i članom 16 ugovora o koncesiji za izgradnju hidroelektrane G., zaključenih između parničnih stranaka u februaru 2006. g., dogovoreno da koncesionar nema prava na naknadu štete, ukoliko ne izgradi hidroelektrane u ugovorenom roku, ovaj sud nalazi da zahtjev tužioca na ime naknade štete zbog povrede ugovorene obaveze, u smislu odredaba člana 154 i 155. u vezi sa članom 124. ZOO, nije osnovan, ni zato što tužena nije učinila povredu ugovorene obaveze, konkretno obaveze preuzete članom 9. ugovora o koncesiji iz februara 2006. g..

Naime, članom 9. ugovora o koncesiji za izgradnju hidroelektrane R. i članom 9 ugovora o koncesiji za izgradnju hidroelektrane G., zaključenih između parničnih stranaka u februaru 2006. g., tuženi kao koncedent se obavezao pružiti tužiocu kao koncesionaru podršku pri obezbjeđenju svih dozvola, odobrenja, saglasnosti i slično, koje će biti tražene u skladu sa važećim propisima. Kada se ima u vidu, da tužilac kao koncesionar nije nikada dobio urbanističku saglasnost za izgradnju navedenih hidroelektrana, jer da zbog nedostataka u izvedbenim projektima hidroelektrana nije mogao obavezati saglasnosti za zaštitu životne sredine, vodoprivredne saglasnosti, saglasnosti Željeznica Republike Srpske i tome slično, onda se pravilnim ukazuje zaključak drugostepenog suda da tuženi nije povrijedio svoju obavezu iz člana 9. navedenih ugovora o koncesiji.

Kod takvog stanja stvari, a koje stanje stvari se ničim ne dovodi u pitanje revizionim prigovorima, je valjalo u svemu prihvatiti razloge drugostepene presude kojim je odbijen preostali zahtjev tužioca na ime naknade štete.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 57 0 Ps 106855 17 Rev od 28.8.2018. g.)

<----->

Član 26. i 63. Zakona o obligacionim odnosima

PREMA ODREDBI ČLANA 26. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA, UGOVOR JE SKLOPLJEN KADA SU SE UGOVORNE STRANE SAGLASILE O BITNIM SASTOJICIMA UGOVORA. KADA STRANE VJERUJU DA SU SAGLASNE, A ZAPRAVO MEĐU NJIMA POSTOJI NESPORAZUM O PRAVNOJ PRIRODI UGOVORA ILI O KOJEM BITNOM SASTOJKU UGOVORA RADI SE O NESPORAZUMU (DISSENSUS). TADA UGOVOR NE NASTAJE, A POSLJEDICA JE NIŠTAVOST IZ RAZLOGA ŠTO NIŠTAVOST UZROKUJE NESPORAZUM. GREŠKA U IZJAVI U VIDU RAZLIKE IZMEĐU ŽELJENOG I IZJAVLJENOG SMISLA, SPRJEČAVA VOLJU DA PROIZVODI PRAVNO DEJSTVO, JER IZJAVA NIJE U SAGLASNOSTI SA ONIM ŠTO SE ŽELJELO. IZJAVA VOLJE JE, DAKLE ILI NEPOSTOJEĆA, AKO IZJAVILAC NIJE UOPĆE IMAO VOLJU DA ZAKLJUČI UGOVOR, ILI NIŠTAVAN KADA POSTOJI MANIFESTACIJA VOLJE, ALI ONA NIJE ISKAZANA NA NAČIN DA ODRAŽAVA VOLJU IZJAVIOCA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 055393 12 Rev od 26.09.2013. g.)

<----->

Član 270. stav 1. i član 272. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima
UKOLIKO JE UGOVOR, KOJI JE „OSIGURAN“ UGOVORNOM KAZNOM, RASKINUT, NEMA
MOGUĆNOSTI OSTVARIVANJA PRAVA NA UGOVORENU KAZNU, POŠTO JE RASKIDOM
UGOVORA PRESTALA SVRHA ZA KOJU JE UGOVORENA KAZNA BILA UGOVORENA
(UGOVORENA KAZNA JE SREDSTVO OSIGURANJA ISPUNJENJA OBAVEZE IZ UGOVORA U ROKU).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 17 0 Ps 002693 12 Rev od
03.09.2013. g.)

<----->

Član 508. do 515. Zakona o obligacionim odnosima
ZA POSTOJANJE ODGOVORNOSTI ZBOG PRAVNIH NEDOSTATAKA (OBAVEZA ZAŠTITE OD
EVIKCIJE) BEZ UTICAJA JE DA LI JE PRODAVAC ZNAO ILI NIJE ZNAO ZA POSTOJANJE PRAVNIH
NEDOSTATAKA, JER JE DUŽNOST PRODAVCA DA OSIGURA KUPCU KAO STICAOCU PUNO I OD
TREĆIH OSOBA NEOMETANO KORIŠTENJE PRAVA KOJE JE UGOVOROM NA NJEGO PRENIO.
OBAVEZA ZAŠTITE OD EVIKCIJE NE SHVATA SE KAO SANKCIJA ZBOG NESAVJESNOSTI
PRODAVCA NEGO KAO DEJSTVO TERETNOG UGOVORA (UZAJAMNOST KORISTI) PA JE BEZ
UTICAJA POZIVANJE TUŽENOG KAO PRODAVCA NA VLASTITU SAVJESNOST, A DA PRI TOME
NIJE DOKAZAO NESAVJESNOST KUPCA. DA BI KUPAC IMAO PRAVO NA ZAŠTITU OD EVIKCIJE
POTREBNO JE DA JE PRAVNI NEDOSTATAK POSTOJAO PRIJE NEGO ŠTO JE ON STEKAO STVAR.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. 17 0 P 011991 12 Rev od
04.04.2013. g.)

<----->

Član 105. stav 1. i 2. i član 557. i 558. Zakona o obligacionim odnosima
KADA JE UGOVOR O ZAJMU ZAKLJUČEN UZ UGOVARANJE NESRAZMJERNO VISOKE KAMATNE
STOPE TADA NIJE U PITANJU ZELENAŠKI UGOVOR JER NE PROIZVODI PRAVNO DEJSTVO
KLAUZULA IZ UGOVORA O ZAJMU KOJOM JE UGOVORENA ZELENAŠKA KAMATA (PO STOPI
VIŠOJ OD ONE KOJA JE ODREĐENA PROPISIMA) PA UGOVOR O ZAJMU ZBOG TOGA NIJE NIŠTAV
U CIJELINI (ČLAN 105. STAV 1. I 2., TE ČLAN 557. I 558. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 64 0 Ps 009656 12 Rev od
10.06.2013. g.)

<----->

Zastarjelost potraživanja iz ugovora o prometu robe i usluga iz međusobnih odnosa pravnih
lica i samostalnih preduzetnika

Na zastarjelost potraživanja iz ugovora o prometu robe i usluga iz međusobnih odnosa
pravnih lica i samostalnih preduzetnika, po analogiji o zastarjevanju međusobnih potraživanja
pravnih lica iz ugovora o prometu robe i usluga, primjenjuje se rok od tri g. propisan
odredbom člana 374. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 27/78 do
47/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 17/93, 3/96 i 39/03), jer je cilj navedene
odredbe da se obezbjedi brzo i neometano funkcionisanje prometa, te da neizvjesnost u
pogledu prava i obaveza koji proističu iz tog prometa što kraće traje. Kraći rok zastarjelosti
opravdava i sam karakter poslova, te načela ravnopravnosti strana u obligacionim odnosima i
pravne sigurnosti, s obzirom da pojam ugovora u privredi, koji je definisan odredbom člana
25. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima obuhvata i ugovore koje preduzeća i druga
pravna lica, kao i imaoči radnji i drugi pojedinci koji u vidu registrovanog zanimanja obavljaju
neku privrednu djelatnost (preduzetnici) zaključuju među sobom u obavljanju djelatnosti koje
čine predmete njihovog poslovanja ili su u vezi sa tim djelatnostima.

Shvatanje usvojeno na sjednici Građansko-upravnog odjeljenja Vrhovnog suda Republike Srpske od 29.11.2013. g.

<----->

Član 437. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima
SA GLAVNIM POTRAŽIVANJEM NA CESIONARA PRELAZE I SPOREDNA PRAVA, JER SE SMATRA
DA SPOREDNA PRAVA U SVEMU DIJELE SUDBINU GLAVNOG POTRAŽIVANJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 081538 11
Rev od 17.07.2012. g.)

<----->

Član 633 stav 1. Zakona o obligacionim odnosima
PISMENA SAGLASNOST NARUCIOCA RADOVA NEOPHODNA JE KADA SAM IZVODAC RADOVA
ŽELI ODSUPITI OD PROJEKTA GRADENJA, ODNOSNO UGOVORENIH RADOVA. TAKVA
SAGLASNOST, MEDUTIM, NIJE NUŽNA PRETPOSTAVKA ZAHTIJEVA ZA POVECANJE CIJENE
RADOVA ZA KOJE IZVODAC TVRDI DA IH JE IZVEO NA ZAHTJEV NARUCIOCA I TIME ODSUPIO
OD PROJEKTA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 001267 10
Rev od 16.02.2012. g.) 68 0 Ps 002058 10 Rev od 16.02.2012. g.)

<----->

Član 780. stav 3. i Član 787. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima
KOMITENT NIJE U PRAVNOM ODNOSU SA TRECIM LICEM SA KOJIM JE KOMISIONAR ZAKLJUCIO
UGOVOR ZA RACUN KOMITENTA SVE DOK KOMISIONAR NE USTUPI KOMITENTU SVOJA
POTRAŽIVANJA PREMA TRECEM LICU. TEK NAKON USTUPANJA POTRAŽIVANJA KOMITENT
MOŽE ZAHTIJEVATI OD TRECEG LICA ISPUNJENJE OBAVEZE IZ POSLA KOJEG JE SA OVIM
ZAKLJUCIO KOMISIONAR.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 Ps 059313 11
Rev od 18.09.2012. g.) 68 0 Ps 002058 10 Rev od 16.02.2012. g.)

<----->

Član 1089. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima
STRANKE MOGU VANSUDSKOM NAGODBOM UREDITI SVOJE PRAVNE ODNOSI DRUGACIJE
NEGO ŠTO SU ONI UREDENI PRAVOMOCNOM PRESUDOM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 057322 11
Rev od 23.02.2012. g.)

<----->

Član 2., Član 3. i Član 16. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila
Član 89. stav 2. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu
SA POJOM „PREBIVALIŠTE U FEDERACIJI BIH“ TREBA UPODOBITI I PRIVREMENO BORAVIŠTE
KOJE JE EVIDENTIRANO KOD MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA BIH. STOGA ŠTETU
PROUZROKOVANU NEOSIGURANIM MOTORNIM VOZILOM DIPLOMATSKIH OZNAKA, KOJIM JE
UPRAVLJALO LICE SA NOSTRIFICIRANIM STATUSOM DIPLOMATSKOG SLUŽBOVANJA U BOSNI I
HERCEGOVINI I PRIVREMENIM BORAVIŠTEM U FEDERACIJI BIH, DUŽAN JE NAKNADITI ZAŠTITNI
FOND FEDERACIJE BIH.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 41 0 P 000719 10
Rev od 08.12.2011. g.)

<----->

Član 602. i Član 606. Zakona o obligacionim odnosima

KAD NARUCILAC U NARUDŽBI, IZUZEV DIMENZIJA, NIJE DAO PODATKE O ELASTICNOSTI I TVRDOCI GUME OD KOJE JE POSLENIK TREBAO IZRADITI SPORNE GUMENE PROFILE, NITI JE DAO PODATKE O NAMJENI ZA KOJU SU SE ISTI IMALI UPOTRIJEBITI, POSLENIK NE ODGOVARA ZA ŠTETU ZBOG NEDOSTATKA MATERIJALA UKOLIKO JE PRI IZRADI STVARI UPOTRIJEBIO MATERIJAL SREDNJEG KVALITETA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 Ps 000373 09
Rev od 04.10.2011. g.)

<----->

Član 948. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

KADA KOLEKTIVNO OSIGURANJE OD POSLJEDICA NESRECNOG SLUCAJA NIJE UGOVORENO KAO OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI TADA NEMA MJESTA URACUNAVANJU IZNOSA ISPLACENOG TUŽITELJU PO OSNOVU KOLEKTIVNOG OSIGURANJA U IZNOS PRAVICNE NOVCANE NAKNADE ZA DUŠEVNE BOLOVE ZBOG SMANJENJA ŽIVOTNE AKTIVNOSTI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 45 0 P 013494 10
Rev od 28.04.2011. g.)

<----->

Član 998. i Član 67. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

ODREDBE ANEKSA UGOVORA, KOJIM SE OTEŽAVAJU ILI POVECAVAJU OBAVEZE DUŽNIKA IZ GLAVNOG UGOVORA O KREDITU, NE OBAVEZUJU JEMCE KOJI NISU POTPISALI ANEKS UGOVORA ILI POVODOM TOG ANEKSA POTPISALI IZJAVU O JEMCENJU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 63 0 P 003352 10
Rev od 25.10.2011. g.)

<----->

Član 141. Zakona o obligacionim odnosima

DA BI POSTOJAO ZELENŠKI UGOVOR POTREBNO JE DA SU ISPUNJENI
SLIJEDEĆI USLOVI: DA IZMEĐU DAVANJA UGOVORNIH STRANA U
VRIJEME ZAKLJUČENJA UGOVORA POSTOJI OČIGLEDNA NESRAZMJERA,
DA JE JEDNA UGOVORNA STRANA ISKORISTILA NEPOVOLJAN POLOŽAJ U
KOJEM SE NAŠLA DRUGA STRANA (NJENO STANJE NUŽDE ILI TEŠKO
MATERIJALNO STANJE, NEDOVOLJNO ISKUSTVO, LAKOMISLENOST ILI
ZAVISNOST) I DA JE IZ TOGA PROISTEKLA OČIGLEDNA NESRAZMJERA
IZMEĐU UZAJAMNIH DAVANJA, KAO I DA JE STRANA KOJA KORISTI
STANJE NUŽDE ZNALA ILI MOGLA ZNATI DA SE DRUGA STRANA NALAZI
U TAKVOJ SITUACIJI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-08-001142 od
17.12.2009.g.)

<----->

Član 143., član 897., član 918., član 919. i član 929. Zakona o obligacionim odnosima

TUŽITELJ KOJI JE SVOJE PUTNIČKO MOTORNO VOZILO OSTAVIO U SVOJOJ ZAKLJUČANOJ GARAŽI, PRI ČEMU JE KLJUČEVE OD TOG VOZILA OSTAVIO U SVOJOJ ZAKLJUČANOJ PORODIČNOJ KUĆI, POSTUPAO JE SA PAŽNJOM PROSJEČNOG ČOVJEKA JER NI NJEGOVO VOZILO NITI KLJUČEVI OD VOZILA NISU BILI UOČLJIVI PA DA BI ZBOG TOGA PREDSTAVLJALI NEPOSREDNI ILI DODATNI MOTIV ZA KRAĐU, PA NEMA OSNOVA ZA ZAKLJUČAK DA JE TUŽITELJ IZAZVAO OSIGURANI SLUČAJ NAMJEROM, GRUBOM NEPAŽNJOM ILI PREVAROM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-08-001332 od 17.12.2009. g.)

<----->

Član 546. Zakona o obligacionim odnosima

KADA KUPAC PLATI PRVU RATU KUPOPRODAJNE CIJENE, A NAKON TOGA PADNE U ZAKAŠNJENJE S PLAĆANJEM NAJMANJE DVIJE UZASTOPNE RATE, KOJE ČINE NAJMANJE OSMINU CIJENE, PRODAVAC STIČE ALTERNATIVNO PRAVO ILI NA JEDNOSTRANI RASKID UGOVORA ILI NA ZAHTEJEV ZA ISPLATU CIJELOG OSTATKA CIJENE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 51 0 Ps 017634 09 Rev od 14.01.2010. g.)

<----->

Član 557. Zakona o obligacionim odnosima

Član 20. tačka 8. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

NA MATERIJALNO-PRAVNI ODNOS NASTAO ZAKLJUČENJEM UGOVORA O ZAJMU U ŠVICARSKOJ, GDJE JE TUŽITELJICA, KAO ZAJMODAVAC, IMALA PREBIVALIŠTE U VRIJEME ZAKLJUČENJA UGOVORA, PREMA PRAVILIMA KOLIZIONOG PRAVA KAO MJERODAVNO PRAVO IMA SE PRIMJENITI PRAVO MJESTA PREBIVALIŠTA ZAJMODAVCA, UKOLIKO UGOVOROM NIJE DRUGAČIJE ODREĐENO ILI UKOLIKO POSEBNE OKOLNOSTI SLUČAJA NE UPUĆUJU NA DRUGO MJERODAVNO PRAVO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-08-001568 od 25.02.2010. g.)

<----->

Član 616. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

NARUČILAC KOJI JE IZVOĐAČA NA VRIJEME OBAVIJESTIO O NEDOSTACIMA IZVRŠENOG POSLA NE MOŽE SVOJE PRAVO PO TOM OSNOVU OSTVARIVATI SUDSKIM PUTEM PO ISTEKU GODINU DANA OD DANA UČINJENOG OBAVJEŠTENJA JER SE U OVOM SLUČAJU RADI O

PREKLUZIVNOM, A NE ZASTARNOM ROKU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-09-000010 od 18.03.2010. g.)

<----->

Član 901. i članovi 957. do 965. Zakona o obligacionim odnosima

POTPISIVANJEM POLICE IZMEĐU UGOVARATELJA OSIGURANJA I OSIGURANIKA SA OSIGURAVATELJEM, UZ ODREĐIVANJE OSIGURANIKA I KAO KORISNIKA OSIGURANJA ZA SLUČAJU DOŽIVLJENJA, ZAKLJUČEN JE IZMEĐU UGOVORNIH STRANA UGOVOR O OSIGURANJU ŽIVOTA U KORIST TREĆEG.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-08-001178 od 26.01.2010. g.)

<----->

Član 998. i član 1001. Zakona o obligacionim odnosima

PISMENA FORMA IZJAVE O JEMČENJU PREDSTAVLJA BITAN SASTOJAK UGOVORA O JEMSTVU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-09-000144 od 23.03.2010. g.)

<----->

Paragraf 1175. Austrijskog građanskog zakonika (OGZ)

UGOVOROM O ORTAKLUKU UZAJAMNO SE OBAVEZUJU DVA ILI VIŠE LICA DA UDRUŽE SVOJ RAD I IMOVINU RADI POSTIZANJA ODREĐENOG DOPUŠTENOG ZAJEDNIČKOG CILJA (STICANJA NOVE IMOVINSKE KORISTI I SLIČNO).

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj 070-0-Rev-08-001342 od 12.01.2010. g.)

<----->

Član 262. Zakona o obligacionim odnosima

Član 61., 62. i 63. Općih uvijeta za isporuku električne energije

UKOLIKO U TOKU TRAJANJA UGOVORA O ISPORUCI ELEKTRICNE ENERGIJE DODE DO FAKTICKE PROMJENE U OSOBI POTROŠACA, PRVOBITNI POTROŠAC, KOJI JE KAO TAKAV EVIDENTIRAN KOD ISPORUCITELJA ELEKTRICNE ENERGIJE, DUŽAN JE U ROKU OD SEDAM DANA PRIJAVITI NAVEDENU PROMJENU, A U SUPROTNOM DUŽAN JE PLATITI ISPORUCITELJU RACUNE ZA ISPORUCENU ELEKTRICNU ENERGIJU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 58 0 Ps 025167 09 Rev od 20.07.2010. g.)

<----->

Član 186. Zakona o obligacionim odnosima

Član VI.4 Ustava BiH

ZAKONSKA ZATEZNA KAMATA NA NENOVCANU MATERIJALNU ŠTETU TEČE POCEV OD DANA NASTANKA ŠTETE.

(Zaključak Gradanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine od 11.05.2010. g.)

<----->

Opšti uslovi – načelo poštenja i savjesnosti

Član 143. Zakona o obligacionim odnosima.

SUD JE DUŽAN DA U SKLADU SA ODREDBOM ČLANA 143. ZOO ISPITA DA LI SU ODREDBE OPŠTIH USLOVA SUPROTNE NAČELU SAVJESNOSTI I POŠTENJA I NE SMIJE DOZVOLITI DA DRUGI UGOVARAČ DOĐE U POLOŽAJ U KOME SE NA NJEGOVU ŠTETU BITNO REMETI RAVNOPRAVNOST U PRAVIMA I OBAVEZAMA IZ SKLOPLJENOG UGOVORA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-06-00648-18/09 od 23.07.2009. g.)

<----->

Ograničenje osiguranih rizika

Član 900. u vezi sa članom 931. Zakona o obligacionim odnosima.

OPŠTIM USLOVIMA ZA OSIGURANJE IMOVINE MOGU SE RAZRADITI KRITERIJI ZA OSLOBAĐANJA OD ODGOVORNOSTI OSIGURAVAČA ZA ŠTETE UZROKOVANE RATNIM OPERACIJAMA I POBUNAMA, ALI SE OSLOBAĐANJE NE MOŽE PROŠIRIVATI NA DRUGE RIZIKE KOJI SE NE SMATRAJU RATNIM OPERACIJAMA I POBUNAMA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001549 od 10.02.2009. g.)

<----->

Član 925. i član 900. Zakona o obligacionim odnosima

U PARNICI POVODOM ZAHTIJEVA ZA NAKNADU ŠTETE ZBOG KRAĐE OSIGURANOG VOZILA (KASKO OSIGURANJE) VISINA NAKNADE ŠTETE UTVRĐUJE SE PRIMJENOM ODREDBA ČLANA 925. U VEZI SA ČLANOM 900. ZOO-A, A NE NA OSNOVU ČLANA 185. U VEZI SA ČLANOM 189. ZOO-A. PRILIKOM UTVRĐIVANJA IZNOSA ŠTETE IZMAKLI DOBITAK SE UZIMA U OBZIR SAMO AKO JE TO UGOVORENO.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: 070-0-Rev-07-000680 od 01.07.2008. g.)

<----->

Član 200. Zakona o obligacionim odnosima

Član 437. Zakona o krivičnom postupku

DUŠEVNI BOLOVI ZBOG NEOSNOVANOG LIŠENJA SLOBODE PREDSTAVLJAJU JEDINSTVEN VID ŠTETE KOJI OBUHVATA SVE ŠTETNE POSLJEDICE NEMATERIJALNE ŠTETE VEZANE ZA LIČNOST OŠTEĆENOG PROISTEKLE ZBOG NEOSNOVANOG LIŠENJA SLOBODE (POVREDE UGLEDA, ČASTI, SLOBODE ILI PRAVA LIČNOSTI), PA SE ZA OVU ŠTETU DOSUĐUJE JEDAN IZNOS NAKNADE.

NEOSNOVANO LIŠENI SLOBODE IMA PRAVO DA ZAHTIJEVA I NAKNADU ŠTETE ZA PRETRPLJENE DUŠEVNE BOLOVE ZBOG UMANJENJA ŽIVOTNE AKTIVNOSTI KAD JE ZBOG NEOSNOVANOG LIŠENJA SLOBODE DOŠLO DO NARUŠAVANJA NJEGOVOG ZDRAVLJA, KAO I DA ZAHTIJEVA NAKNADU ŠTETE ZA PRETRPLJENI STRAH, AKO NJEGOVA JAČINA I TRAJANJE TO OPRAVDAVAJU.

(Zaključak Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda FBiH sa sjednice od 03.11.2008. g.)

<----->

Član 897., 901. stav 1., 922. stav 1. i 942. Zakona o obligacionim odnosima

Član 10. tačka 3. i član 18. Opštih uslova za osiguranje lica od posljedica nesretnog slučaja (nezgode).

KAD JE MEĐU STRANKAMA ZAKLJUČEN UGOVOR O OSIGURANJU LICA VISINA OSIGURANE SUME NE UTVRĐUJE SE PO ODREDBAMA ČLANA 200. ZOO, VEĆ PO ODREDBAMA UGOVORA O KOLEKTIVNOM OSIGURANJU, OPŠTIM USLOVIMA ZA OSIGURANJE LICA OD POSLJEDICA NESRETNOG SLUČAJA I TABLICAMA ZA ODREĐIVANJE POSTOTKA TRAJNOG GUBITKA OPĆE RADNE SPOSOBNOSTI (INVALIDITETA) KAO POSLJEDICE NESRETNOG SLUČAJA (NEZGODE).

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: 070-0-Rev-07-000817 od 18.12.2007.g.)

<----->

Član 568. Zakona o obligacionim odnosima

Član 34. stav 1. i 2., 35., 36. i 37. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

PISMENA OPOMENA ZAKUPODAVCA ZBOG NEPLAĆANJA UGOVORENE ZAKUPNINE KOJOM SE TRAŽI OD ZAKUPOPRIMCA I PREDAJA U POSJED POSLOVNOG PROSTORA IMA KARAKTER IZJAVE O ODUSTANKU OD UGOVORA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: 070-0-Rev-06-000654 od 19.06.2007. g.)

<----->

Član 482. stav 1. i 2. Zakona o obligacionim odnosima.

MANE NA STVARI KOJE SE MOGU UTVRĐITI SAMO NJENOM UPOTREBOM PREDSTAVLJAJU SKRIVENE MANE.

ZA BLAGOVREMENE REKLAMACIJE ZBOG SKRIVENIH MANA POTREBNO JE NE SAMO DA JE REKLAMACIJA UČINJENA U ROKU OD ŠEST MJESECI OD PREDAJE STVARI, VEĆ I DA JE PODNIJETA U ROKU OD OSAM DANA RAČUNAJUĆI OD DANA KADA JE NEDOSTATAK OTKRIVEN.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-263/04 od 11.10.2005. g.).

<----->

Član 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 1. Protokola I uz Konvenciju

Član II/3 f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i odredba II A člana 2. k) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine

Član 103. Zakona o obligacionim odnosima

Član 21. a) Zakona o prometu nepokretnosti

Član 20. stav 1. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima

KOD OCJENE DA LI JE UGOVOR O PRODAJI NEPOKRETNOSTI IZMEĐU PARNIČNIH STRANAKA ZAKLJUČEN DOBROVOLJNO I BEZ PRINUDE, NIJE BITNO DA JE SAMA UGOVORNA STRANA - TUŽENI DOVEO DRUGU STRANU - TUŽITELJA U SITUACIJU DA JE IZOSTALA DOBROVOLJNOST. BITNO JE DA LI JE UGOVORNA STRANA DOVEDENA U TAKVU URGENTNU SITUACIJU DA JE BILA POD PRITISKOM I U OZBILJNOJ OPASNOSTI KADA JE ZAKLJUČIVALA UGOVOR.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-182/05 od 28.02.2006.g)

<----->

Član 2. stav 3. i član 2. a) Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima

U SLUČAJU SPORA O VALJANOSTI UGOVORA O ZAMJENI STANOVA TERET DOKAZIVANJA JE NA STRANCI KOJA TVRDI DA JE PO OSNOVU UGOVORA O ZAMJENI PRAVO NA STAN STEKLA NA DOBROVOLJAN NAČIN I U SKLADU SA ZAKONOM.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: Rev-1329/05 od 23.05.2006. g.)

<----->

Član 446. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima
ISTEKOM ROKA IZ OGLASA U "SLUŽBENIM NOVINAMA FBiH" I DNEVNOM LISTU
"OSLOBOĐENJE", KOJIM PREUZIMALAC POZIVA POVJERIOCE NA IZJAŠNJENJE DA LI PRISTAJU
NA PREUZIMANJE DUGA, POVJERILAC KOJI ŽIVI U INOSTRANSTVU, NE MORA IZGUBITI PRAVO
NA DAVANJE PRISTANKA NA UGOVOR O PREUZIMANJU DUGA

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: Rev-153/03 od 1.6.2004. god.)

<----->

Forma ugovora

P R E S U D A

Revizija se uvažava, presuda Okružnog suda u Banja Luci broj GŽ-96/03 od 09.6.2005. g. se preinačava i sudi:

Žalba tužioca se uvažava, preinačava se presuda Osnovnog suda u Banja Luci broj P-240/02 od 05.9.2002. g. u dosuđujućem dijelu tako što se odbija protivtužbeni zahtjev tuženog kojim je tražio da se utvrdi da tužilac nema stanarsko pravo na jednosobnom stanu u B. L. u ul...., i da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.117,50 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 05.9.2002. g. do isplate.

Obavezuje se tuženi da tužiocu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.080,00 KM u roku od 15 dana, pod prijetnjom izvršenja.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banja Luci broj P-240/02 od 05.9.2002. g. odbijen je tužbeni zahtjev tužioca kojim je tražio da se utvrdi da je on nosilac stanarskog prava na stanu u B. L. u ul..., da je to pravo stekao 06.01.1989. g. na osnovu konačnog i pravosnažnog rješenja kada je i uselio u stan, a da je bez njegovog traženja prestalo 12.5.1993. g. u vrijeme racionalizacije odlaskom u veći stan i odlučeno da će se o ostalom dijelu tužbenog zahtjeva rješavati po pravosnažnosti ove presude. U odnosu na prvotuženog J. d.d.B.L., tužba se smatra povučenom.

Istom presudom usvojen je protivtužbeni zahtjev tuženog i utvrđeno je da tužilac T. I. nema stanarsko pravo na jednosobnom stanu u B. L. u ul..., i tužilac obavezan da tuženom nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.117,50 KM.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banja Luci broj GŽ-96/03 od 09.6.2005. g., žalba tužioca je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužilac pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava i predlaže da se osporena presuda preinači ili ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen niti se Republički javni tužilac izjasnio o podnesenoj reviziji.

Polazeći od činjenice da je tužilac na ročištu održanom 05.9.2002. g. povukao tužbu u odnosu na J. d.d. ...B.L. a da se u odnosu na tuženog S. D. odrekao tužbenog zahtjeva, prvostepeni sud je u odnosu na prvotuženog konstatovao povlačenje tužbe, a u odnosu na drugotuženog odbio tužbeni zahtjev tužioca. S obzirom na utvrđenje da je ugovorom od 31.5.1994. g.

Opština B.L., kao nosilac prava raspolaganja na spornom stanu prenijela jednokratno pravo korišćenja na J. B. L., te da je drugotuženi na osnovu ugovora o korišćenju stana od 26.02.1999. g., nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu, prvostepeni sud je zaključio da drugotuženi ima pravni interes da se utvrdi da tužilac nema stanarsko pravo na istom stanu, pa da u smislu člana 187. Zakona o parničnom postupku („Službeni list SFRJ“, br. 4/77 do 35/91, te „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 17/93 do 32/94), može postaviti takav protivtužbeni zahtjev. Uzimajući u obzir nespornu činjenicu da tužilac nije zaključio ugovor o korišćenju stana prvostepeni sud je zaključio da tužilac nije stekao stanarsko pravo na spornom stanu u skladu sa odredbom člana 11. stav 1. i 2. Zakona o stambenim odnosima – prečišćen tekst ("Službeni list SR BiH" br. 14/84 do 36/89 i "Službeni glasnik" RS br. 19/93, 2/93 i 12/99 – u daljem tekstu: ZSO), pa je udovoljio protivtužbenom zahtjevu tuženog S. D.

Drugostepeni sud je u svemu prihvatio činjenično utvrđenje i pravno shvatanje prvostepenog suda, pa je žalbu tužioca odbio i prvostepenu presudu potvrdio.

Osnovano revident ukazuje da je osporena presuda zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Oba nižestepena suda svoj zaključak da tužilac nije nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu zasnivaju na nespornoj činjenici da on nije zaključio ugovor o korišćenju predmetnog stana u smislu člana 11. stav 2. ZSO.

Među parničnim strankama je nesporno da je na predmetnom stanu nosilac prava raspolaganja Opština B.L., da je davalac stana na korišćenje J. d.d. ...B.L., koji je bio prvotuženi, te da u ovom postupku nije dokazano da je u vrijeme dodjele predmetnog stana tužiocu bio zaključen pismeni ugovor o prenosu prava davanja stana na korišćenje između Opštine B.L. i prvotuženog. Stoga tuženi S.D. smatra da prvotuženi nije ni imao svojstvo davaoca stana na korišćenje u vrijeme dodjele stana na korišćenje tužiocu, pa da tužilac nije mogao steći svojstvo nosioca stanarskog prava na spornom stanu.

Prije svega, treba reći da bi ovakav prigovor u konkretnom slučaju mogla istaći samo Opština B.L., kao nosilac prava raspolaganja, korišćenja i upravljanja na predmetnom stanu. Međutim, i da je ovaj prigovor istaknut od ovlašćenog lica ne bi bio osnovan.

Odredbom člana 5. stav 2. ZSO jeste propisano da se ovaj ugovor zaključuje u pismenoj formi. Međutim, usmeni ugovor o ustupanju prava davanja stana na korišćenje može se konvalidirati ako su ugovorne strane u pretežnom dijelu izvršile ugovorne obaveze. U tom slučaju usmenom ugovoru se priznaje pravna valjanost u smislu člana 73. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list" SFRJ br. 27/78 do 57/89 i "Službeni glasnik" RS br. 17/93, 3/96 i 39/03, u daljem tekstu: ZOO), i on proizvodi pravno dejstvo kao i ugovor koji je zaključen u pismenoj formi.

U konkretnom slučaju nije sporno da je prvotuženi dodijelio predmetni stan na korišćenje tužiocu 1989. g., kao što nije sporno da je isti stan prvotuženi i prije toga davao na korišćenje svojim radnicima. Kako nema podataka da se Opština B. L. tome protivila može se zaključiti da su ugovarači izvršenjem ugovornih obaveza naknadno pribavili pravno dejstvo ovom usmenom ugovoru.

Odredbom člana 11. stav 1. ZSO propisano je da građanin stiče stanarsko pravo danom zakonitog useljenja u stan. Zakonitim useljenjem u stan smatra se useljenje izvršeno na osnovu ugovora o korišćenju stana, zaključenog na osnovu odgovarajućeg akta koji predstavlja punovažan osnov za useljenje u stan.

Utvrđena je činjenica da je aktom prvotuženog J.... B.L. broj 18/89 od 06.01.1989. g., tužiocu dodijeljen sporni stan na korišćenje, da je to rješenje konačno i pravosnažno, te da je tužilac uselio u predmetni stan i koristio ga sve do 01.5.1993. g. kada mu je u postupku

racionalizacije prvotuzeni dodijelio na korišćenje dvosoban stan u ul... Ugovor o korišćenju stana nema samostalan značaj i u njemu se formulišu samo ona pitanja koja su u osnovi već riješena u aktu o dodjeljivanju stana na korišćenje. Otuda je akt o dodjeli stana na korišćenje najvažniji elemenat u sticanju stanarskog prava. Ugovor o korišćenju stana koji se potom zaključuje ne dovodi u pitanje ono što je u bitnosti odlučeno već u aktu o davanju stana na korišćenje.

Nesporno je takođe da je tužilac predmetni stan koristio više od četiri g. i izmirivao obaveze koje bi inače izmirivao da je zaključio ugovor o korišćenju stana, a da za to vrijeme niko nije osporio njegovo pravo da stan koristi. Sve ovo upućuje na zaključak da su tužilac i davalac stana na korišćenje prećutno prihvatili ovakvo stanje, pa se samo zbog toga što nije zaključen pismeni ugovor o korišćenju predmetnog stana ne može izvesti zaključak da tužilac nije stekao stanarsko pravo na predmetnom stanu u smislu člana 11. stav 2. ZSO, kako su to pogrešno učinili nižestepeni sudovi.

Kako je tužilac iselio iz spornog stana zbog toga što mu je u postupku racionalizacije bio dodijeljen stan u ul..., u skladu sa odredbama člana 1. stav

3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima ("Službeni glasnik" RS br. 12/99), pripada mu pravo da zahtjeva povrat predmetog stana u skladu sa Zakonom o prestanku primjene Zakona o korišćenju napuštene imovine ("Službeni glasnik" RS br. 38/98, 12/99, 31/99, 38/99, 65/01, 13/02, 39/03 i 96/03 – u daljem tekstu: ZPPZKNI). Tužilac je iskoristio ovo pravo i rješenjem nadležnog organa uprave predmetni stan mu je vraćen u posjed.

Iz naprijed navedenog proizlazi da je osporena presuda zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava pa je primjenom odredbe člana 250. stav 1. u vezi sa članom 456. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 58/03, 85/03, 74/05 i 63/07), odlučeno kao u izreci.

U skladu sa članom 166. stav 2. ZPP-a sud je obavezao tuženog da nadoknadi tužiocu troškove nastale u toku prvostepenog postupka prema opredjeljenom zahtjevu tužioca u iznosu od 1.080,00 KM, dok troškove koji su nastali po pravnim lijekovima tužilac nije tražio.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske Rev-837/05 od 30.01.2008.g.)

<----->

Forma ugovora

P R E S U D A

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Srpcu broj Ps-2/03 od 1.7.2003. g. djelimično je usvojen tužbeni zahtjev i obavezana tužena da tužitelju isplati iznos od 568.655,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.1.1998. g. do isplate i na ime troškova parničnog postupka iznos od 3.410,40 KM. Preostali zahtjev tužitelja odbijen je kao neosnovan.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjoj Luci broj PŽ-386/03 od 12.12.2005. g. odbijena je žalba tužene u dijelu kojim je odlučeno o glavnom dugu i troškovima postupka, a preinačena prvostepena odluka u dijelu koji se odnosi na dosuđene zakonske zatezne kamate tako što je tužena obavezana da na iznos od 568.655,00 DM plati zateznu kamatu po stopi koja se plaća na neoročene štedne uloge u toj valuti u mjestu ispunjenja obaveze za period od 1.1.1998. g. do 18.5.2001. g., a od 19.5.2001. g. do isplate na iznos od 568.655,00 KM da

plati zakonsku zateznu kamatu po stopi propisanoj Zakonom o visini stope zatezne kamate.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužena pobija drugostepenu presudu zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači ili ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen. Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužitelja da mu tužena isplati dug po osnovu ispunjenja zaključenog ugovora o prenosu nekretnina.

Nakon provedenog postupka prvostepeni sud je utvrdio:

Da su parnične stranke u sedmom mjesecu 1998. g. zaključile ugovor o kupoprodaji kojim je tužitelj tuženoj za potrebe VRS prodao nekretnine upisane u zk. ul. 248 K. O. S., koje su bile u posjedu tužene počev od 1992. g.; da je ugovorena kupoprodajna cijena nekretnina u iznosu od 1.113.927 DEM nakon izvršene identifikacije nekretnina i pribavljene saglasnosti R. u. za g. i i.p. poslove RS od 26.6.1997. g.; da je dio kupoprodajne cijene u visini od 545.721,97 DEM isplaćen tužitelju kompenzacijom preko D. r. r. RS; da je 1999. g. tužitelj pozvao tuženu da mu isplati preostali dio kupoprodajne cijene od 568.655,03 KM, na osnovu čega je V. RS donijela odluku 25.12.2000. g. kojom se obavezala tužitelju isplatiti preostali dug po predmetnom ugovoru u iznosu od 568.655,03 KM.

Kod ovakvog stanja činjenica prvostepeni sud je zaključio da je djelimično osnovan tužbeni zahtjev tužitelja za isplatu dijela kupoprodajne cijene u iznosu od 568.655,00 KM, pa je u tom dijelu usvojio tužbeni zahtjev temeljeći svoju odluku na odredbi člana 454. st. 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78 do 57/89 i „Službeni glasnik RS broj 17/93 do 3/96, dalje: ZOO).

Drugostepeni sud je prihvatio činjenično utvrđenje i pravni zaključak prvostepenog suda, odbio žalbu tužene i potvrdio prvostepenu presudu u dosuđujućem dijelu u odnosu na glavni dug, a preinačio prvostepenu presudu samo u odnosu na zakonsku zateznu kamatu na taj iznos, kao u izreci drugostepene presude.

U ovom revizionom postupku tužena, kao i tokom nižestepenih postupaka, osporava pravnu valjanost ugovora kojeg su zaključile parnične stranke, a koji je osnov tužbenog zahtjeva u ovoj parnici.

Po ocjeni ovog revizionog suda nižestepene presude su pravilne.

Naime, odredbom člana 9. st. 1. Zakona o prometu nepokretnosti („Službeni list SR BiH“ broj 38/78 i 29/80, dalje: ZPN) propisano je da se ugovor o prenosu nepokretnosti sa jednog na drugo društveno – pravno lice i o otuđenju nepokretnosti iz društvene svojine zaključuje u pismenom obliku.

Odredbom člana 7. st. 1. Zakona o javnom pravobranilaštvu („Službeni glasnik RS“ broj 17/93, 14/94 i 32/94, dalje: ZJP), koji je bio u primjeni u vrijeme zaključenja predmetnog ugovora, propisano je da R. j. p. daje pravno mišljenje organima i organizacijama iz člana 5. toga zakona u vezi sa zaključenjem ugovora o kupoprodaji.

Prema odredbi člana 99. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78 do 57/89 i „Službeni glasnik RS broj 17/93 do 3/96, dalje: ZOO) pravnu prirodu pravnog posla sud treba da utvrdi prema sadržini i cilju koji su stranke ugovorom željele postići a ne po nazivu pravnog posla.

U konkretnom slučaju parnične stranke su zaključile ugovor o prenosu nepokretnosti sa jednog na drugo društveno – pravno lice uz ugovorenu naknadu u skladu sa odredbom člana 9. st. 1. ZPN, pa je neosnovan prigovor revidenta da sporni ugovor nije u skladu sa odredbama toga zakona koje regulišu uslove i postupak prometa nepokretnosti između

pravnih lica putem pravnog posla.

Naime, činjenica da u tom postupku nije pribavljeno mišljenje Republičkog javnog pravobranilaštva, ne čini predmetni ugovor ništavim, kako pogrešno smatra revident. Ovo iz razloga što mišljenje R. j. p. iz naprijed citirane odredbe ZJP nema karakter saglasnosti koju predviđa odredba člana 29. ZOO, bez čijeg dobijanja ugovor ne proizvodi pravno dejstvo.

Neutemeljen je i prigovor revidenta kojim se ističe da je drugostepeni sud pogrešno tumačio sporne odredbe predmetnog ugovora, iz razloga što je drugostepeni sud pravilno odredio pravnu prirodu spornog ugovora pravilnom primjenom odredbe člana 99. ZOO. Ovo iz razloga što prema toj zakonskoj odredbi tumačenje izjavljene volje u jednom ugovoru ima cilj da se utvrdi smisao tog ugovora, pa je neposredni predmet tumačenja izražena volja stranaka. Kod pravnih poslova unutrašnja volja izjavioca pojavljuje se u izjavi, a cilj tumačenja je da se iz izjave sazna prava volja izjavioca. U ovom slučaju volja ugovornih strana bila je da tužena kao kupac od tužitelja kao prodavca otkupi predmetne nekretnine koje su bile u posjedu tužene od 1992. g., a tužena kao kupac se obavezala da za te nekretnine prodavcu plati određenu naknadu, iz čega proizlazi da sporni ugovor ima karakter ugovora o kupoprodaji iz odredbe člana 454. st. 1. ZOO. Stoga nije osnovan prigovor revidenta da se u konkretnom slučaju moglo raditi i o prenosu nepokretnosti između dva pravna lica bez naknade, s obzirom na odredbu člana 3. ugovora u kojoj je izričito određeno da su stranke ugovorile prenos nekretnina uz tačno određenu visinu naknade, odnosno kupoprodajne cijene. To proizlazi i iz odluke V. RS od 25.12.2000. g. kojom je odlučeno da će se dio kupoprodajne cijene iz spornog ugovora u iznosu od 545.271,97 KM tužitelju izmiriti kompenzacijom putem robnih rezervi R. S., a preostalu vrijednost spornih nekretnina od 568.655,03 KM prema tužitelju da je dužno izmiriti M.o. RS.

Činjenica da je odredbama članova 3. i 4. spornog ugovora obaveza tužene ugovorena u DM, ne čini ugovor ništavim, kako pogrešno smatra revident, jer ovaj način ugovaranja cijene nije bio protivan prinudnim propisima, već je bio uobičajen u praksi u vrijeme sklapanja toga ugovora.

Iz izloženog proizlazi da pobijana presuda nema nedostatke na koje se ukazuje u reviziji, odnosno na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, pa je temeljem odredbe člana 393. Zakona o parničnom postupku („Službeni list SFRJ“ broj 4/77 do 35/91, te "Sl. glasnik RS" br. 17/93 i 32/94) u vezi sa članom 456. st. 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 58/05, 85/03, 74/05 i 63/07 - dalje: ZPP) odlučeno kao u izreci.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 118-0-Rev-06-000 721 od 26.09.2008.g.)

<----->

Povjeriočeva prava i dužnikove obaveze

P R E S U D U

Revizije se odbijaju.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Osnovnog suda u G. P-666/2002. od 3.6.2003. g. obavezan je tuženi da tužitelju isplati iznos od 25.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja do isplate, te da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 2.000,00 KM.

Sa preostalim dijelom zahtjeva, za iznos od 35.000,00 KM, tužitelj je odbijen, te sa prijedlogom za određivanje mjere obezbjeđenja zabranom otuđenja, opterećenja i bilo kakvog mijenjanja nekretnina koje su bile predmetom prodaje.

Presudom Okružnog suda u B.L. GŽ-2461/03 od 13.12.2005. g. žalba tužitelja je djelimično uvažena i prvostepena presuda preinačena u pogledu odluke o zateznoj kamati, tako da je ista dosuđena od 30.12.2002. g., kao dana podnošenja tužbe (umjesto od dana presuđenja) a, uz djelimično uvažavanje žalbe tuženog, sniženi su troškovi parničnog postupka na iznos od 840,00 KM (umjesto iznosa od 2.0000,00 KM), dok su u preostalom dijelu žalbe stranaka odbijene i prvostepena presuda potvrđena.

Blagovremenom revizijom tužitelj pobijaja drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da se pobijana presuda preinači tako da se u cijelini udovolji tužbenom zahtjevu, ili da se ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Protiv drugostepene odluke reviziju je izjavio i tuženi zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se osporena presuda preinači tako da se zahtjev tužitelja odbije u cijelini.

Nije odgovoreno na revizije niti se o istima izjasnio Republički tužilac u smislu odredbe člana 390. stav 3. Zakona o parničnom postupku („Službeni list SFRJ“, broj 4/77 do 35/91 i „Sl. glasnik R. S., broj 17/93 do 32/94) koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostepene presude, te se u smislu odredbe člana 456. stav 1. sada važećeg Zakona o parničnom postupku, („Sl. glasnik R. S.“, broj 58/03, do 74/05-u daljem tekstu: ZPP RS) ima primijeniti u ovom postupku.

Revizije nisu osnovane.

Tokom postupka koji je prethodio donošenju nižestepenih presuda utvrđeno je da su parnične stranke zaključile dva ugovora o prodaji nekretnina (poslovnih prostora). Prvi ugovor je zaključen i ovjeren kod nadležnog suda 15.2.2002. g., prema kojem je tuženi, kao kupac, trebao tužitelju, kao prodavcu, za nekretnine bliže opisane u članu 1. tog ugovora, isplatiti kupoprodajnu cijenu u iznosu od 180.000,00 KM. Prema drugom ugovoru, koji je zaključen i ovjeren kod nadležnog suda 18.2.2002. g., tuženi je na ime kupoprodajne cijene bio dužan isplatiti iznos od 90.000,00 KM. Članom 2. oba ugovora je konstantovano da je tuženi, kao kupac, cijeli iznos utvrđene cijene

„isplatio prodavcu u momentu potpisivanja ovog ugovora pa po tom osnovu više nemaju nikakvih potraživanja prema kupcu“. Međutim, ova konstatacija ne odgovara stvarnom stanju jer –prema navodima tužitelja koje tuženi ne spori – tuženi je utvrđeni iznos kupoprodajne cijene plaćao u nekoliko navrata tako da je 31.12.2001. g. isplatio iznos od 60.000,00 KM; dana 11.2.2002. g. iznos od 10.000,00 KM; dana 15.2.2002. g. (na dan zaključenja prvog ugovora) iznos od 80.000,00 KM, te 20.2.2002. g. (nakon zaključenja oba ugovora) 35.000,00 KM i 29.4.2002. g. 25.000,00 KM, što čini ukupan iznos od 210.000,00 KM.

Tužitelj potražuje preostali iznos od 60.000,00 KM, do ukupnog iznosa utvrđene kupoprodajne cijene (po oba ugovora) od 270.000,00 KM.

Tuženi, ne osporavajući iznose i vrijeme uplata koje navodi tužitelj – uplatnicom (nalog blagajne) broj 1273 od 15.2.2002. g. dokazuje da je pored uplata, koje priznaje tužitelj, uplatio još i iznos od 35.000,00 KM, uz dalju tvrdnju da je isplatio cijeli iznos kupoprodajne cijene što je konstantovano članom 2. oba ugovora.

Drugostepeni sud je, nakon što je, raspravljajući o žalbama stranaka, odlučio da otvori raspravu pred drugostepenim sudom, proveo dokaz vještačenjem po vještaku ekonomsko-finansijske struke M.B. koja je našla da je, prema knjigovodstvenoj dokumentaciji tužitelja, uplaćen iznos od 210.000,00 KM, a prema dokumentaciji uloženoj u spis, koja svjedoči o uplatama izvršenim preko blagajne tužitelja, da je uplaćeno 245.000,00 KM.

Kod ovakvog stanja činjenica nižestepeni sudovi nisu pogrešno primijenili materijalno pravo kada su tuženog obavezali da tužitelju isplati preostalih 25.000,00 KM, za koji iznos nema dokaza da ih je uplatio tužitelju.

Odredba člana 2. zaključenih ugovora o prodaji, kojom je konstantovana uplata cijelog iznosa kupoprodajne cijene na dan potpisivanja ugovora (15.2. odnosno 18.2.2002. g.) očigledno ne odgovara stvarnom stanju, pa nižestepeni sudovi nisu pogriješili kada su pri tumačenju ove odredbe, u smislu člana 99. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78 do 57/89 te „Sl. glasnik RS“ broj 17/93 do 39/03-u daljem tekstu: ZOO), saglasno načelu savjesnosti i poštenja sadržanog u odredbi člana 12. istog zakona, zaključili da tuženi nije cijeli iznos kupoprodajne cijene uplatio pri potpisivanju predmetnih ugovora, na čemu tuženi zasniva poricanje svoje obaveze, koju je, međutim, dužan izmiriti u smislu odredbe člana 454. stav 1. i člana 516. ZOO.

S tim u vezi treba reći da ni saslušanje svjedoka M.P., kao potpisnika oba ugovora, na čemu insistira tuženi, ne bi promijenilo činjenična utvrđenja, jer među strankama i nije sporan sadržaj odredbe člana 2. iz predmetnih ugovora, nego njeno tumačenje odnosno pravno dejstvo koje je ocijenjeno prema faktičkom odnosno stvarnom stanju uplata izvršenih na ime kupoprodajne cijene.

Isticanje tužitelja „da ukupni iznos izvršenih uplata koje su provedene kroz poslovne knjige i kroz blagajničku dokumentaciju tužioca i stvarno uplaćene tužiocu je 210.000,00 KM“, a kod činjenice da je tužitelj izdao tuženom valjanu potvrdu (nalog blagajne broj 1273) da je na njegovoj blagajni dana 15.2.2002. g. tuženi uplatio iznos od 35.000,00 KM, nije moglo ishoditi drugačiju odluku suda.

Način vođenja poslovnih knjiga tužitelja, uplate gotovog novca na blagajni i polaganje primljenog iznosa i dnevnih pazara prodavnica na žiro račun tužitelja, stvar je organizacije rada kojom rukovodi i za koju odgovara tužitelj, pa i pod pretpostavkom da je pod blagajničkim brojem 1273 (koji broj nosi uplatnica koju je tužitelj izdao tuženom kao dokaz o uplati iznosa od 35.000,00 KM na dan 15.2.2002. g.) položen pazar neke prodavnice na žiro račun tužitelja, a ne iznos koji je uplatio tuženi, ta okolnost predmetnoj uplatnici ne oduzima karakter i vrijednost dokaza o izvršenoj uplati označenog iznosa.

Tuženi nije sudu prezentirao uplatnice za ostale iznose, čija uplata i nije sporna. Prihvatio je navode tužitelja o visini i datumu izvršenih uplata. Dakle, kao nesporne, u smislu odredbe člana 221. stav 1. ZPP (sada član 125. stav

1. ZPP RS), ove činjenice se nisu morale dokazivati i uplatnicama odnosno priznanicama koje bi prezentirao tuženi, kako neosnovano tvrdi tužitelj u reviziji.

Suprotno tvrdnji revizije tužitelja drugostepeni sud nije pogrešno primijenio materijalno pravo kada je traženu zateznu kamatu dosudio od dana utuženja.

Saglasno odredbi člana 277. stav 1. ZOO dužnik koji zakasni sa ispunjenjem novčane obaveze duguje, osim glavnice, i zateznu kamatu.

Dužnik dolazi u zakašnjenje kad ne ispunji obavezu u roku određenom za ispunjenje (član 324. stav 1. ZOO).

U konkretnom slučaju stranke nisu ugovorile rok ispunjenja u pogledu uplate kupoprodajne cijene. Ugovornim odredbama nije predviđeno da je dan dospjeća isplate cjelokupnog iznosa „dan zaključenja kupoprodajnih ugovora tj.

15.2. i 18.2. 2002. g.“, kako neosnovano tvrdi tužitelj. Iz činjenice da je kupoprodajna cijena plaćana u ratama i nakon potpisivanja ugovora, upravo se zaključuje suprotno.

Ako rok za ispunjenje nije određen dužnik dolazi u zakašnjenje kada ga vjerovnik pozove da ispuní obavezu (član 324. stav 2. ZOO). U konkretnom slučaju tužitelj je to učinio podizanjem tužbe (30.12.2002. g.), kada je tuženi pao u docnju i od kada se ima računati zakonska zatezna kamata.

Iz izloženog proizlazi da je odluka koja se pobija revizijom pravilno materijalno pravno utemeljena na odredbi člana 148. stav 1. ZOO koja propisuje da ugovor stvara prava i obaveze za stranke, na sadržaju odredbe člana 17. istog zakona prema kojoj su stranke u obligacionim odnosima dužne izvršavati svoje obaveze i odgovorne su za njihovo ispunjenje, kao i na odredbi člana 262. stav 1. toga zakona koja ovlašćuje vjerovnika da od dužnika zahtjeva ispunjenje obaveze, a dužnik je dužan ispuniti je savjesno i u svemu kako ona glasi.

Pobijana presuda nema ni drugih nedostataka na koje ukazuju revizije, odnosno na koje ovaj sud pazi po slubenoj dužnosti. Iz tih razloga, a na osnovu odredbe člana 393. ZPP, u vezi sa članom 456. stav 1. ZPP RS revizije su odbijene kao neosnovane.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske Rev-118-0-Rev-06-000 489 od 20.07.2007.g.)

<----->

pravo na naknadu štete

P R E S U D A

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Gradišci broj P-48/2002 od 15.4.2003. g. obavezana je tužena R. S. – Ministarstvo... da isplati tužiocu S. G. sinu M. 10.764,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 6.11.2002. g. do isplate i da mu naknadi parnične troškove u iznosu od 1.875,00 KM, sve u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja. Sa zahtjevom za isplatu kamata od 27.8.1992. g. do 5.11.2002. g. tužilac je odbijen.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjoj Luci broj GŽ-2009/03 od 23.11.2005 g., žalba tužene je uvažena i prvostepena presuda preinačena u dosuđujućem dijelu tako, što je tužilac u cjelosti odbijen s tužbenim zahtjevom da mu tužena isplati glavno potraživanje u iznosu od 10.764,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom te naknadi parnične troškove u iznosu od 1.875,00 KM. Žalba tužioca je odbijena i prvostepena presuda potvrđena u odbijajućem dijelu, u odnosu na isplatu zakonske zatezne kamate od 27.8.1992. g..

Tužilac je izjavio reviziju protiv drugostepene presude zbog pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se ta presuda preinači u odbijajućem dijelu, tako što bi bio usvojen njegov precizirani tužbeni zahtjev.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Republičko tužilaštvo se nije izjasnilo o reviziji u smislu člana

390. stav 3. Zakona o parničnom postupku koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostepene presude („Službeni list SFRJ“ broj 4/77 do 35/91 i

„Službeni glasnik RS“ broj 17/93 do 32/94, u daljem tekstu: raniji ZPP) u vezi sa odredbama članova 456. stav 1, 459. i 461. Zakona o parničnom postupku koji je sada na snazi („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05 i 63/07, u daljem tekstu: važeći ZPP).

Tužbom se traži novčana naknada za sporno motorno vozilo.

Tužilac je, prema utvrđenom činjeničnom stanju, bio vlasnik putničkog vozila marke “Opel Kadet” 1,6 dizel, broja šasijske.... , broja motora ..., snage 40 kw/1587 ccm, bijele boje, g.

proizvode registarskog broja Vozilo je za potrebe vojske preuzela V. p.... na dan 20. avgusta 1992. g. na osnovu člana 1. stav 1. tačke 1-a Uredbe o provođenju materijalne obaveze za potrebe odbrane („Službeni glasnik Srpskog naroda u BiH“ broj 9/92, u daljem tekstu: Uredba), o čemu je sastavljen zapisnik o primopredaji dana 27. avgusta 1992. g., ali tužiocu nije vraćeno do dana okončanja postupka pred prvostepenim sudom, 15. aprila 2003. g.. Smatrajući da se je „tužena neosnovano obogatila“ zadržavajući vozilo, tužilac je u tužbi tražio novčanu naknadu u iznosu od 16.505,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom, koji je na ročištu od 15.4.2003. g. snizio na 10.764,00 KM, u skladu sa nalazom i mišljenjem vještaka P. K., dipl. ingž. sci. saobraćaja.

Polazeći od toga da je tužena bez osnova (tačnije – sa osnovom koji je naknadno odpao) stekla sporno vozilo, prvostepeni sud ju je obavezao da u smislu odredaba članova 210. do 219. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 i „Službeni glasnik RS“ broj 17/93 i 3/96, u daljem tekstu: ZOO), isplati zahtijevani iznos naknade sa zakonskom zateznom kamatom od dana izvršenog vještačenja pa do isplate (član 214. istog zakona).

Drugostepeni sud je iz utvrđenog činjeničnog stanja zaključio da se u ovom slučaju ne radi o sticanju bez osnova, nego o naknadi štete. Pošto je prije podnošenja tužbe nastupila zastarjelost potraživanja, a takav prigovor je istaknut tokom postupka, drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu tako što je tužioca odbio s tužbenim zahtjevom.

Shvatanje drugostepenog suda je pravilno. Revizija nije osnovana.

Građani su u smislu člana 1. stav 1. tačke 1-a. Uredbe bili dužni da daju za potrebe vojske, civilne zaštite, službe osmatranja, centra za obavješćavanje i za potrebe funkcionisanja državnih organa, organa uprave, privrede i društvenih djelatnosti, pored ostalih stvari i motorna i priključna vozila za drumski saobraćaj, odnosno putnička vozila svih vrsta i kapaciteta. Predajom stvari nije se mijenjalo pravo svojine, pa je tužilac i poslije primopredaje ostao vlasnik spornog putničkog vozila. Iz člana 12. Uredbe proizilazi da je tužena bila dužna da vozilo vrati tužiocu, pošto prestane potreba da dalje bude kod nje.

Tužiočevo vozilo je, prema tome, i poslije primopredaje od 20. avgusta 1992. g. ostalo u njegovom vlasništvu, tj. nije prešlo u imovinu tužene. Postojao je i pravni osnov predaje – član 1. stav 1. tačka 1-a. Uredbe. Prijemom vozila tužena je stekla samo pravo da ga koristi i po isteku vremena korišćenja vrati tužiocu u skladu sa odredbama Uredbe. Tokom postupka nije moglo biti pouzdano utvrđeno da se tužena još uvijek koristi tim vozilom, jer na dopis prvostepenog suda broj P-48/02 od 9.7.2001. g. Ministarstvu odbrane Gradiška nije dostavljen odgovor. Vozilo je, osim toga, korišćeno u ratnim uslovima. Svrha davanja vozila po članu 1. Uredbe nije ni bila u povećanju imovine tužene, nego u jačanju njenih vojnih efektivna u ratu, radi čega je i propisana obaveza da se vozilo, po pravilu po okončanju rata vrati vlasniku. Sve su to razlozi zbog kojih i ovaj sud smatra da tužena nije stekla bez osnova dio ranije tužiočeve imovine (član 210. ZOO), nego da je tužilac time što mu vozilo nije vraćeno, pretrpio štetu (čla 155. istog zakona).

Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri g. od kad je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo (stav 1. člana 376. ZOO); u svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kad je šteta nastala (stav 2.).

Oba roka (subjektivni i objektivni) iz člana 376. stav 1. i 2. ZOO nisu mogla početi da teku prije 19. juna 1996. g.. Tog dana je, naime, u Republici Srpskoj ukinuto ratno stanje i stanje neposredne ratne opasnosti, čime su stvoreni normalni uslovi da se stranke, radi zaštite svojih prava, neposredno obraćaju sudovima.

Tužilac je podnio tužbu prvostepenom sudu na dan 29. januara 2002. g., dakle po isteku pomenutih rokova, računajući ih od 19. juna 1996. g.. Time je prestalo njegovo pravo da zahtijeva ispunjenje obaveze (član 360. stav 1. ZOO), pa je njegov tužbeni zahtjev drugostepenom presudom pravilno odbijen kao neosnovan.

Kako iz rečenog proizilazi, drugostepena presuda nema nedostataka na koje ukazuje revident, odnosno na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti. Shodno tome, revizija tužioca je odbijena kao neosnovana (član 393. u vezi sa članom 386. ranijeg i članom 456. stav 1. važećeg ZPP).

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 118-0-Rev-06-000 730 od 14.03.2008.g.)

<----->

pravo na naknadu štete

P R E S U D A

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Trebinju broj Ps-81/05 od 27.02.2006. g., odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtjev tužioca kojim je tražio da se tuženi obaveže da mu na ime naknade štete plati 220.291,00 KM sa zakonskomo zateznom kamatom počev od 24.5.2005. g. kao dana podnošenja tužbe, do isplate, te tužilac obavezan da tuženom nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 6.135,00 KM.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Trebinju broj 015-0-PŽ-06- 000 018 od 24.8.2006. g., žalba tužioca je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužilac pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava i predlaže da se osporena presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženi je osporio navode revidenta i predložio da se revizija odbije kao neosnovana.

Revizija nije osnovana.

U ovoj parnici tužilac zahtjeva da mu tuženi naknadi štetu koju je pretrpio uslijed toga što je tuženi, iako je on po javnom oglasu od 06.12.2004. g. izabran za najpovoljnijeg ponuđača na lot 4 i lot 5, izbjegao sa njim zaključiti ugovor.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, koje među parničnim strankama nije ni sporno, tuženi je 06.12.2004. g. raspisao javni oglas za prikupljanje ponuda javnim nadmetanjem za tekuće održavanje T. G. u toku 2005. g., na koji se tužilac prijavio. Po prigovoru tužioca na izbor najpovoljnijeg ponuđača po ovom tenderu, Odbor ... tuženog obavjestio je tužioca odgovorom na prigovor od 28.02.2005. g. da je utvrdio nepravilnosti u postupku izvještaja tehničke komisije za lot 4 i lot 5 i da je ponovnim bodovanjem i rangiranjem ponuđača konstatovao da tužilac ima najveći broj bodova kao ponuđač za lot 4 i lot 5. Nalazeći da tužilac zbog nedostatka ljudskih resursa istovremeno ne može obavljati poslove na lotu 4 i lot 5, da je metodom veće vrijednosti lota izabran kao najpovoljniji ponudžak na lotu 5 čija je vrijednost 172.368 KM, a da se poslovi na lotu 4 dodjeljuju T.1 G. Dana 18.4.2005. g., tuženi je pismenim putem obavjestio tužioca da je odlukom broj 1448 od 18.4.2005. g. poništio postupak izbora najpovoljnijeg ponuđača za izvođenje radova na održavanju i rukovanju

sistemom otpreme šljake i pepela – lot 5 po tenderskom dokumentu od 06.12.2004. g., te da će tenderski postupak biti obnovljen.

Polazeći od činjenice da parnične stranke nisu zaključile ugovor u pismenoj formi u skladu sa uslovima iz ponude, te da je tuženi u tekstu javnog oglasa za prikupljanje ponuda naznačio da kao naručilac radova zadržava pravo da poništi javno nadmetanje ili bilo koji lot iz tenderskog dokumenta, te da odbaci sve ponude u bilo koje vrijeme prije potpisivanja ugovora, nižestepeni sudovi su zaključili da obavještenje tuženog upućeno tužiocu kao najpovoljnijem ponuđaču ne predstavlja izvor obligacije, pa da se u konkretnom slučaju ne mogu primjeniti odredbe člana 154. i 266. ZOO. Po ocjeni drugostepenog suda, ukoliko tužilac svoj zahtjev zasniva na insitutu izmakle koristi, onda je bio dužan dokazati u čemu se sastoji štetnikova radnja ili propuštanje i da je postojala objektivna vjerovatnoća da bi dobit zaista nastala. Kako tužilac nije postupio u skladu sa odredbom člana 7. ZPP i nije dokazao osnov i visinu štete čiju naknadu potražuje, nižestepeni sudovi su odbili tužbeni zahtjev tužioca.

Osnovano revident ukazuje da je pogrešan zaključak nižestepenih sudova da dostavljanje tužiocu obavještenja tuženog o izboru tužioca za najpovoljnijeg ponuđača na lotu 5 ne proizvodi nikakve pravne posljedice, odnosno da ne stvara prava i obaveze između njih.

U konkretnom slučaju radi se o javnom nadmetanju, kao osnovnom načinu nabavke roba, usluga i radova prema Zakonu o postupku nabavke robe, usluga i ustupanju radova ("Službeni glasnik" RS br. 21/01, u daljem tekstu Zakon) koji je bio na snazi u vrijeme javnog objavljivanja oglasa od 06.12.2004. g. u skladu sa članom 56. Zakona o javnim nabavkama BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 49/04 i 19/05).

Prema odredbi člana 8. stav 1. tačka 7. Zakona o postupku nabavke robe, usluga i ustupanju radova naručilac je dužan, pored ostalog zaključiti ugovor sa izabranim ponuđačem. Dakle, navedenom zakonskom odredbom propisana je

obaveza naručioca da nakon provedenog postupka javnog nadmetanja zaključi ugovor sa izabranim ponuđačem.

Postupak javnog nadmetanja prema odredbama navedenog zakona je proveden kada naručilac u skladu sa odredbom člana 27. stav 1 i 2. Zakona obavijesti najpovoljnijeg i ostale ponuđače o izvršenom izboru, to jest da je prihvaćena ponuda najpovoljnijeg ponuđača, te proteklom roka za prigovor (član 48. stav 1.). Ukoliko je ponuđač, koji je učestvovao u postupku nadmetanja izjavio prigovor, naručilac je dužan odgovoriti na prigovor u roku od 8 dana, a u slučaju negativnog odgovora ili nepostupanja naručioca, ponuđač može u skladu sa odredbama člana 49. Zakona u roku od 3 dana uložiti žalbu Ministarstvu ... Ministarstvo je dužno u roku od 15 dana od prijema žalbe donijeti rješenje. Odredbama člana 48. i 49. Zakona propisano je da prigovor i žalba odgađaju zaključenje ugovora. Protiv rješenja Minsitarstva može se pokrenuti upravni spor.

U konkretnom slučaju utvrđeno je da je po prigovoru tužioca tuženi pismenim odgovorom od 28.02.2005. g., obavijestio tužioca da je izabran kao najpovoljniji ponuđač za lot 5, a da se poslovi lota 4 dodjeljuju T.1 G. Prema naprijed navedenim zakonskim odredbama, tužilac je imao mogućnost, ukoliko je smatrao da za to ima osnova, da u pogledu izbora najpovoljnijeg ponuđača za lot 4 izjavi žalbu Ministarstvu ... S obzirom da se zakonitost izbora najpovoljnijeg ponuđača od strane naručioca u postupku nabavke robe, usluga i ustupanja radova ocjenjuje u upravnom postupku, sudska zaštita se može ostvarivati samo po tužbi u upravnom sporu, a ne u parnici kako to pogrešno smatra revident.

Pošto je tužilac obaviješten da je izabran za najpovoljnijeg ponuđača na lotu 5, po proteku rokova iz člana 48. i ukoliko nije bilo prigovora, kao ni žalbi drugih ponuđača u smislu člana

49. Zakona, tuženi je bio dužan pristupiti zaključenju ugovora sa tužiocem u skladu sa članom 8. tačka 7. Zakona, a tužilac kao najpovoljniji ponuđač je imao pravo zahtijevati zaključenje ugovora.

Prema odredbi člana 183. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list" SFRJ br. 27/78 do 57/89 i "Službeni glasnik" RS br. 17/93, 3/96 i 39/03, u daljem tekstu: ZOO), lice koje je po zakonu obavezno da zaključi neki ugovor dužno je da naknadi štetu, ako na zahtjev zainteresovanog lica bez odlaganja ne zaključi taj ugovor. Dakle, kada postoji zakonska obaveza određenih lica da zaključe određeni ugovor, onda zainteresovano lice može zahtijevati da se takav ugovor bez odlaganja zaključi. Ukoliko lice koje je obavezno, bez odlaganja ne zaključi takav ugovor, ono je dužno da naknadi štetu zainteresovanom licu prema opštim pravilima o naknadi štete zbog neispunjenja obaveze iz člana 262. ZOO.

Tužilac u ovoj parnici nije ni tvrdio, pa ni ponudio dokaze što je bio dužan u skladu sa članom 7. Zakona o parničnom postupku („Sl. glasnik RS“, br. 58/03, 85/03, 74/05 i 63/07, dalje ZPP), da na odluku o njegovom izboru za najpovoljnijeg ponuđača nije bilo prigovora, odnosno žalbi drugih ponuđača, te da je nakon provedenog postupka javnog nadmetanja za dodjelu tekućeg održavanja na lotu 5, kao izabrani najpovoljniji ponuđač, zahtijevao od tuženog da bez odlaganja sa njim zaključi ugovor o nabavci, pa nisu ispunjeni uslovi iz

člana 193. ZOO za postojanje osnova odgovornosti za eventualnu štetu na strani tuženog. Iz ovih razloga, činjenice da je tužena poništila postupak izbora najpovoljnijeg ponuđača na lotu 5 dana 18.4.2005. g. i ponovo objavila javni oglas za izvođenje tih radova 28.4.2005. g., nisu od uticaja na ishod ovoga spora. Iz navedenih razloga na strani tuženog nema osnova za naknadu štete tužiocu, pa nižestepeni sudovi nisu pogriješili kada su njegov tužbeni zahtjev u cijelosti odbili.

Potrebno je napomenuti da je pravilan zaključak drugostepenog suda da tužilac nije iznio ni činjenice na kojim zasniva visinu štete koju potražuje tužbenim zahtjevom, niti ponudio dokaze za utvrđivanje tih činjenica, kako to nalaže odredba člana 7. ZPP. Stoga, i pod pretpostavkom da je utvrđena odgovornost tuženog za štetu zbog nezaključivanja ugovora koji je po zakonu bio dužan da zaključi, što tužilac u ovom postupku nije dokazao, visinu štete koju bi tužilac pretrpio ne bi predstavljala cijena radova koji bi bili izvedeni po tom ugovoru, kako pogrešno smatra revident. Ovo stoga, što bi tužilac, u izvršenju svoje obaveze iz ugovora koji nije zaključen imao i troškove, pa bi se šteta sastojala samo u dobitku koji bi se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili posebnim okolnostima, u skladu sa članom 189. stav 3. ZOO zaključivanjem i izvršenjem ugovora.

Prema tome, kada je sam tužilac propustio da preduzme potrebne, zakonom propisane radnje radi ostvarivanja svojih prava, nema mjesta pozivanju tužioca na povredu prava na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, pa je i ovaj prigovor revizije neosnovan.

Iz izloženog proizlazi da revizija tuženog nije osnovana, pa je primjenom odredbe člana 248. ZPP odlučeno kao u izreci.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 118-0-Rev-06-001 157 od 09.04.2008.g.)

<----->

Ništavi ugovori

R J E Š E N j E

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Prijedoru broj P-556/02 od 25.3.2003. g. utvrđeno je da nije dopušteno izvršenje na trosobnom stanu u P., ..., treći sprat, stan broj 12, površine 88 m², u predmetu Osnovnog suda u Prijedoru broj I-75/01 od 5.4.2001. g., u odnosu na tužioca J. B., uz obavezu da tužena ZU „O. b.“ P. tužiocu J. B. naknadi troškove spora u iznosu 750,00 KM, sve u roku od 15 dana po pravosnažnosti presude pod prijetnjom izvršenja. Preko dosuđenih troškova spora zahtjev se odbija.

Drugostepenim rješenjem Okružnog suda u Banjoj Luci broj GŽ-148703 od 4.10.2005. g., žalba tužene je uvažena, ukinuta presuda Osnovnog suda u Prijedoru broj P-556/02 od 25.3.2003. g. i tužba tužioca odbačena.

Tužilac revizijom pobija drugostepeno rješenje, zbog povreda odredaba parničnog postupka, s prijedlogom da se pobijano rješenje ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen niti se Republički tužilac izjasnio o podnesenoj reviziji (član 390. stav 3. Zakona o parničnom postupku

- "Službeni list SFRJ", br. 4/77 do 35/91, i "Sl. glasnik RS" br. 17/93 do 32/94, u daljem tekstu: ZPP), koji se na osnovu odredbi člana 456. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Sl. glasnik RS“ br. 58/03 do 63/07, u daljem tekstu: ZPPRS) ima primjeniti u ovom sporu.

Revizija nije osnovana.

U tužbi tužilac zahtjevom traži da se proglasi da je nedopušteno izvršenje na trosobnom stanu u P., u..., treći sprat, stan broj 12, površine 88 m², koje je određeno rješenjem o izvršenju prvostepenog suda broj I-75/01 od 5.4.2001. g. na osnovu izvršne isprave, presude Osnovnog suda u Prijedoru broj P-47/00 od 10.5.2000. g. u parnici tužioca ZU „O. b.“ Prijedor protiv tuženog B. M. iz P. radi predaje u posjed navedenog stana.

Nakon prvovedenog postupka prvostepeni sud je utvrdio činjenično stanje koje nije ni sporno između stranaka: Da je tužena nosilac prava raspolaganja i davalac predmetnog stana na korištenje koga je tokom 1993. g. dodjela tužiocu na privremeno korištenje, a rješenjem broj 02- 474/97 od 26.5.1997. g. dodjela mu taj stan na trajno korištenje i da tužilac na osnovu navedenog rješenja o dodjeli predmetnog stana na korištenje nije zaključio ugovor o njegovom korišćenju; da je tokom 1995. g. u predmetni stan tužilac primio porodicu B. M. koja je usljed ratnih sukoba na području bivše BiH izbjegla tokom 1995. g. iz D.; da je rješenjem tužene broj 02-634/99 od 28.12.1999. g. stavljeno van snage rješenje kojim je tužiocu dodjeljen predmetni stan na korištenje broj 02- 474/97 od 26.5.1997. g., protiv koga tužilac nije podnosio prigovor niti je u zakonom propisanom postupku tražio njegovo poništenje; da je tužilac pismenim zahtjevom od 19.4.2001. g. tražio od tužene donošenje rješenja koje će zamijeniti ugovor o korišćenju predmetnog stana i da je tužena rješenjem broj 08-372-18/01 od 29.5.2001. g. odbila takav zahtjev; da je pravosnažnom presudom prvostepenog suda P-47/00 od 10.5.2000. g. tuženi B. M. iz P. obavezan da tuženoj u toj parnici tužiocu predmetni stan preda u posjed; da je na osnovu navedene pravosnažne presude, kao izvršne isprave, tužena kao povjerilac ishodovala rješenje o izvršenju kod prvostepenog suda broj I-75/01 od 5.4.2001. g. radi predaje u posjed predmetnog stana, koji je sud odredio sprovođenje izvršenja na dan 25.5.2001. g. protiv dužnika B. M., koje izvršenje nije sprovedeno zbog toga što se je dužnik dobrovoljno iselio iz predmetnog stana; da je tužioca prvostepenom sudu u navedenom izvršnom predmetu podnio prigovor, i da je prvostepeni sud rješenjem broj I- 75/01 od 5.7.2001. g. tužilac kao treće lice uputio da protiv povjerioca u roku od 8 dana pokrene parnicu radi proglašenja da je izvršenje na predmetnom trosobnom stanu nedopušteno i da je tužilac 18. jula 2001. g. prvostepenom sudu podnio tužbu radi proglašenja da je nedopušteno izvršenje na predmetnom trosobnom stanu.

Prvostepeni sud je zahtjevu tužioca udovoljio nalazeći „da tokom trajanja postupka, kao dokaz nije priložena isprava ili pravosnažna sudska presuda da je obaveza iz izvršne isprave – presude prvostepenog suda broj P- 47/00 od 10.5.2000. g., prešla na tužioca kao lice koje u izvršnoj presudi nije označeno kao dužnik u smislu čl. 22. Zakona o izvršnom postupku i stoga se u nedostatku takve isprave prema tužiocu nije moglo odrediti izvršenje“.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja prvostepenog suda. Tužilac, po ocjeni drugostepenog suda, nikada nije zaključio ugovor o korišćenju predmetnog stana sa tuženom usljed čega je rješenje tuženog o dodjeli predmetnog stana na korišćenje tužiocu stavljeno van snage pa zbog toga je tužilac izgubio svojstvo stranke u postupku. Zato je drugostepeni sud

žalbu tužene uvažio, preinačio prvostepenu presudu tako što je odbio tužbeni zahtjev.

Odluka drugostepenog suda je pravilna ali ne iz razloga datih u obrazloženju te odluke.

Osnovanost zahtjeva trećeg lica u izlučnoj tužbi – čl. 56. i 57. st.1. i 3. Zakona o izvršnom postupku ("Sl. list SFRJ", br. 20/78 do 35/91 i "Sl. glasnik RS", br. 17/93 i 14/94, u daljem tekstu: ZIP) koji je bio na snazi u vrijeme donošenja rješenja o izvršenju, zavisi od toga da li je izvršni sud odredio izvršenje na predmetu u pogledu koga treće lice ima neko pravo.

U ovom slučaju tužilac kao treće lice tvrdi da na nepokretnoj stvari- predmetnom stanu, kao predmetu izvršenja ima stanarsko pravo.

Kada su tokom postupka nižestepeni sudovi utvrdili, što nije sporno između stranaka niti revizija tužioca sada to osporava, da je tužena rješenjem broj 02634/99 od 28.12.1999. g. stavila van snage rješenje broj 02-474/97 od 26.5.1997. g. kojim je tužilacu predmetni stan dodijeljen na trajno korišćenje i da tužilac nije podnosio tužbu radi utvrđenja da je takvo rješenje ništavo, onda se ukazuje pravilan zaključak drugostepenog suda da tužilac nema svojstvo nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu, i time nema aktivnu legitimaciju da zahtjevom traži utvrđenje da je nedopušteno predmetno izvršenje, jer sud u ovom sporu nije ovlašćen da cijeni zakonitost i pravilnost tog rješenja kojim je, kako je rečeno stavljeno van snage rješenje kojim je tužena tužiocu predmetni stan dodijelila na trajno korišćenje. Sve dok to rješenje u zakonom propisanom postupku ne bude oglašeno ništavim ono kao takvo proizvodi pravno dejstvo.

Drugostepeni sud je povodom žalbe u ovom sporu odlučio rješenjem, umjesto presudom, jer je u pitanju aktivna legitimacija stranke u sporu, u kojem slučaju se presudom odlučuje o osnovanosti tužbenog zahtjeva, pa kako su pravne posljedice iste to je i ovaj sud povodom revizije tužioca odlučio rješenjem.

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u izreci primjenom odredbi člana 393. i 400. stav 1. i 4. ZPP.

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske 118-0-Rev-06-000 609 od 23.5.2008.g.)

<----->

Ništavi ugovori

R J E Š E N j E

Revizija se uvažava, ukida se presuda Okružnog suda u Banjoj Luci broj 011-0-GŽ-06-001 372 od 4.12.2006. g. u dijelu kojim je odlučeno o tužbenom zahtjevu tužitelja i predmet vraća drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-1157/05 od 27.6.2006. g. odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtjev tužitelja D. K. (dalje: tužitelj) za utvrđenje ništavosti ugovora o poklonu broj 9234/00 od 7.12.2000. g. sa Aneksom broj OV-2058/01 od 26.3.2001. g. zaključen između N. Š. (dalje: prvotužena) kao poklonodavca i N. K. (dalje: drugotuženi) kao poklonoprimca i zahtjev da se tužitelj na osnovu ove presude u zemljišnim knjigama upiše sa 1/1 dijela po osnovu imovine stečene u braku sa prvotuženom kao i da se tuženima naloži da predmetne nekretnine predaju u posjed tužitelju. Usvojen je protivtužbeni zahtjev protivtužitelja i utvrđeno da protivtuženi D. K. nema pravo vlasništva na nekretninama upisanim u zk. ul. br. 457 i zk. ul. 469 KO M. i isti obavezuje da prestane uznemiravati sadašnjeg vlasnika navedenih nekretnina uz obavezu da protivtužiteljima nadoknadi troškove postupka u iznosu od 6.220,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjoj Luci broj 011-0-GŽ- 06-001 372 od 4.12.2006. g. žalba tužitelja je djelimično uvažena, prvostepena presuda ukinuta u dosuđujućem dijelu kojim je odlučeno o protivtužbenom zahtjevu i o zahtjevu za naknadu troškova parničnog postupka, te odbijajućem dijelu kojim je odlučeno o zahtjevu tužitelja za naknadu troškova parničnog postupka i predmet u tom dijelu vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda

potvrđena u odbijajućem dijelu kojim je odlučeno o tužbenom zahtjevu tužitelja.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu presudu u dijelu kojim je odlučeno o tužbenom zahtjevu iz razloga propisanih odredbom člana 240. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05 i 63/07, dalje: ZPP), s prijedlogom da se presuda u pobijanom dijelu preinači i usvoji njegov tužbeni zahtjev.

Odgovor na reviziju nije podnesen. Revizija je osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužitelja za utvrđenje da je ništav ugovor o poklonu broj 9234/00 od 7.12.2000. g. sa Aneksom broj OV- 2058/01 od 26.3.2001. g. zaključen između prvotužene kao poklonodavca i drugotuženog kao poklonoprimca, slijedom čega je ništav i upis prava vlasništva drugotuženog sa 1/1 dijela na nekretninama upisanim u zk. ul. 469 i 457 KO M., te PL 358 KO M., kao i zahtjev da se tužitelj po osnovu sticanja u braku sa N. Š. upiše kao vlasnik navedenih nekretnina u zemljišnoj knjizi sa 1/1 dijela, te zahtjev da mu tuženi predmetne nekretnine predaju u posjed i protivtužbeni zahtjev N. Š. i N. K. za utvrđenje da protivtuženi D. K. nema pravo vlasništva na predmetnim nekretninama, te da se obaveže da prestane uznemiravati sadašnjeg vlasnika ovih nekretnina N. K.

Prvostepeni sud je svoju presudu zasnovao na slijedećim činjeničnim utvrđenjima: da su predmet spora u ovoj parnici kč. 318/23 oranica S. nj. kuća i zgrada, dvorište, njiva i voćnjak površine 1.850 m² upisana u zk. ul. 469 KO M. (po novom premjeru kč. 215/4 i 216/8 u pl. 539 KO M.) te kč. 318/22 S. nj. oranica površine 1.916 m² upisana u zk. ul. 342 KO M. (po novom premjeru kč. 215/3 i 216/7 upisane u pl. 358 KO M.); da je kč. 318/23 bila upisana kao vlasništvo prvotužene na temelju ugovora o poklonu zaključenog sa njenom majkom kao poklonodavcem, a kč. 318/22 na temelju ugovora o poklonu zaključenog sa njenim bratom B. Š. 1986. g.; da je na kč. 318/23 u ljeto 1985. g. za 21 dan sagrađen, na temelju odobrenja za gradnju kojeg je pribavila

prvotužena tokom 1983. i 1984. g., poslovno stambeni objekat veličine 10 x 8 m koji se sastoji od poslovnog prostora u prizemlju i stambenog prostora na spratu, koji nije upisan u zemljišnu knjigu već je vanknjižno vlasništvo; da su tužitelj i prvotužena zaključili brak 22.6.1986. g. i da je faktički bračna zajednica stranaka prestala 1989. g., a da se prije toga u decembru 1979. g. rodilo njihovo dijete N. K. (ovdje drugotuženi); da je ugovorima o poklonu od 4.8.1986. g. prvotužena prenijela na tužitelja ½ dijela suvlasništva svih spornih nekretnina; da su ti ugovori opozvani pravosnažnom presudom O. s. u B. L. broj P-9704/99 od

10.3.2003. g., koja je potvrđena presudom O. s. u B. L. broj GŽ-1303/03, temeljem kojih je prvotužena ponovno bila upisana kao isključivi vlasnik svih spornih nekretnina; da je ugovorom o poklonu od 7.12.2000. g. i Aneksom ugovora od 26.3.2001. g. predmetne nekretnine poklonila drugotuženom. Prethodni brak tužitelja razveden je 1981. g.; tužitelj je imao u vlasništvu stan u B. u ulici ...u kojoj su jedno vrijeme stanovali tuženi, a koji je tužitelj prodao u

decembru 1984. g.; da je 1984. g. podigao i kredit kod B. B.; da su tuženi od 1984. g. stanovali u stanu koji je u B. dobila na korištenje prvotužena od preduzeća u kojem je bila zaposlena; da su tužitelj i prvotužena bili zaposleni u preduzeću I. Z. i to tužitelj do februara 1985. g., a prvotužena do 1987. g. i da su parnične stranke nakon zaključenja braka tužitelja i prvotužene 1986. g. prešle da žive u spornu kuću u M.

Na osnovu ovih utvrđenja prvostepeni sud je zaključio da je sporno zemljište isključivo vlasništvo prvotužene, da je sporna kuća izgrađena u većem dijelu prije nego što je prvotužena zasnovala vanbračnu zajednicu sa tužiteljem, da tužitelj nije dokazao da je ulagao sredstva i rad u sporni poslovno – stambeni objekat, pa da stoga nema osnova za utvrđenje njegovog prava vlasništva na predmetnim nekretninama po članu 22. Zakona o svojinsko pravnim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 6/80 i 36/90, te „Službeni glasnik RS“ broj 38/03, dalje: ZOSPO). Ovo su razlozi koje je prvostepeni sud uzeo za osnov odbijanja tužbenog zahtjeva i usvajanja protivtužbenog zahtjeva u ovoj parnici.

Drugostepeni sud je, nakon zakazane rasprave radi ponovnog izvođenja već izvedenih dokaza, zaključio da nema osnova za utvrđenje prava vlasništva tužitelja na predmetnim nekretninama ni po odredbi člana 18. ZOSPO, niti po odredbi člana 270. t. 5. Porodičnog Zakona RS („Službeni glasnik RS“ broj 54/02 – dalje: PZ), pa je u dijelu odluke o tužbenom zahtjevu potvrdio prvostepenu presudu ocjenjujući prihvatljivim izjave prvotužene i svjedoka B. Š. da je sporna kuća građena prije zasnivanja vanbračne zajednice tužitelja i prvotužene, a usvajanjem žalbe tužitelja ukinuo odluku o protivtužbenom zahtjevu zbog povreda odredaba parničnog postupka.

Po ocjeni ovog revizijskog suda revident osnovano ukazuje da je pobijana presuda zasnovana na povredama odredaba parničnog postupka.

Naime, u ovom revizijskom postupku tužitelj ukazuje da su nižestepeni sudovi prilikom ocjene izjava prvotužene i svjedoka B. Š., pa i ostalih izvedenih dokaza, postupili suprotno osnovnim principima procesnog prava koji se odnose na slobodno sudijsko uvjerenje u ocjeni dokaza, čime su povrijedili odredbu člana 8. ZPP.

Prema odredbi člana 8. ZPP-a sud na osnovu slobodne ocjene dokaza odlučuje koje će činjenice uzeti za dokazane, tako što će svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno ocijeniti savjesno i brižljivo.

Odredbom navedenog člana definisano je načelo slobodne ocjene dokaza, kao osnovni metod utvrđivanja istine u parničnom postupku, te kao metod postupanja suda prilikom ocjene izvedenih dokaza. Načelo slobodne ocjene dokaza ili slobodnog sudijskog uvjerenja karakteriše odsutnost zakonom utvrđenih pravila o izboru dokaza, o rangiranju dokaza prema dokaznoj snazi i o načinu ispitivanja pojedinog dokaza. Stoga sud prema specifičnostima konkretnog slučaja i rezultatima dokaznog postupka slobodno, bez formalnog ograničenja, ocjenjuje izvedene dokaze i formira svoje uvjerenje o dokazanim i o nedokazanim činjenicama po pravilima logike i psihologije. Slobodna ocjena dokaza podrazumijeva i slobodno odlučivanje suda koje će dokaze dozvoliti da stranka izvede radi utvrđivanja odlučnih činjenica.

Međutim, slobodna ocjena dokaza ne znači apsolutnu slobodu suda u ocjeni dokazne snage izvedenih dokaza, odnosno arbitrarnost. Sudska ocjena dokaza nalaže potrebu obezbjeđenja protiv zloupotrebe slobode koja sudu pripada po tom načelu. Garancija da će sud nepristrano ocijeniti dokaze leži, pored ostalih garancija objektivnog suđenja, i u njegovoj dužnosti da za svoju ocjenu iznese razloge u odluci. Sud treba da u obrazloženju presude navede zašto je jednom dokaznom sredstvu poklonio vjeru, a drugom nije. Zakon ostavlja sudu da rezultat izvedenih dokaza, pa i izjave saslušanih stranaka i svjedoka, ocijeni prema svom opštem životnom iskustvu i znanju, primjenjujući stavove psihologije i logike.

Prema tome, sud sporne činjenice uzima za dokazane samo ako je ocjenom dokaza došao do uvjerenja da je tvrdnja kojom je ona iznesena istinita i obrnuto, sporna činjenica nije dokazana ako sud to uvjerenje nije stekao ili u njeno postojanje više ili manje sumnja, ili je došao do uvjerenja o njenom nepostojanju. Dakle, izvedene dokaze sud ocjenjuje po slobodnom uvjerenju, ali je stečeno uvjerenje dužan opravdati uvjerljivim i logičnim razlozima utemeljenim na pravilima logike, psihologije, drugih nauka i opšteg iskustva, te razlozi za određeno sudijsko uvjerenje moraju biti objektivno prihvatljivi, kako bi se moglo provjeriti ima li tako uvjerenje pravnu i činjeničnu osnovu.

Drugostepeni sud u obrazloženju presude, ocjenjujući izjave tužitelja, prvotužene i svjedoka B. Š., između ostalog, navodi da su u cjelosti prihvatljive izjave prvotužene potvrđene iskazom svjedoka B. Š. o tome da je prvotužena započela sa izgradnjom predmetne kuće prije zasnivanja vanbračne zajednice s tužiteljem, te nakon toga izvodi zaključak da se ne radi o sticanju stambeno – poslovnog objekta u vanbračnoj zajednici u cilju zaključenja braka.

Razlozi drugostepenog suda o ocjeni navedenih dokaza, za sada se ne mogu prihvatiti pravilnim, jer nemaju činjeničnog osnova u spisu predmeta, na šta revident osnovano ukazuje. Naime, revident osnovano ukazuje na razlike u izjavama prvotužene i svjedoka B. Š. u drugim parnicama koje su vodile parnične stranke (predmeti broj P-9704/99, P-932/95, P-699/00), o kojima drugostepeni sud nije dao nikakve razloge. Pored toga, drugostepeni sud nije cijenio ni izjavu prvotužene datu u predmetnoj parnici dana 16.11.1993. g., pa ni činjenične navode tužbe koju je ona podnijela 26.4.1990. g. pod brojem P-623/90, kojom je postavila protivtužbeni zahtjev u ovoj parnici (ta parnica spojena je rješenjem od 26.12.1990. g. sa parnicom po tužbi tužitelja pod brojem 902/90, a tokom postupka preinačila je protivtužbeni zahtjev).

Stoga tužitelj osnovano u reviziji, kao i u žalbi, ukazuje na propuste suda da da uvjerljive i logične razloge u ocjeni izvedenih dokaza, kojim bi se moglo povjerovati i koji bi imali činjeničnu osnovu u predmetnom spisu, te na način koji bi omogućio ovom sudu da izvrši kontrolu njihove ocjene.

Imajući u vidu navedeno proizlazi da je drugostepeni sud učinio povredu odredaba parničnog postupka kao revizioni razlog iz odredbe člana 240. t. 1. ZPP, koji je osnov za ukidanje presude iz člana 249. st. 1. istog Zakona.

Odluka o tužbenom zahtjevu zavisit će od utvrđenja da li je gradnja spornog objekta vršena u vrijeme trajanja vanbračne zajednice tužitelja i prvotužene ili nije, da li je između njih postojao dogovor o zajedničkoj izgradnji spornog objekta ili nije, i konačno od učešća tužitelja u izgradnji svojim sredstvima i radom.

Zbog navedenog revizija tužitelja je uvažena i drugostepena presuda u pobijanom dijelu ukinuta, te odlučeno da se predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje, tako da taj sud otkloni ukazane nedostatke.

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske 118-0-Rev-07-000 312 od 7.5.2008.g.)

<----->

P R E S U D U

Revizija se usvaja, rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci GŽ-386/04 od 09.02.2006. g. se preinačava i sudi:

Žalba tužiteljice se odbija kao neosnovana i presuda Osnovnog suda u Banjoj Luci P-2444/02. od 13.01.2004. g. se potvrđuje.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjoj Luci P-2444/02 od 13.01.2004. g. odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtjev tužiteljice kojim je traženo da se utvrdi ništavost ugovora o zakupu stana zaključenog između prvotužene i drugotužene kojim je na neodređeno vrijeme zakupljen stan u B.L. u Ul. B., te zahtjev kojim je traženo utvrđenje da tužiteljica i drugotužena imaju pravo trajnog i nesmetanog korištenja predmetnog stana sa pravom otkupa po $\frac{1}{2}$ dijela uz obavezu drugotužene (pravilno je prvotužene) da zaključi ugovor o zakupu sa tužiteljicom i drugotuženom.

Istom presudom odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove. Drugostepenim rješenjem (pravilno je presudom) Okružnog suda u Banjoj

Luci GŽ-386/04 od 09.02.2006.g., žalba tužiteljice je djelimično uvažena, a prvostepena presuda preinačena u dijelu odluke koji se odnosi na utvrđenje ništavosti ugovora o zakupu stana tako da je utvrđeno da je ništav ugovor o zakupu stana zaključen između prvotužene škole „S.Č. i M.“ iz P. kao zakupodavca i drugotužene

A.V. iz BL, kao zakupca, a predmet tog ugovora je stan u B.L.Ul. B., sa trajanjem zakupa na neodređeno vrijeme.

U preostalom odbijajućem dijelu tužbenog zahtjeva i u dijelu odluke o troškovima postupka žalba tužiteljice je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Blagovremenom revizijom drugostepenu odluku u dijelu kojim je uvažena žalba tužiteljice pobija drugotužena A.V. zbog, kako to navodi u reviziji, povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava uz prijedlog da se revizija usvoji i osporena odluka preinači tako da se žalba u cjelosti odbije i potvrdi prvostepena presuda, ili da se revizija usvoji, a osporena odluka ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovni postupak.

U odgovoru na reviziju, tužiteljica osporava sve navode revizije uz tvrdnju da revizija nije dozvoljena budući da vrijednost spora ne prelazi iznos iz člana 237. stav 2. ZPP, uz prijedlog da se revizija odbaci kao nedopuštena ili da se odbije kao neosnovana.

Revizija je osnovana.

Predmet odlučivanja u ovoj parnici je tužbeni zahtjev tužiteljice kojim traži da se utvrdi da je ništav ugovor o zakupu stana zaključen između prvotužene kao zakupodavca i drugotužene kao zakupca čiji je predmet zakup stana u B.L. u Ul. B., te da se utvrdi da tužiteljica i drugotužena imaju pravo otkupa stana sa po $\frac{1}{2}$ dijela uz obavezu prvotužene da zaključiti ugovor o zakupu stana sa tužiteljicom i drugotuženom, uz zahtjev za naknadu troškova postupka.

Raspravljajući o ovakvom tužbenom zahtjevu prvostepeni sud je utvrdio: da su tužiteljica i drugotužena kćeri pokojne J.V. koja je bila nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu, da je J.V. umrla 2001. g., a da je nakon njene smrti u stanu ostala drugotužena sa malodobnim djetetom, dok je tužiteljica napustila porodičnu zajednicu još 1997. g. i time

izgubila status korisnika stana, da nakon smrti nosioca stanarskog prava niko nije određen kao novi nosioc, odnosno da nije proveden postupak određivanja nosioca stanarskog prava, te da su ugovor o zakupu predmetnog stana zaključile drugotužena kao član porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava i prvotužena dana 14.08.2002. g..

Imajući u vidu ovako utvrđeno činjenično stanje, prvostepeni sud je smatrajući da nema mjesta utvrđenju ništavosti ugovora o zakupu jer je isti zaključen u skladu sa članom 22. stav 1. Zakona o stambenim odnosima – prečišćeni tekst ("Službeni list SRBiH", 14/84, 12/87 i 36/89, te ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 19/93, 12/99 i 31/99 – u daljem tekstu ZOSO) i da tužiteljica nema pravo otkupa stana budući da to pravo pripada samo nosiocu stanarskog prava, tužbeni zahtjev odbio kao neosnovan.

Odlučujući o žalbi tužiteljice drugostepeni sud je našao da je predmetni ugovor o zakupu zaključen protivno odredbama Zakona o privatizaciji državnih stanova jer pravo na zaključenje ugovora o zakupu stana ima samo nosioc stanarskog prava, žalbu djelimično uvažio, a prvostepenu presudu preinačio na taj način da je usvojio tužbeni zahtjev u dijelu kojim se traži utvrđenje ništavosti ugovora o zakupu stana, dok je u ostalom dijelu žalbu odbio i prvostepenu presudu potvrdio.

Odluka drugostepenog suda donesena je uz pogrešnu primjenu materijalnog prava.

Neosnovani su navodi tužiteljice iz odgovora na reviziju da vrijednost spora ne prelazi iznos od 10.000,00 KM iz člana 237. stav 2. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 58/03, 85/03 i 74/05 i 63/07. –u daljem tekstu ZPP) , te da iz tih razloga reviziju treba odbaciti kao nedozvoljenu. U konkretnoj situaciji tužbeni zahtjev se ne odnosi na novčani iznos, pa se u pogledu određivanja vrijednost spora ima primijeniti odredba člana 321. stav 1. ZPP. Prema toj odredbi, kad se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos, mjerodavna je vrijednost spora koju je tužitelj označio u tužbi. Tužiteljica je u tužbi uređenoj 22. septembra 2003. g. kao vrijednost spora naznačila iznos od 10.100,00 KM, što predstavlja i vrijednost osporenog dijela pravosnažne presude što prelazi granični iznos dozvoljenosti revizije iz člana 237. stav 2. ZPP, odakle proizlazi zaključak da je revizija dozvoljena.

Pogrešno drugostepeni sud u osporenoj odluci zaključuje da po Zakonu o privatizaciji državnih stanova („Službeni glasnik RS“ br. 17/00, 18/01, 35/01, 47/02- u daljem tekstu: Zakon), u tekstu koji je bio na snazi u vrijeme zaključenja spornog ugovora o zakupu, pravo na zaključenje ugovora o zakupu stana pripada samo nosiocu stanarskog prava koji nije u određenom roku zaključio ugovor o otkupu stana. Istina je da je članom 37. tog Zakona propisano, da ukoliko se ne zaključi ugovor o otkupu stana u roku ... pravno lice iz člana 13. (davalac stana na korištenje) i nosioc stanarskog prava dužni su u naredenih 60 dana zaključiti ugovor o zakupu. Ovakva obaveza zaključenja ugovora o zakupu stana ne znači i određivanje nosioca stanarskog prava kao jedinog mogućeg zakupca. Članom 56. istog Zakona određeno je da lice koje na osnovu pravosnažnog akta o dodjeli stana nije do dana stupanja na snagu ovog zakona zaključilo ugovor o korištenju stana, zaključuje ugovor o zakupu, dok je članom 37. stav 2. prvobitnog teksta Zakona (koji je kasnije izmjenama i dopunama objavljenim u „Službenom glasniku RS“ br. 35/01 postao stav 3.) propisano da lice koje stupanjem na snagu ovog Zakona nije steklo uslove za otkup stana, nastavlja da koristi stan na osnovu zakupa. Naprijed navedenim odredbama Zakona predviđene su situacije kada lica koja nisu stekla stanarsko pravo u smislu člana 11. ZOSO mogu sa davaocem stana na korištenje zaključiti ugovor o zakupu tog stana.

U konkretnoj situaciji, iz činjeničnog utvrđenja nižestepenih sudova da je drugotužena A.V. bila član porodičnog domaćinstva umrlog nosioca stanarskog prava J.V., proizlazi zaključak da je bila korisnik predmetnog stana u smislu člana 6. ZOSO. Kao član porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava, nakon njegove smrti mogla je nastaviti koristiti predmetni stan u

smislu člana 21. ZOSO i eventualno steći stanarsko pravo po članu 22. ZOSO čime bi stekla i uslove za otkup stana. Kako prema stanju spisa proizlazi da drugotužena kao član porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava pokojne J.V., niti bilo koje drugo ovlašteno lice, nije pokrenulo postupak za određivanje nosioca stanarskog prava, to nije stekla pravo na otkup stana. Prema tome drugotužena je po odredbi člana 37. stav 3. Zakona o privatizaciji državnih stanova, kao korisnik stana mogla nastaviti da koristiti stan zaključenjem ugovora o zakupu stana.

Iz navedenog proizlazi da je drugostepeni sud smatrajući da je zaključenje ugovora o zakupu stana između davaoca stana na korištenje i lica koje nije nosioc stanarskog prava protivno prinudnim propisima, pogrešno primjenio odredbu člana

103. i člana 109. Zakona o obligacionim odnosima, a u vezi sa članom 37. Zakona o

privatizaciji državnih stanova, pa je na osnovu člana 250. stav 1. ZPP, odlučeno kao u izreci.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 118-0-Rev-06-000 671 od 18.01.2008.g.)

<----->

Restitucija/vraćanje datog

R J E Š E N j E

Revizija se uvažava, presuda Okružnog suda u B. L. broj GŽ-2379/02 od 7.6.2004. g. se ukida i predmet vraća tom sudu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u P. broj P-2/99 od 2.4.2002. g. utvrđeno je da je apsolutno ništav ugovor o prodaji, zaključen 12.11.1992. g. u P. između tužioca C. M. sina S. iz P i tuženog M. R. sina S., ovjeren kod Osnovnog suda u P. pod Ov-br-1224/92, pa je tuženi obavezan da preda tužiocu u posjed i slobodno raspolaganje poslovni prostor u Zanatskom centru u P., koji je bio predmet tog ugovora i da mu naknadi parnične troškove u iznosu od 5.920,00 KM, sve u roku od 15 dana po pravnosnažnosti presude, pod prijetnjom izvršenja.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u B. L. broj GŽ-2379/02 od 7.6.2004. g. žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Tuženi je izjavio reviziju protiv drugostepene presude zbog povrede odredaba parničnog postupka, pogrešne primjene materijalnog prava i prekoračenja tužbenog zahtjeva s prijedlogom da se ta presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen. Revizija je osnovana.

Tužbom se traži utvrđenje ništavosti ugovora o prodaji i uspostavljanje ranijeg stanja predajom poslovnog prostora u posjed tužioca, kako je bliže navedeno u izreci prvostepene presude.

Parnične stranke su, prema utvrđenom činjeničnom stanju, zaključile osporeni ugovor o prodaji 12. novembra 1992. g. u P., koji je ovjeren kod prvostepenog suda pod brojem Ov-1224/92 na dan 24. novembra 1992. g.. Tim ugovorom tužilac je prodao tuženom sporni poslovni prostor u Zanatskom centru u P veličine 5h4 metra, površine 20 m2, sa posebnim ulazom, po cijeni od 3.000.000,00 dinara. Tuženi je ušao u posjed kupljenih nekretnina, ali nije tužiocu isplatio prodajnu cijenu, kako je to utvrdio prvostepeni sud. Ugovor je zaključen u ratnim okolnostima, u sredini u kojoj je tužilac, kao pripadnik manjinskog naroda, bio izložen raznim torturama, pritiscima i zastrašivanjima sa svih strana, tako da nije mogao da izrazi svoju slobodnu volju. Poslovni prostor je prije zaključenja ugovora bio oštećen usljed eksplozije. Tuženi je izvršio popravku lokala.

Prvostepeni sud je zaključio da je ugovor ništav u smislu odredbe člana 103. u vezi sa članom 109. ima Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 i „Službeni glasnik RS“ broj 17/93 i 3/96. u daljem tekstu: ZOO) pa je radi toga usvojio tužbeni zahtjev. Taj sud je odbio da raspravlja o podnescima tuženog od 12. marta 2001. g. i od 9. aprila 2001. g. „iz razloga što ... nisu podnijeti u formi u kojoj se može podnijeti protivtužba“, odnosno što „tuženi uz podneske nije predložio dokaze i isti su po ocjeni ovog suda usmjereni na odugovlačenje postupka“.

Činjenična utvrđenja i pravna shvatanja prvostepenog suda u odnosu na ništavost ugovora o prodaji prihvatio je i drugostepeni sud.

Odlučeno je kao u izreci iz ovih razloga.

Prihvatljivo je pravno stanovište nižestepenih sudova o ništavosti osporenog ugovora iz razloga datih u njihovim presudama.

Tuženi je pored ostalog u žalbi protiv prvostepene presude naveo da je svojim ulaganjima višestruko uvećao vrijednost objekta i da je prvostepeni sud neosnovano odbio da raspravlja o zahtjevu njegove protivtužbe. O ovim odlučnim činjenicama drugostepena presuda ne sadrži nikakve razloge, radi čega je zahvaćena bitnim povredama odredaba parničnog postupka iz člana 385. stav 1. tačka 1. u vezi sa članom 354. stav 2. tačka 13. Zakona o parničnom postupku koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostepene presude („Službeni list SFRJ“ broj 4/77 do 35/91 i „Službeni glasnik RS“ broj 17/93 do 32/94, u daljem tekstu: raniji ZPP). Revizija tuženog je radi toga uvažena, drugostepena presuda ukinuta i odlučeno da se predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje u smislu člana 394. stav 1. ranijeg ZPP, koji se u ovom sporu primjenjuje na osnovu člana 456. stav 1. u vezi sa članovima 461. i 459. Zakona o parničnom postupku koji je sada na snazi („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05 i 63/07, u daljem tekstu: važeći ZPP).

Podnesak punomoćnika tuženog u spisima od 9.4.2001. g. u suštini je, po mišljenju ovog suda protivtužba, pa je trebalo i po njoj postupiti, a ne odbiti raspravljanje. Ako nije sadržavala sve što je potrebno da sadrži, bilo je osnova da se primijeni odredba člana 109. ranijeg ZPP, što je ovdje izostalo. Tuženi tvrdi da je uložio znatna sredstva u osposobljavanje spornog lokala za odgovarajuću namjenu. Njemu bi, i pod pretpostavkom da je bio nesavjestan posjednik, pripadalo pravo na naknadu ne samo nužnih, nego i korisnih troškova ako su korisni lično za vlasnika kako je propisano odredbom člana 39. stav 4. i 5. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 60/80 i 36/90 i Službeni glasnik RS“ broj 38/03).

Drugostepeni sud je dužan da u daljem postupku raspravi pitanja na koja je naprijed ukazano i da o njima odluči, kako to proizilazi iz odredaba člana 253. u vezi sa članovima 228. i 456. stav 3. važećeg ZPP.

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske Rev-733/05 od 30.10.2007)

<----->

Prividni ugovor:

P R E S U D A

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u B. broj P-1022/01 od 29.3.2002. g. odbija se kao neosnovan tužbeni zahtjev tužitelja za utvrđenje da je ništav kupoprodajni ugovor zaključen 7.5.2001. g. između T. V. rođ. C. iz B. i N. R. iz S., ovjeren kod Osnovnog suda u B. pod br. Ov-3947/2001 od 25.5.2001. g., te za utvrđenje da je tužitelj vlasnik nekretnina označenih kao k.č. 4491 u naravi stambena zgrada površine 112 m², pomoćna zgrada površine 12 m², pomoćna zgrada 12 m² i dvorište površine 322 m², sve upisano u k. k. ul. 3471 k.o. B. II, što bi tuženi bio dužan priznati i trpjeti da se tužitelj na osnovu ove presude uknjiži kao vlasnik i posjednik navedenih nekretnina, kao i eventualni tužbeni zahtjev da se tužitelju na ime kupoprodajne cijene po navedenom kupoprodajnom ugovoru isplati iznos od 40.000,00 KM sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom počev od podnošenja tužbe do isplate.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u B. broj GŽ-84/2003 od 11.2.2005.

g. žalba tužitelja se odbija i prvostepena presuda potvrđuje.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu presudu zbog pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači ili ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen. Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužitelja za utvrđenje ništavosti kupoprodajnog ugovora koji je zaključen dana 7.5. 2001. g. između T. V. rođ. C. i tuženog, ovjeren kod Osnovnog suda u B. pod brojem Ov-3947/2001 dana 25.5.2001. g., zahtjev za utvrđenje da je tužitelj vlasnik nekretnina označenih kao k.č. 4491 u naravi stambena zgrada površine 112 m², pomoćna zgrada površine 12 m², pomoćna zgrada površine 12 m² i dvorište 332 m², sve upisano u k.k. ul. 3471 k.o. B. II i za upis toga prava u zemljišnu knjigu, te eventualni tužbeni zahtjev da mu tuženi na ime kupoprodajne cijene po navedenom ugovoru isplati iznos od 40.000,00 KM sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom.

Tokom postupka utvrđeno je: da je majka tužitelja sada pok. T. V. rođ. C., kao prodavac, sa tuženim, kao kupcem, zaključila ugovor o kupoprodaji nekretnina u propisanoj zakonskoj formi, koji je ovjeren kod Osnovnog suda u B. pod brojem Ov-3947/2001 od 25. 5. 2001. g., predmetom kojeg su bile nekretnine upisane u k.k. ul. broj 3471 k.o. B. II sa 1/1 dijela; da je majka tužitelja bila poslovno sposobna za zaključenje ugovora; da je tuženi prodavcu isplatio ugovorenu kupoprodajnu cijenu u visini od 20.000,00 KM i ušao u posjed spornih nekretnina, te je ugovor u cjelini realizovan; da je majka tužitelja navedeni novac vratila tuženom nakon saznanja da tužitelj nije spreman da ona živi sa njegovom porodicom u S. i da je tuženi, kao njen sestrić, voljan da vodi brigu o njoj i da je izdržava, kao i zbog činjenice da je njegova majka ranije njoj poklonila svoj suvlasnički dio u spornoj kući.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su zaključili da je sporni ugovor o kupoprodaji nekretnina pravno valjan, da su ga ugovorne strane u cjelini izvršile i da je zato on bio valjan pravni osnov za uknjižbu tuženog kao vlasnika kupljenih nekretnina, radi čega su odbili tužbeni zahtjev tužitelja postavljen u ovoj parnici.

Odluke nižestepenih sudova su pravilne i zakonite, a revizioni prigovori tužitelja, po ocjeni ovoga revizijskog suda, ne mogu se prihvatiti.

Prije svega, neutemeljena je tvrdnja revidenta da u konkretnom slučaju u spornom ugovoru nije utvrđena cijena, kao bitan elemenat kupoprodajnog ugovora. Ovo iz razloga što je u kupoprodajnom ugovoru, kojeg su tuženi i majka tužitelja zaključili 7. 5. 2001. g. i ovjerali kod Osnovnog suda u B. pod br. Ov- 3946/2001 dana 25. 5. 2001. g., određena kupoprodajna cijena od 40.000,00 KM, a tokom ovog postupka, na temelju izvedenih dokaza, pa i same izjave tužitelja, utvrđeno je da su ugovorne strane usmeno ugovorile kupoprodajnu cijenu spornih nekretnina na iznos od 20.000,00 KM. Ovo činjenično utvrđenje ne može biti predmet

pobijanja u revizionom postupku prema odredbi člana 385. stav 3. Zakona o parničnom postupku („Službeni list SFRJ“ broj 4/77 do 35/91, te "Sl. glasnik RS" br. 17/93 i 32/94 dalje: ZPP) u vezi sa odredbom člana 456. stav 1. Zakona o parničnom postupku RS („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05 i 63/07). Sudovi se u praksi često suočavaju sa ugovorima u kojima nije istinito označena cijena, pa je dosadašnja sudska praksa zauzela stanovište da je punovažan usmeni sporazum o cijeni, iako je u pismenom ugovoru o prodaji nepokretnosti označena druga cijena. Usmeno ugovorena cijena obavezuje ugovarače kad je u ugovoru, koji je zaključen u propisanoj formi, označena druga cijena i to je, suprotno tvrdnji revidenta, u saglasnosti sa načelom savjesnosti i poštenja, po kome su prema odredbi člana 12. Zakona obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78 do 57/89 i „Službeni glasnik RS broj 17/93 do 3/96, dalje: ZOO) ugovorači

dužni da se ponašaju pri zasnivanju obligacionog odnosa, tako i pri ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa. Stranka koja nije lojalna usmenom sporazumu o cijeni, koji izražava volju ugovarača, ne postupa u saglasnosti sa načelom savjesnosti i poštenja, ako traži isplatu cijene pozivajući se na prividnu cijenu iz pismenog ugovora. Ukoliko je ugovaranje kupoprodajne cijene na ovaj način ugrozilo pravo preče kupovine i oštetilo državni interes, to bi bio razlog da nadležni državni organ traži poništenje ugovora, a ne i osnov da revident, kao pravni sljednik prodavca, traži utvrđenje ništavosti ugovora.

Neutemeljena je i tvrdnja revidenta da se u konkretnom slučaju radilo o prividnom kupoprodajnom ugovoru koji je prikrivao ugovor o doživotnom izdržavanju, koji ne bi proizvodio pravno dejstvo prema odredbi člana 66. stav 2. ZOO jer ne sadrži ovjeru sudije, odnosno propisanu zakonsku formu. Ovo iz razloga što iz navedenih dokaza nedvojbeno proizlazi da je stvarna volja prodavca bila da proda sporne nekretnine. To proizlazi i iz izjave tužitelja koju je dao kao parnična stranka koji tvrdi da ga je majka početkom maja 2001. g. telefonskim putem obavijestila da bi ona prodala kuću i da će je prodati tuženom za 20.000,00 KM.

Prema izjavi tužitelja u telefonskom razgovoru sa majkom početkom maja 2001. g. saznao je da zbog starosti i teške bolesti ona više ne može da živi sama i da zato želi prodati sporne nekretnine tuženom koji je voljan izdržavati do kraja života i sahraniti je, kao i da se tužitelj do kraja njenog života krajem jula iste g. više nije čuo sa majkom, te da ga je tuženi obavijestio o njenoj smrti i sahrani, nakon čega je on došao na sahranu. Iz izvedenih dokaza proizlazi da je majka tužitelja prvobitno željela prodati sporne nekretnine i otići u Lj. da živi sa tužiteljem, da se razočarala kada je u telefonskom razgovoru od tužitelja saznala da ne može živjeti kod njega, da je nakon toga tuženi prihvatio da se o njoj brine i da je sahrani, te da po njenoj želji adaptira spornu kuću. Kod takvog stanja stvari neutemeljen je revizioni prigovor kojim se ističe da je u znak zahvalnosti imovina trebala ostati tužitelju i njegovom sinu, koji se ranijih godina brinuo o majci, a ne tuženom, uz tvrdnju da je njegova majka govorila da će imovinu dati onome ko se o njoj brine. Kako je tuženi brinuo o majci tužitelja u njenoj bolesti i starosti, kada je bila nesposobna da živi sama (što je među strankama nesporno), logično je da je u znak zhvalnosti novac od prodate imovine poklonila tuženom. Pri tome je bez značaja činjenica iz kojih razloga nije realizovana želja majke da živi sa tužiteljem, jer je nesporno da on u tom periodu (od početka maja 2001. do njene smrti krajem jula te g.) nije imao nikakav kontakt s majkom. S obzirom na njenu starost i teško zdravstveno stanje neutemeljena je tvrdnja revizije da je ona zbog svojih primanja od 235,00 KM mjesečno mogla da živi kao i svi ostali građani RS. U prilog ovakvom zaključku ide i činjenica da je ona dva mjeseca nakon zaključenja spornog ugovora umrla.

Zbog svega iznesenog valjalo je reviziju odbiti kao neosnovanu i odlučiti kao u izreci na temelju odredbe člana 393. ZPP.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske Rev-311/05 od 5.10.2007.g.)

<----->

Odgovornost za materijalnopravne nedostatke:

P R E S U D A

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 035417 08 P od 29.04.2011. g. odbijen je, kao neosnovan, zahtjev tužitelja da se solidarno obavežu tuženi da mu isplate iznos od 45.508,72 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 01.04.1997. g. do isplate i da mu naknade troškove parničnog postupka.

Obavezan je tužitelj da tuženima na ime troškova parničnog postupka isplati iznos od 3.615,00 KM.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 035417 11 GŽ od 10.02.2012. g. žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Blagovremenom revizijom drugosotepenu odluku pobija tužitelj zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da se pobijana presuda preinači tako da se usvoji zahtjev tužitelja.

U odgovoru na reviziju tuženi predlažu da se ista odbije kao neosnovana. Revizija nije osnovana.

U ovoj parnici tužitelj zahtijeva da se solidarno obavežu tuženi da mu isplate iznos od 45.508,72 KM, sa pripadajućom zateznom kamatom, koji je uložio u sanaciju stana koji je dobio u postupku razmjene nekretnina, koja je obavljena na osnovu ugovora zaključenog dana 15.8.1995. g. između njega i tuženih, temeljem kojeg je on svoje nekretnine u B., M.-Č. dao tuženima u zamjenu za dvosoban stan u K., površine 64,83 m², čijim saniranjem je i nastalo predmetno potraživanje.

Tokom postupka pokazalo se nespornim da je predmetni stan oštećen, kako slijedi iz zapisnika stručne komisije Općine K. za popis i procjenu ratne štete od 12.12.1991. i 18.02.1992. g.. Stan je oštećen ratnim dejstvima. Isti je rješenjem MZ Općine K. od 08.03.1993. g. bio dodjeljen na privremeno korištenje D.D. koji ga je držao u posjedu do 15.10.1995. g., kada ga je predao tužitelju. Tuženi su predmetni stan zbog opštepoznatih ratnih okolnosti, napustili u septembru mjesecu 1991. g. i tada on nije bio oštećen. Stan nisu ostavili nikom na čuvanje. Pri zaključenju ugovora o razmjeni, prema utvrđenju prvostepenog suda, parnične stranke nisu znale za oštećenja na predmetnom stanu. Tužitelj je o nedostacima koje je imao predmetni stan obavjestio tužene prvi put pismom upućenim 02.04.1997. g., nakon što je izvršio sanaciju, a tužbu kojom je pokrenuo ovaj spor podnio je 21.04.1999. g.. Tužitelj je protiv tuženih vodio i postupak za utvrđenje ništavosti ugovora o razmjeni nekretnina ali je ovakav njegov zahtjev odbijen (Presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj: P-2137/98 od 01.7.2004. g., presuda Okružnog suda u Banjaluci broj: GŽ-1810/04 od 24.3.2006. g. i presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj: 118-0-06 001 060 od 29.6.2007. g.).

Na osnovu naprijed utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su zaključili da tuženima a ni tužitelju, u vrijeme zaključenja ugovora o razmjeni nekretnina, nije bilo poznato da je stan u K. oštećen, slijedom čega je tužitelj, kada je otkrio te nedostatke, trebao odmah, odnosno u roku od osam dana, saglasno odredbi člana 481. stav 1. i člana 482. stav 1. u vezi sa članom 553. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85 i

57/89, te "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO), a najkasnije u roku od osam dana od dana prestanka rata i ukidanja ratnog stanja i stanja neposredne ratne opasnosti (19.6.1996. g.), obavjestiti tuženog o tim nedostacima, pa kako to nije učinio u propisanim rokovima (nego je tužene o utvrđenim oštećenjima na stanu obavjestio prvi put pismom od 02.04.1997. g., dvije g. nakon preuzimanja stana u posjed) da je izgubio pravo da od tuženih traži bilo kakvu naknadu ili ostvarenje prava propisanih odredbom člana 488. ZOO, pa ni naknadu štete, u smislu odredbe člana 154. istog zakona, jer tuženi ne snose nikakvu krivicu za oštećenje stana koji je bio predmet razmjene, a koji je oštećen ratnim dejstvima nakon što su ga oni napustili.

Pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da se u konkretnom slučaju ne radi o sticanju bez osnova iz člana 210. ZOO (na kojem pravnom osnovu je temeljen tužbeni zahtjev), jer su ulaganja tužitelja u predmetni stan ostala u njegovoj imovini, budući da je odbijen zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora o razmjeni, slijedom čega je taj stan zajedno sa novčanim iznosom uloženim u njegovu sanaciju ostao u imovini tužitelja, a nije prešao u imovinu tuženih.

Parnične stranke su dana 15.8.1995. g. zaključile ugovor o razmjeni nekretnina o kojem je naprijed bilo riječi, kojeg definiše odredba člana 552. ZOO. Iz ugovora o razmjeni za svakog ugovarača nastaju obaveze i prava koje iz ugovora o prodaji nastaju za prodavca (član 553. istog zakona). Iz tog razloga, nižestepeni sudovi su o spornom pravnom odnosu pravilno sudili primjenom naprijed citiranih

zakonskih odredbi koje regulišu prava i obaveze ugovarača iz ugovora o prodaji, čemu ni revident ne prigovara.

Revizija se iscrpljuje u tvrdnji da je tuženima u vrijeme zaključenja ugovora o razmjeni nekretnina bila poznata činjenica da je predmetni stan u K. bio oštećen, odnosno da su o tome mogli saznati od brata prvotuženog koji je ostao da živi u K. (koji je, usput rečeno, pri saslušanju u svojstvu svjedoka rekao da se sa bratom (prvotuženim) prvi put čuo nakon okončanja rata, a da predmetni stan u vrijeme kada su ga tuženi napustili nije bio oštećen), ili "preko prijatelja ili pak preko CK ili na drugi način". Na taj način želi ukazati na primjenu odredbe člana 485. ZOO prema kojoj kupac (u ovom slučaju bi to bio tužitelj) ne gubi pravo da se pozove na neki nedostatak i kad nije izvršio svoju obavezu da pregleda stvar bez odgađanja, ili obavezu da u određenom roku obavjesti prodavca o postojanju nedostatka,ako je taj nedostatak bio poznat prodavcu (u ovom slučaju bi to bili tuženi) ili mu nije mogao ostati nepoznat.

Ovakvi navodi revizije nisu osnovani.

Tokom postupka, naime, nije utvrđeno, niti su u tom pravcu provođeni dokazi, da su tuženi od prijatelja preko CK ili preko brata prvotuženog (koji tvrdi suprotno) saznali da je stan koji su napustili u potpuno ispravnom stanju oštećen u mjeri koja je zahtjevala njegovo saniranje da bi se mogao koristiti. S obzirom na vrijeme zaključenja ugovora o razmjeni nekretnina, budući da je bio rat i da su tuženi prije toga, upravo zbog ratnog stanja, bili primorani napustiti K. i stan u vlasništvu u kojem su do tada živjeli i kada su telefonske i putne komunikacije sa RH bile pokidane, na koju činjenicu se poziva i tužitelj, nije bilo realno, ni logično očekivati da će tuženi saznati u kakvom stanju se nalazi stan koji su napustili i nisu ga ostavili nikom na čuvanje ili da će u takvim uslovima izložiti se dodatnom naporu i riziku da utvrde da li je došlo do njegovog oštećenja, kako to želi prikazati revident.

Uostalom, i on sam ističe da, bez obzira na sve pokušaje, nije uspio (preko kćerke koja je živjela u S. i supruginog brata koji je živio u Z.) saznati da je stan oštećen, iako se i on – prema njegovoj teoriji o "gruboj nepažnji" i "da će se svaki prosječan čovjek interesovati za stanje svoje imovine, a kamoli naročito brižljiv i pažljiv čovjek" – jednako kao i tuženi, ako ne i

više (jer je stan o kojem je riječ ugovorom o razmjeni pripao njemu u vlasništvo) na isti način mogao interesovati i utvrditi pravo stanje stvari.

Drugostepeni sud je povodom istih ovakvih navoda koji su isticali i u žalbi protiv prvostepene presude, kao i nekih drugih, koji nisu ponovljeni u reviziji, u obrazloženju svoje odluke, dao detaljne i jasne razloge koji predstavljaju zadovoljavajuće obrazloženje, koje prihvata i ovaj sud, te se zato navodi revidenta o pogrešnoj primjeni odredbe člana 209. u vezi sa članom 8, 123, 191. stav 4. i članom

227. stav 1. tačka 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09 – u daljem tekstu: ZPP) pokazuju kao neosnovani.

Slijedom izloženog proizlazi da su nižestepeni sudovi na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje koje se i ne može, saglasno odredbi člana 240. stav 2. ZPP osporavati revizijom, pravilno primijenili materijalno pravo, pa kako nisu počinjene ni povrede parničnog postupka na koje ukazuje revident, ni one na koje sud pazi po službenoj dužnosti, reviziju je valjalo odbiti primjenom odredbe člana 248. ZPP.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 71 0 P 035417 12 Rev od 6.3.2013.g.)

<----->

Stvaranje obaveze za ugovarače:

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u B.L. broj Ps-61/96 od 02.7.2001. g. obavezan je tuženi da tužilji plati iznose: 2.358.344,55 austrijskih šilinga (ATS), 245.122,78 švajcarskih franaka (CHF) i 54.333,31 američkih dolara (USA dolara) sa kamatom od 3% mjesečno počev od 01.5.1995. g. do isplate uz obavezu da joj naknadi i troškove spora u iznosu od 5.800,00 KM, sve u roku od osam dana po pravosnažnosti presude pod prijetnjom izvršenja.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u B.L. broj PŽ-269/01 od 15.02.2005. g., žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Tuženi revizijom pobija drugostepenu presudu, zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači tako što će se žalba tuženog uvažiti, prvostepena presuda preinačiti i odbiti tužbeni zahtjev ili da se pobijana presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovni postupak.

Odgovor na reviziju nije podnesen, niti se Republički tužilac izjasnio o podnesenoj reviziji (član 390. stav 3. Zakona o parničnom postupku – "Službeni list SFRJ", br. 4/77 do 35/91, i "Sl. glasnik RS" br. 17/93 do 32/94, u daljem tekstu: ZPP), koji se na osnovu odredbi člana 456. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Sl. glasnik RS", br. 58/03 do 63/07, u daljem tekstu: ZPPRS) ima primjeniti u ovom sporu.

Revizija nije osnovana.

U tužbi tužilja zahtjevom traži da joj tuženi iz osnova ugovora o zajmu plati: 2.358.344,55 ATS, 245.122,78 CHF i 54.333,31 USA dolara, sa mjesečnom kamatom od 3% počev od 01.5.1995. g. do isplate.

Nakon provedenog postupka prvostepeni sud je utvrdio: da su stranke zaključile, ugovor o zajmu broj 66/93 dana 22.6.1993. g. kojim je tužilja, kao zajmodavac za nabavku naftinih derivata dala u zajam tuženom kao zajmoprimcu 350.000,00 DEM 120.000,00 CHF i

1.100.000,00 ATS, na rok od 30 dana od dana preuzimanja deviznih sredstava; da su ugovorne strane dana 25.6.1993. g. pod brojem 69/93 zaključile ugovor o zajmu, kojim je tužilja tuženom dala u zajam 2.350.000 ATS, 73.000,00 DEM, 65.000,00 CHF i 46.000,00 USA dolara na rok od 30 dana od dana preuzimanja deviznih sredstava; da su stranke 25.01.1994. g. sačinile Protokol u kojem su "definisale uslove povrata novčanih sredstava tužilji iz osnova ugovora broj 66 od 22.06.1993. g. i ugovora broj 69 od 25.6.1993. g."; da su stranke 31.05.1994. g. sačile "pregled" obaveza po deviznim pozajmicama tuženog sa stanjem na dan 31.05.1994. g. koji je obostrano potpisan; da su stranke 01.06.1994. g. pod brojem 56/94 zaključile ugovor o kratkoročnoj deviznoj pozajmici čiji je sastavni dio "specifikacija" za plaćanje uvoza nafte i naftnih derivata u kojoj je naznačena dinamika vraćanja novčanih sredstava po navedenim ugovorima"; da je dana 01.05.1995. g. obaveza tuženog prema tužilji po navedenim ugovorima iznosila: 2.358.344,55 ATS, 245.122,78 CHF i 54.333,31 USA dolara.

Kod ovakvog stanja činjenica nižestepeni sudovi nalaze da je tuženi po navedenim ugovorima o zajmu od tužilje pozajmio navedene devizne iznose koje mu nije vratio, pa su pozivom na odredbe čl. 557. u vezi sa odredbama čl. 148. i čl.

262. st. 1. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list SFRJ", br. 29/78 do 57/99 i "Sl. glasnik RS", br. 17/93 i 3/96, u daljem tekstu: ZOO), sudili tako što su tuženog obavezali da tužilji plati devizne novčane iznose navedene u izreci prvostepene presude.

Odluka nižestepениh sudova je pravilna i zakonita.

Prigovori revizije tuženog da su stranke nakon donošenja prvostepene presude dana 31.10.2002. g. zaključile vansudsko poravnanje na koji način da je potraživanje tužilje "prestalo" o čemu da je tuženi nakon podnošenja žalbe protiv prvostepene presude obavijestio drugostepeni sud dostavljanjem primjerka zaključenog vandsuddkog poravnanja od 31.10.2002. g., koje drugostepeni sud odlučujući o žalbi tužene protiv prvostepene presude nije uzeo u obzir, čime da je učinio bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u vezi sa odredbom čl. 370. st. 1. i 2. ZPP, nisu osnovani.

Sudsko poravnanje se po svom procesno-pravnom dejstvu izjednačava sa pravosnažnom presudom, koje je apsolutna smetnja da se o predmetu o kome je zaključeno sudsko poravnanje ponovno vodi parnica, i takva tužba se mora odbaciti.

Međutim, vansudsko poravnanje nema pravno dejstvo sudskog poravnanja. Ako je u toku parnice zaključeno vansudsko poravnanje, parnica se ne gasi po sili zakona, već se nastavlja i zaključeno vansudsko poravnanje sud će uzeti u obzir po prigovoru stranke i o njemu odlučiti kao o materijalno-pravnom pitanju. U tom slučaju, ako tužilac ne povuče tužbu, a zaključenim vansudskim poravnanjem tužiocu ne pripada stvar ili pravo o kome teče parnica ili zahtjev još nije dospio, tužbeni zahtjev će se odbiti. Sudsko poravnanje je izvršna isprava i može se izvršiti po pravilima izvršnog postupka, a vansudsko poravnanje nije izvršna isprava.

Tuženi je uz reviziju protiv drugostepene presude priložio fotokopiju vansudskog poravnanja od 31.10.2002. g. koje je po navodima revizije uz dopis dostavio neposredno drugostepenom sudu dana 11.11.2002. g. na broj Pž-261/01, tj. nakon podnošenja žalbe protiv prvostepene presude koju je podnio prvostepenom sudu 01.08.2001. g., a koje (vansudsko poravnanje) se ne nalazi u spisima drugostepenog suda.

U ovom slučaju tuženi u reviziji iznosi novu činjenicu i predlaže novi dokaz koji se odnosi na meritornu odluku o tužbenom zahtjevu, što se u reviziji ne može iznositi s obzirom da se revizija u smislu odredbi čl. 385. st.

3. ZPP (identičnu odredbu sadrži čl. 240. st. 2. ZPP RS koji je sada u primjeni) ne može izjaviti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, a što se u reviziji tuženog to upravo čini.

Stoga se, iz rečenih razloga, ovaj prigovor revizije tuženog nije mogao uzeti u razmatranje.

Ni materijalno pravo nije pogrešno primjenjeno na štetu tuženog kada su nižestepeni sudovi pobijanim presudama iz osnova ugovora o zajmu čl. (557. ZOO) obavezali tuženog da tužilji plati iznose navedene u izreci prvostepene presude.

Ostali revizioni navodi nisu od uticaja na zakonitost i pravilnost pobijane presude.

Nižestepene presude, prema tome, nemaju nedostataka na koje se ukazuje u reviziji tuženog, odnosno na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti.

Iz tih razloga a na osnovu člana 393. ZPP u vezi sa odredbom člana 456. stav 1. i 461. ZPP RS, odlučeno je kao u izreci.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske Rev-534/05 od 3.8.2007.g.)

<----->

Prestanak obaveze - ispunjenjem:

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 047141 11 P od 26.04.2011. g., obavezuje se tuženi da tužitelju isplati iznos od 26.775,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 20.10.2001. g. do isplate i da mu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 7. 932,25 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 26.04.2011. g. do isplate.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 047141 11 Gž 2 od 27.12.2011. g., žalba tuženog se odbija i potvrđuje provostepena presuda.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tuženi pobija drugostepenu presudu zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači tako da se tužbeni zahtjev odbije i tuženom dosude troškovi parničnog postupka.

Odogovor na reviziju nije podnesen. Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužitelja da sud obaveže tuženog da mu isplati iznos od 26.775,00 KM sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom.

Tokom postupka na temelju izvedenih dokaza utvrđeno je slijedeće činjenično stanje: da je rješenjem Odjeljenja za ... Grada B.L. broj 02-352-1200/2000 od 12.12.2000. g. R.J., sinu I., kao vlasniku samostalne ugostiteljske radnje A., sa sjedištem u B.L. u Ulici ..., sa poslovnim prostorom ukupne površine 64 m², čiji je predmet poslovanja usluživanje alkoholnim i bezalkoholnim pićima i napitcima, dozvoljena promjena poslovanja za priređivanje igara na sreću-sportska kladionica, a rješenjem istog organa broj 02-352-680/02 od 12.07.2002. g., na zahtjev vlasnika radnje od 20.06.2002. g., utvrđen je prestanak rada ove samostalne radnje sa danom 20.06.2002.g.; da je ugovorom o zakupu od 02.11.2001. g. tuženi (samostalna ugostiteljska radnja) izdao pod zakup dio navedenog poslovnog prostora sa postojećom opremom za kladionicu i organizovanje sportskog kladenja d.o.o. A. iz Š. O., kojem je prema rješenju Ministarstva ... RS broj 04-8721/08 od 18.12.2001. g. odobreno na jednu godinu obavljanje djelatnosti sportske kladionice O. u B.L. u Ulici; da je tužitelj dana 20.10.2001. g. kupovinom i popunjavanjem tri tiketa broj 8898, 8899 i 8900, O. sportske kladionice, u

dijelu poslovnog prostora SUR A. B.L., učestvovao u igri na sreću – sportska kladionica i na svakom tiketu ostvario dobitak od po 8.925,00 KM, odnosno ukupno 26.775,00 KM; da se nakon ostvarenja dobitka obratio tuženom za isplatu dobitka i da je tuženi odbio isplatu dobitka.

Na temelju prednjeg utvrđenja nižestepeni sudovi su zaključili da je tuženi, prema odrebi člana 41 stav 2 tačka 4 Zakona o igrama na sreću („Službeni glasnik RS“ br. 6/1999, dalje-ZIS), koji je posjedovao aparate za registraciju tiketa za sportske prognoze, dana 20.10.2001. g. bio priređivač igre na sreću – sportska kladionica i da je prema odredbi člana 50 istog zakona i odredbi člana 262 Zakona o obligacionim odnosima (Službeni list SFRJ 29/78,39/85,45/86,57/89 i „Službeni glasnik RS“ br. 17/93, 3/96 i 39/03, dalje-ZOO) obavezan da tužitelju, kao učesniku igre na sreću, prema odrebi člana 47 ZIS, isplati ostvareni dobitak, pa su slijedom toga u cjelini usvojili tužbeni zahtjev tužitelja.

Pobijana odluka je pravilna i zakonita.

Prema odredbi člana 2 ZIS igre na sreću, u smislu toga zakona, su igre koje u skladu sa ovim zakonom i pravilima igre organizuju priređivači igre na sreću u kojim se učesnicima u igri pruža mogućnost sticanja dobitka u novcu, stvarima, pravima ili uslugama, a ishod igre ne zavisi od znanja ili umještosti učesnika u igri, već od slučaja ili nekog neizvjesnog događaja.

Prema odredbi člana 4 istog zakona cilj priređivanja igara na sreću je prikupljanje sredstava za finansiranje namjena u skladu sa ovim zakonom, kao i zabava učesnika u igrama na sreću.

Jedan od vidova igara na sreću su i sportske kladionice čija djelatnost je uređena odredbom člana 41 ZIS. Prema stavu 2 tačka 4 ovog člana djelatnost sportske kladionice mogu priređivati i samostalne radnje koje se bave ugostiteljskom djelatnošću i koje posjeduju aparate za registraciju tiketa sportske prognoze, a za registraciju priređivača, iz pomenute zakonske odredbe, prema stavu 3 toga člana, potrebno je odobrenje Ministarstva ... RS.

Prema odredbi člana 47 pomenutog zakona učesnici igre na sreću su imaoci srećaka, talona loto-a i SP tombolskih kartica, žetona i drugih dokaza o plaćenom učešću u igri, odnosno lica koja su ispunila uslove propisane pravilima igre na sreću. Oni u smislu odredbe člana 48 toga zakona imaju pravo na ostvarenje dobitka pod uslovima i u roku propisanom tom odredbom, odnosno odredbom člana 49 istog zakona, a za ispunjenje te obaveze učesnicima igara na sreću, prema odredbi člana 50 ZIS, odgovara priređivač igre svojom imovinom.

U konkretnom slučaju utvrđeno je, a što među parničnim stranka nije ni bilo sporno, da je tužitelj dana 20.10.2001. g. u dijelu poslovnog prostora SUR A. B.L., kupovinom i uplatom tri tiketa O. sportke kladionice učestvovao u igri na sreću- sportska kladionica, da je pogađanjem rezultata nogometnih utakmica ostvario dobitak označen na tiketima (na svakom tiketu po 8.925,00 KM, što ukupno iznosi 26.775,00 KM), da se nakon objavljivanja zvaničnog izvještaja o rezultatima utakmica, na koji se kladio, obratio tuženom da mu isplati dobitak i da je tuženi odbio isplatu. Tokom parničnog postupka tuženi nije osporavao naprijed navedene činjenice, već je tužbeni zahtjev osporavao tvrdnjom da njegova samostalna radnja A. B.L. dana 20.10.2001. g. nije bila priređivač igre na sreću iz koje tužitelj traži isplatu dobitka, već da je priređivač igre bio A. DOO Š., kao zakupac poslovnog prostora tuženog, u čijem sastavu je bila sportska kladionica O..

Međutim, kod utvrđenih činjenica, da je tuženi dana 12.12.2000. g. pribavio odobrenje nadležnog organa Grada B.L. za proširivanje djelatnosti samostalne ugostiteljske radnje A. B.L., za priređivanje igara na sreću-sportska kladionica (koje je imao sve do 12.07.2002. g.), da je dana 20.10.2001.g. tužitelj učestvovao u igri na sreću kupovinom i uplatom tri tiketa O. sportske kladionice u STR A. B.L., da je ova STR tada posjedovala opremu za kladionicu i organizovanje sportskog klađenja, što proizlazi iz izjave tužitelja i saslušanih svjedoka

S.P. i S.Š., ali i iz člana 1 ugovora o zakupu zaključenog dana 02.11.2001. g. između ove STR i DOO A. Š., kao zakupca, prema kojem ova STR izdaje pod zakup zakupcu poslovni prostor u Ulici ... sa postojećom opremom za kladionicu i organizovanje sportskog kladenja, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da je tuženi saglasno odredbi člana 41 stav 2 tačka 4 ZIS, dana 20.10.2001. g. bio priređivač igre na sreću u kojoj je učestvovao tužitelj i ostvario dobitak, čiju isplatu traži predmetnom tužbom. Slijedom toga pravilan je zaključak nižestepenih sudova da tužitelju, kao imaocu dobitnih tiketa i učesniku igre na sreću, saglasno odredbi člana 47 ZIS, pripada pravo na isplatu dobitka koji je obavezan da mu plati tuženi prema odredbi člana 50 ZIS, jer je tužitelj od njega isplatu tražio u roku propisanom ovim zakonom (član 48 i 49).

Imajući u vidu naprijed navedeno neutemeljen je prigovor revidenta da je pobijana presuda donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava iz odredaba ZIS.

Tačna je tvrdnja revidenta da prema ZIS priređivač igre na sreću ne može biti fizičko lice, ali budući da tuženi u ovoj parnici nije R.J., kao fizičko lice, već kao vlasnik STR A. B.L., neutemeljen je revizioni prigovor da je pobijanim odlukama pogrešno cjenjen njegov prigovor nedostatka pasivne legitimacije ove STR u predmetnoj parnici.

Činjenica da je tuženi, u vrijeme priređivanja igara na sreću dana 20.10.2001. g., kada je tužitelj ostvario dobitak, posjedovao samo odobrenje nadležnog organa Grada B.L. za obavljanje ugostiteljske djelatnosti i poslovanje za priređivanje igara na sreću-sportska kladionica (rješenje od 12.12.2000.g.) a ne i rješenje Ministarstva ... RS, kako je propisano odredbom člana 41 stav 3 ZIS, je od uticaja na odgovornost priređivača igre na sreću i njegovog odgovornog lica, kako je propisano kaznenim odredbama ZIS, a ne i na pravo učesnika u igri na sreću da naplati ostvareni dobitak, kako pogrešno smatra revident.

Ugovor o zakupu zaključen sa DOO A. Š. dana 02.11.2001. g. i rješenje Ministarstva ... RS od 18.12.2001. g., na koje se poziva revident osporavajući svoju pasivnu legitimaciju u ovoj parnici, odnose se na period nakon što je nastala obaveza tuženog za isplatu dobitka tužitelju (ova obaveza je nastala dana 20.10.2001. g.), pa oni zbog toga nisu od uticaja na njegovu pasivnu legitimaciju u ovom sporu.

Tuženi u reviziji ističe novu činjenicu, prigovarajući da je tužitelj izgubio pravo na materijalno-pravni zahtjev u vrijeme kada je podnio tužbu sudu dana 06.03.2002. g. iz razloga što nije tražio isplatu dobitka u propisanom roku, što je suprotno članu 242 Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 58/03, 85/03, 74, 05, 63/07 i 49/09. – dalje: ZPP), pa je stoga ovaj revizioni prigovor valjalo odbiti.

Budući da tuženi nije izveo dokaz čitanjem presude Okružnog suda u Novom Sadu GŽ-3753/2006, na koju se poziva u reviziji, značaj činjenice, da je tuženi ovu presudu uložio u spis predmeta, drugostepeni sud je u pobijanoj presudi pravilno cijenio u skladu sa odredbom člana 207 ZPP.

Kako su nižestepeni sudovi za svoje odluke dali valjane i razumljive razloge, neutemeljen je i paušalan prigovor revidenta da je pobijana presuda zahvaćena povredama odredaba parničnog postupka.

Stoga je reviziju valjalo odbiti i suditi kao u izreci na temelju člana 248 ZPP.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 71 0 P 047141 12 Rev od 22.11.2012.g.)

<----->

Prestanak obaveze preuzimanjem duga

P R E S U D A

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u N. broj Ps-13/00 od 29.03.2001. g., odbijen je tužbeni zahtjev tužioca K.-T. iz P. kojim je tražio da se tužena obaveže da mu na ime duga za isporučenu robu plati 123.729,90 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana podnošenja tužbe do isplate.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u T. broj GŽ-148/04 od 27.09.2004. g., žalba tužioca je uvažena, prvostepena presuda preinačena tako što je tužena obavezana da tužiocu na ime duga za isporučenu robu plati 123.729,90 KM sa zakonskom zateznom kamatom od podnošenja tužbe do isplate, sve u roku od 15 dana po pravosnažnosti presude pod prijetnjom izvršenja.

Tužena revizijom pobija drugostepenu presudu zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijana presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen, niti se Republički tužilac izjasnio o podnesenoj reviziji (čl. 390. st. 3. Zakona o parničnom postupku – «Službeni list SFRJ», br. 4/77 do 35/91, i «Sl. glasnik RS» br. 17/93 do 32/94, u daljem tekstu: ZPP, koji se ima primjeniti u ovom sporu na osnovu odredbi člana 456. stav 1. Zakona o parničnom postupku – „Sl. glasnik RS“ broj 58/03 do 74/05, dalje: ZPP RS).

Revizija nije osnovana.

U tužbi tužilac zahtjevom traži da mu tužena plati 123.729,90 KM na ime neplaćenih potraživanja koje su utvrdili u zapisniku od 26.10.1994. g. o međusobnom sravnjenju knjigovodstvenih stanja njihovih poslovnih knjiga.

Nakon što je utvrđeno da je obaveza tužene nastala tokom 1991. g., čije se plaćanje zahtjevom traži u ovom sporu, a koja da je evidentirana kod Direkcije R.S., prvostepeni sud je ocijenio da je osnovan prigovor tužene o pomanjkanju pasivne legitimacije jer da je odredbom člana 13. Zakona o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima (član 13. tog Zakona), ustanovljena obaveza Republike Srpske da izmiri obaveze preduzeća nastale do 31.03.1992. g. privrednim subjektima čije je sjedište van Republike Srpske.

Drugostepeni sud je povodom žalbe tužioca održao raspravu 27.09.2004. g., na kojoj je tužena izvela dokaz da je kod nje izvršena privatizacija državnog kapitala i da sada posluje pod nazivom AD GP. G., pa je nakon toga žalbu tužioca uvažio, prvostepenu presudu preinačio tako što je obavezao tuženu da tužiocu plati iznos naveden u izreci drugostepene presude sa plaćanjem zakonske zatezne kamate od podnošenja tužbe pa do isplate, pri čemu dajući razloge za ovakvu odluku: da je visina duga utvrđena nalazom i mišljenjem vještaka Š.N. iz N., koga tužena tokom postupka nije ni osporila; da tužilac kao povjerilac nije dao saglasnost za prenos duga na Republiku Srpsku na koji način da se nisu ispunili uslovi predviđeni članom 446. do 450. Zakona o obligacionim odnosima, pa stoga da se evidentiranje neizmirenih obaveza tužene kod Direkcije ne mogu shvatiti kao gašenje njene ugovorne obaveze prema tužiocu.

Nije sporno među strankama u postupku postojanje duga tužene prema tužiocu u iznosu koji se zahtjevom traži u ovom sporu, a koji je nastao međusobnim poslovanjem između njih.

Sporno je da li je Republika Srpska po odredbama člana 13. Zakona o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima preuzela obavezu da tužiocu plati dug tužene u iznosu koji se zahtjevom traži u ovom sporu.

Prema odredbi člana 13. Zakona o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima ("Sl. glasnik RS", broj 24/98, u daljem tekstu: Zakon o početnom bilansu stanja ...), na čiju se primjenu poziva revizija tužene, ustanovljava se obaveza Republike Srpske da izmiri obaveze preduzeća nastale do 31.03.1992. g. privrednim subjektima čija su sjedišta van Republike Srpske.

Po shvatanju ovoga suda navedena odredba Zakona o početnom bilansu stanja ..., ima se razumijeti samo kao uspostava novog vanugovornog odnosa između preduzeća iz Republike Srpske koja imaju potraživanja odnosno dugovanja koja su nastala do 31.03.1992. g. prema fizičkim licima odnosno pravnim licima čija su prebivališta odnosno sjedišta izvan Republike

Srpske, na osnovu kojih se ova dugovanja odnosno potraživanja prenose na Republiku Srpsku, a po aktu Vlade Republike Srpske.

Dakle, tužena čija je obaveza prema tužiocu nastala iz njihovog međusobnog obligaciono-pravnog odnosa, ostaje i dalje po tom osnovu u obavezi da izmiri taj dug sve dok se za tu obavezu ne zaključi ugovor između tužioca i Republike Srpske koja će umjesto tužene platiti tužiocu taj dug, odnosno dok tužilac po zahtjevu tužene i Republike Srpske ne da saglasnost da će taj dug umjesto tužene izmiriti Republika Srpska (član 446. – 450. Zakona o obligacionim odnosima "Sl. list SFRJ"; br. 29/78 do 57/89 i "Sl. glasnik RS", br. 17/93 i 3/96), a u ovom slučaju takvog ugovora nema.

Stoga je pravilna pobijana odluka drugostepenog suda kojom je tužena obavezana da tužiocu plati dug u iznosu navedenom u izreci te presude.

Iz izloženog proizlazi da presuda drugostepenog suda nema nedostataka na koje ukazuje revizija tužene, odnosno na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti. Dosljedno tome, revizija tužene je odbijena, na osnovu člana 393. ZPP u vezi sa odredbama člana 456. stav 1. ZPPRS.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske Rev-146/05 od 12.6.2007.g.)

<----->

Promjena povjerioca ili dužnika - ustupanje potraživanja ugovorom (cesija)

P R E S U D A

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Trebinju broj Ps-132/04 od 17.1.2005. g. obavezuje se tuženi da tužitelju na ime duga isplati iznos od 16.694,55 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 19.11.2003. g. do isplate, te na ime troškova postupka iznos od 1.837,34 KM. Odbija se zahtjev tužitelja za isplatu duga u iznosu od 2.529,70 KM sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Trebinju broj PŽ-6/05 od 6.12.2005. g. žalba tuženog se odbija i potvrđuje prvostepena presuda.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tuženi pobija drugostepenu presudu zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijana presuda ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužitelj predlaže da se revizija kao neosnovana odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužitelja da mu tuženi na ime duga isplati iznos od 16.694,55 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 19.11.2003. g. do isplate i iznos od 2.529,70 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 26.2.2004. g. do isplate.

Nakon provedenog postupka i rezultata izvedenih dokaza prvostepeni sud je našao utvrđenim: da su dana 19.11.2003. g. tužitelj, u svojstvu

cesionara i P. T., u svojstvu cedenta, zaključili ugovor o cesiji radi naplate duga od tuženog, kao cesusa, u iznosu od 16.694,45 KM, prema kojem je cedent ustupio cesionaru ovo svoje potraživanje po osnovu ugovora broj 16/03 i da je na pomenuti ugovor o cesiji tuženi, u svojstvu cesusa, dao saglasnost svojim potpisom i pečatom; da je dana 26.2.2004. g. tuženi, kao cedent, ustupio V.-k. d.o.o. V., kao cesionaru, svoja potraživanja u iznosu od 2.529,70 KM od dužnika S. d.o.o. G., kao cesusa i da cesus nije izvršio svoju obavezu cesionaru plaćanjem navedenog iznosa.

Na temelju navedenih utvrđenja prvostepeni sud je našao da je osnovan zahtjev tužitelja da mu tuženi isplati dug po spornom ugovoru o cesiji od 19.11.2003. g., pa je temeljem člana 436. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78 do 57/89 i „Službeni glasnik RS broj 17/93 do 3/96, dalje: ZOO) u vezi sa članom 262. istog Zakona u tom dijelu usvojio tužbeni zahtjev, a odbio kao neosnovan njegov zahtjev za isplatu iznosa od 2.529,70 KM iz spornog ugovora o cesiji od 26.2.2004. g..

Odlučujući o žalbi tuženog, drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja i pravni stav prvostepenog suda, odbio žalbu i potvrdio prvostepenu presudu u osporenom dosuđujućem dijelu.

Osporena odluka, je po ocjeni ovoga suda, pravilna.

U smislu odredbe člana 436. ZOO povjerilac može ugovorom sklopljenim sa trećim licem prenijeti svoja potraživanja na njega, izuzev onog čiji je prenos zabranjen zakonom ili koje je vezano za ličnost povjerioca, ili koje se po svojoj prirodi protivi prenošenju na drugog. Prenosom potraživanja u položaju dužnika se ništa ne mijenja, osim što svoju obavezu umjesto povjeriocu mora izvršiti onome na koga je potraživanje preneseno. Za zaključenje ugovora o cesiji nije potrebna saglasnost dužnika, a raniji povjerilac je dužan obavijestiti dužnika o izvršenom prenosu potraživanja. Ugovorom o cesiji, odnosno o ustupanju potraživanja, vrši se promjena povjerioca kroz prenos postojećeg potraživanja od sadašnjeg povjerioca na treće lice, kako bi ono postalo novi povjerilac, a pri tome dužnik i potraživanje ostaju i dalje isti.

Iz navedenog proizlazi da se ustupanje potraživanja ugovorom (cesija) događa na osnovu sporazuma povjerioca i trećeg lica (cedenta i cesionara), da za taj ugovor u odnosu na lica, osnov i predmet ugovora, načelno važe sva pravila ugovornog prava i da je na osnovu tog ugovora moguće ustupiti sva potraživanja, osim izuzetaka predviđenih odredbom člana 436. ZOO.

U konkretnom slučaju nije sporno da su dana 19.11.2003. g. P. T. (cedent) i d.o.o. S. G. (cesionar) zaključili ugovor o cesiji i u članu 1. naveli da cedent ustupa cesionaru svoja potraživanja od cesusa (RMU M. M.) u iznosu od 16.694,55 KM u svrhu podmirivanja dugova po ugovoru broj 16/03, u članu 2. da izmirenjem obaveza cesusa prema cesionaru prestaje obaveza cedenta prema cesionaru i cesusa prema cedentu za iznos uplaćenih sredstava i u članu 3. da je cesus saglasan sa odredbama ovog ugovora. Nije sporno da tuženi (cesus)

nije izvršio obavezu iz pomenutog ugovora plaćanjem duga u iznosu od 16.694,55 KM cesionararu.

Kod takvog stanja činjenica, imajući u vidu odredbu člana 436. ZOO i sve naprijed navedeno, pravilno su nižestepeni sudovi usvojili tužbeni zahtjev tužitelja obavezivanjem tuženog da mu isplati iznos od 16.694,55 KM temeljem spornog ugovora o cesiji od 19.11.2003. g..

Prigovori revidenta, koji se odnose na trajanje postupka, ukoliko su i tačni, nisu od uticaja na pravilnost i zakonitost presuđenja u ovoj pravnoj stvari.

Pozivanje revidenta na ugovor broj 293/03 od 27.3.2003. g., kojeg su zaključile parnične stranke, nije od uticaja na presuđenje u ovoj pravnoj stvari, u kojoj se od tuženog traži izvršenje obaveze iz ugovora o cesiji kojim je cedent P. T. ustupio tužitelju svoje potraživanje prema tuženom u iznosu od 16.694,55 KM po ugovoru broj 16/03.

Neutemeljeni su i prigovori revidenta kojima se tvrdi da su u dostavljanju i izvođenju dokaza počinjene povrede odredaba parničnog postupka koje bi bile od uticaja na pravilnost presuđenja. Ovo iz razloga što na ročištu za glavnu raspravu 17.12.2004. g. nakon izvođenja dokaza punomoćnik tuženog nije imao primjedbe, a iz stanja spisa proizlazi da stranke nisu predlagale izvođenje dokaza saslušanjem parničnih stranaka.

Stoga je temeljem odredbe člana 248. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05 i 63/07) reviziju valjalo odbiti i odlučiti kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 118-0-Rev-06-000 312 od 5.3.2008.g.)

<----->

Raskid zbog neispunjenja

R J E Š E N j E

Revizija tužene – protivtužilje ODP F.s.v. S.S. se uvažava, ukida se presuda Okružnog suda u S.S. broj PŽ-138/03 od 18.10.2004. g. u dijelu kojom je ova tužena obavezana da tužiocu G.E. umjesto iznosa od 530.000,00 KM isplati iznos od 1.178.341,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom i to na iznos od 734.536,00 KM počev od 31.01.2003. g. pa do isplate i na iznos od 443.805,00 KM počev od 31.07.2004. g. pa do isplate, i da mu ubuduće umjesto iznosa od 16.200,00 KM plaća mjesečno iznos od 23.725,00 KM, najkasnije do petog dana u mjesecu za tekući mjesec, a sve u roku od 30 dana od dana donošenja ove presude pod prijetnjom izvršenja, te u dijelu kojom se žalba tužioca G.E. odbija i prvostepena presuda u odbijajućem dijelu potvrđuje (stav 2 i 4 izreke prvostepene presude), kao i u dijelu kojom je žalba protivtužilje (ODP F.s.v. S.S.) odbijena i prvostepena presuda potvrđena u dijelu odluke kojom je zahtjev iz protivtužbe odbačen kao preuranjen, i odluka o troškovima spora, i u odnosnom dijelu predmet vraća drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u S.S. broj Ps-34/02 od 10.06.2003. g., tužena ODP F.s.v. S.S. (u daljem tekstu: prvotužena) dužna je tužiocu G.E. iz S. (u daljem tekstu: prvotužilac) isplatiti iznos od 513.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom po stopi propisanoj Zakonom o visini stope zatezne kamate počev od 16.05.2003. g., pa do isplate, kao i ubuduće da plaća mjesečno 16.200,00 KM svakog prvog a najkasnije do petog u mjesecu za tekući mjesec, do predaje u posjed prvotužiocu, sve u roku od osam

dana po pravosnažnosti presude pod prijetnjom izvršenja (stav 1). Sa viškom tužbenog zahtjeva u odnosu na prvotuženu zahtjev prvotužioca je odbijen (stav 2). Tužilac AMG E. iz S. (u daljem tekstu: drugotužilac) sa zahtjevom se u cjelosti odbija (stav 3). Tužbeni zahtjev u odnosu na tuženu R.S., Ministarstvo, Odsjek S.N.S. (u daljem tekstu: drugotužena) se odbija

(stav 4). Zahtjev iz protivtužbe prvotužene – protivtužilje ODP F.s.v. S.S. se odbacuje kao preuranjena (stav 5). Svaka stranka snosi svoje troškove spora (stav 6).

Drugostepenom presudom Okružnog suda u S.S. broj PŽ-138/03 od 18.10.2004. g., žalba prvotužioca se djelimično uvažila, a žalba prvotužene – protivtužilje se odbija kao neosnovana i prvostepena presuda u dosuđujućem dijelu (stav 1 izreke prvostepene presude) preinačava tako što se prvotužena obavezuje da prvotužiocu, umjesto iznosa od 513.000,00 KM isplati iznos od 1.178.341,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom i to na iznos od 734.536,00 KM počev od 31.01.2003. g. pa do isplate i na iznos od 443.805,00 KM počev od 31.07.2004. g. do isplate, kao i da mu ubuduće plaća mjesečno umjesto iznosa od 16.200,00 KM iznos od 23.725,00 KM, svakog prvog a najkasnije do petog u mjesecu za tekući mjesec, a sve u roku od 30 dana od dana donošenja ove presude pod prijetnjom izvršenja (stav 1).

U ostalom dijelu, žalba prvotužioca se odbija kao neosnovana i prvostepena presuda u odbijajućem dijelu (stav 2 i 4 izreke prvostepene presude) potvrđuje (stav 2), a žalba prvotužene se odbija kao neosnovana i prvostepena presuda potvrđuje u dijelu kojom je protivtužbeni zahtjev prvotužene – protivtužilje odbačen kao preuranjen (stav 3). Zahtjevi stranaka za naknadu troškova postupka pred drugostepenim sudom se odbijaju kao neosnovani (stav 4).

U ostalom dijelu prvostepena presuda ostaje neizmijenjena - stav 3 i 6 izreke prvostepene presude (stav 5).

Revizijom prvotužena – protivtužilja pobija drugostepenu presudu zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijana presuda ukine i predmet vrati tom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen, niti se Republički javni tužilac izjasnio o podnesenoj reviziji (čl. 390. st. 3. Zakona o parničnom postupku – "Službeni list SFRJ", br. 4/77 do 35/91, i "Sl. glasnik RS", br. 17/93 do 32/94, u daljem tekstu: ZPP).

Revizija je osnovana.

U tužbi tužioci zahtjevom traže: 1. da im prvotužena naknadi štetu koja je nastala nakon raskida ugovora o kupoprodaji zaključenog dana 22.03.2000. g. između prvotužioca i prvotužene koga je prvotužilac zbog neispunjenja ugovora raskinuo sa 08.06.2000. g., za period od dana raskidanja ugovora do 31.07.2004. g.; 2. da im prvotužena plaća naknadu štete u visini mjesečne zakupnine sve do predaje u posjed nekretnina koje su predmet navedenog ugovora o kupoprodaji i 3. zahtjev prvotužene – protivtužilje da joj prvotužilac – protivtuženi iz osnova sticanja bez osnova plati 1.412.202,00 KM.

Prvotužena – protivtužilja je u žalbi protiv prvostepene presude, a sada i u reviziji protiv drugostepene presude ukazala na povrede odredaba parničnog postupka učinjene u donošenju prvostepene i drugostepene presude:

1. da je odluka u stavu 1 izreke drugostepene presude kontradiktorna (protivriječna) odluci u stavu 2 te presude; 2. da su nižestepeni sudovi donoseći odluku o plaćanju naknade koja nije dospjela do zaključenja glavne rasprave postupali suprotno odredbi člana 177. stav 1. Zakona o parničnom postupku; 3. da se iz obrazloženja drugostepene presude ne vidi po kom je pravnom osnovu prvotužiocu dosuđena naknada navedena u izreci te presude i 4. da su nižestepeni sudovi pogrešno odbacili protivtužbu prvotužene smatrajući je preuranjenim zahtjevom za plaćanje naknade na ime vrijednosti građevinskih radova izvedenih na poslovnim objektima prvotužioca koji su tokom rata bili devastirani.

1. Da je odluka iz stava 1 izreke drugostepene presude kontradiktorna (proturiječna) odluci iz stava 2 te presude.

U stavu 1 izreke drugostepene presude drugostepeni sud je žalbu prvotužioca djelimično uvažio, a žalbu prvotužene odbio, preinačio prvostepenu presudu tako što je prvotuženu obavezao da prvotužiocu umjesto iznosa od 513.00,00 KM plati iznos od 1.178.341,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom na iznose navedene u izreci drugostepene presude, dok je u stavu 2 izreke te presude, žalbu prvotužioca odbio i prvostepenu presudu u odbijajućem dijelu potvrdio (stav 2 izreke prvostepene presude).

Iz navedenog proizilazi postojanje kontradiktornosti – proturiječnosti odluke drugostepenog suda u stavu 1 izreke drugostepene presude u odnosu na odluku iz stava 2 te presude, jer se u stavu 1 izreke drugostepene presude djelimično usvaja žalba prvotužioca u odbijajućem dijelu prvostepene presude (preko dosuđenog iznosa od 513.000,0 KM, (stavu 1 izreke prvostepene presude), dok se u stavu 2 izreke te presude, žalba ovog tužioca odbija u odnosu na odluku prvostepenog suda kojom se njegov zahtjev odbija (preko dosuđenog iznosa od 513.000,00 KM) što znači da u odnosu na odbijajući dio prvostepene presude postoje dvije odluke, koje su, kako je rečeno, kontradiktorne jedna drugoj, zbog čega je izreka drugostepene presude nerazumljiva.

2. Da su oba nižestepena suda pogrešno primjenila odredbu člana 177. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Sl. glasnik RS“, br. 58/03 do 74/05, dalje: ZPP RS), identičnu odredbu sadrži član 326. stav 1. ZPP.

Po odredbi člana 326. stav 1. ZPP koji je bio u primjeni u vrijeme donošenja prvostepene presude, koja je identična odredbi člana 177. stav 1. ZPP RS, a koja je bila u primjeni u vrijeme donošenja drugostepene presude, tuženom se izvršenje određene činidbe može naložiti, ako je činidba dospjela do zaključenja glavne rasprave. Izuzetak je (stav 2 tog člana) kod izdržavanja ili naknade umjesto izdržavanja, kada se tuženi može obavezati na činidbu koja nije dospjela.

U ovom slučaju prvotužilac je zahtjevom iz tužbe tražio naknadu buduće štete i za period poslije 10.06.2003. g. kada je zaključena glavna rasprava kod prvostepenog suda, pa stoga mu to pravo u smislu navedenih odredbi ZPP ne pripada poslije zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom.

3. Da se iz obrazloženja drugostepene presude ne vidi po kojem je pravom osnovu prvotužiocu dosuđena naknada u iznosu navedenom u izreci te presude.

Naime, na strani 7 obrazloženja drugostepene presude u stavu 1 se navodi "da prvotužiocu pripada pravo na naknadu štete na ime izmakle koristi", dok se u stavu 2 na istoj strani te presude navodi "da se radi o naknadi mjesečne zakupnine".

Iz navedenog proizilazi da drugostepeni sud u obrazloženju pobijane presude nije opredijeljeno naveo iz kog pravnog osnova prvotužiocu pripada pravo na naknadu koja se zahtjevom traži u ovom sporu a koju je prvotužilac tokom postupka pred prvostepenim sudom opredijelio kao naknadu štete nastale uslijed povrede ugovora o prodaji koga je zaključio sa prvotuženom dana 22.03.2000. g..

U takvoj situaciji, po odredbama materijalnog prava iz člana 132. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list SFRJ"; br. 29/78 do 57/89 i "Sl. glasnik RS", br. 17/93 i 3/96, u daljem tekstu: ZOO) na koju odredbu se pravilno pozivaju nižestepeni sudovi, u slučaju raskida ugovora obje ugovorne strane se oslobađaju svojih obaveza izuzev obaveze vraćanja onog datog drugoj ugovornoj strani u izvršenju tog ugovora, s tim da nevina strana – koja nije kriva za raskid ugovora, ima pravo na naknadu eventualne štete.

U ovom slučaju, a kako su to pravilno zaključili i nižestepeni sudovi, predmetnim ugovorom zaključenim 22.03.2000. g., prvotužilac i prvotužena, kao ugovorne strane, su se sporazumjele o predmetu i cijeni, dakle, zaključile su u smislu odredbi člana 454. stav 1.

ZOO valjan ugovor o prodaji. Prvotužena je, kao kupac, za sebe ugovorila kupovinu nekretnina navedenih u tom ugovoru koje drži u posjedu na osnovu rješenja Povjereništva opštine S.N.S. broj 01/II-2338/1 od 15.08.1996. g. (član 1. i 8. stav 1. tog ugovora), i da će prvotužiocu, kao prodavcu, isplatiti kupoprodajnu cijenu u iznosu od 1.800.000,00 KM, koju će platiti u dvije rate, prvu, u iznosu od 950.000,00 KM u roku od 15 dana od dana potpisivanja ugovora, i drugu u iznosu od 850.000,00 KM u roku od pet mjeseci od dana ovjere ugovora, s tim da je prvotužena u roku od 15 dana od dana potpisivanja ugovora u obavezi obezbijediti garanciju poslovne banke na iznos druge rate sa obračunom kamate za period od pet mjeseci od dana ovjere ugovora i koja (garancija) čini sastavni dio ugovora.

Prvotužena, kao kupac, svoju obavezu plaćanja prve rate ugovorene cijene u iznosu od 950.000,00 KM je izvršila sa zakašnjenjem od 32 dana, a drugu ratu nije platila, dakle, nije ispunila obavezu u ugovorenom roku, pa je poslije održanih sastanaka sa prvotužiocem dana 21.04., 10.05. i 24.05.2000. g., te pismenih prepiski između njih, prvotužilac kao prodavac pismeno obavijestio prvotuženu da sa 08.06.2000. g. raskida ugovor.

Nije u pravu prvotužena kada tvrdi u reviziji da prvotužilac nema pravo na raskid ugovora dok joj ne vrati uplaćenih 950.000,00 KM na ime prve rate ugovorene cijene.

Naime, kupoprodajna pogodba između njih je raskinuta zbog povrede ugovorene obaveze od strane prvotužene koja nije platila drugu ratu ugovorene cijene u iznosu od 850.000,00 KM u ugovorenom roku od 15 dana po zaključenju predmetnog ugovora o kupoprodaji od 22.03.2000. g., niti je to učinila i nakon neuspjelih pregovora oko plaćanja druge rate ugovorenog iznosa a niti je to učinila i nakon ostavljenog roka za njeno plaćanje sve do 26.05.2000. g. odnosno 02.06.2000. g., a ni do 08.06.2000. g. sa kojim danom je prvotužilac raskinuo ugovor.

Stoga je prvotužena, kao kupac, povrijedila ugovor, pa treba zaključiti da je predmetni ugovor, a kako su to pravilno zaključili nižestepeni sudovi, raskinut sa 08.06.2000. g., zbog povrede predmetnog ugovora (neplaćanje druge rate ugovorene cijene) pa prvotužiocu kao ugovornoj strani, koja je izvršila svoju ugovorenu obavezu, daje pravo na ostvarivanje prava na naknadu štete (član 132. stav 1. ZOO). Te odgovornosti prvotužena ne može se osloboditi tvrdnjama da prvotužilac nema pravo na raskid ugovora sve dok ne vrati uplaćeni iznos prve rate od 950.000,00 KM, a ona po odredbi člana 132. stav 2. ZOO ima pravo da zahtjeva vraćanje onog što je dala u izvršenju tog ugovora, koje se vrši po pravilima za izvršenje dvostranih ugovora.

4. Da su nižestepeni sudovi pogrešno odbacili protivtužbu prvotužene smatrajući preuranjenim njen zahtjev iz protivtužbe za plaćanje naknade u iznosu od 1.412.202,00 KM na ime radova na izgradnji poslovnih objekata prvotužioca koji su tokom rata bili devastirani.

ZPP koji je bio u primjeni u vrijeme donošenja prvostepene presude kao i ZPP RS koji je u vrijeme donošenja drugostepene presude i sada u primjeni, ne predviđa mogućnost odbacivanja tužbe, odnosno protivtužbe kao navodno preuranjene.

U ovom slučaju nižestepeni sudovi su odbacili protivtužbu kao preuranjenu pozivom na odredbu člana 38. stav 4. Zakona o osnovnim svojinsko- pravnim odnosima („Službeni list SFRJ“; br. 6/80, u daljem tekstu: ZOSPO) po kojoj potraživanje naknade nužnih korisnih troškova zastarijeva za tri g. od dana predaje stvari njenom vlasniku, pa kako prvotužena nije prvotužiocu predala u posjed nekretnine koje su bile predmet ugovora o prodaji, to da je zahtjev iz protivtužbe preuranjen.

Međutim, prvotužena je tokom postupka kod prvostepenog suda, a zatim u žalbi i sada u reviziji, tvrdila da predmetne poslovne objekte drži u posjedu na osnovu rješenja Povjereništva opštine S.N.S. broj 01/II-2338/1 od

15.08.1996. g. i da je nakon toga na predmetnim poslovnim objektima koji su u ratnim sukobima na području S. devastirani (uništeni) izveo građevinske radove na njihovoj popravci, te izgradio jedan sprat na tim objektima, a što da je učinio prije zaključenja predmetnog ugovora o prodaji od 22.03.2000. g..

Sve navedene činjenice i okolnosti iz protivtužbe prvotužene nižestepeni sudovi nisu provjeravali, smatrajući dovoljnim samu činjenicu da je predmetni ugovor o prodaji zaključen između prvotužioca i prvotužene raskinut sa 08.06.2000. g..

Međutim, po shvatanju ovog suda za zaključak od kada je prvotužena nesavjesni posjednik predmetnih nekretnina moralo se poći od činjenice saznanja prvotužene za odluku CRPC-a od 28.10.1999. g. kada se prvotužiocu vraćaju u posjed predmetni poslovni objekti, tj. najkasnije onog dana kada je prvotužena od prvostepenog suda dobila izvršnu odluku da predmetne poslovne objekte preda u posjed prvotužiocu.

Dakle, do toga dana prvotužena nije bila nesavjestan posjednik predmetnih poslovnih objekata, i pod uslovom da je do tada izvela radove za koje zahtjevom iz protivtužbe traži plaćanje naknade, onda se o zahtjevu iz tužbe kao i o zahtjevu iz protivtužbe mora odlučiti jednom presudom pod uslovom da se u smislu odredbi člana 38. stav 3. i 4 ZOSPO, radi o nužnim (*impensae necessariae*) i korisnim troškovima (*impensae utiles*) što ih je imala u vezi sa održavanjem odnosno povećanjem vrijednosti stvari – poslovnih objekata.

Iz svega rečenog proizilazi osnovanost revizije prvotužene – protivtužilje da je drugostepeni sud u donošenju pobijane presude učinio navedene povrede odredaba parničnog postupka. Dosljedno tome, drugostepena presuda je primjenom odredbi člana 249. stav 1. ZPP RS u odnosnom dijelu ukinuta i predmet vraćen tom sudu da u ponovnom postupku odlučivanja o žalbi stranaka otkloni nedostatke na koje se ukazuje u ovom rješenju, pa nakon toga donese zakonitu odluku.

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske Rev-78/05 od 18.5.2007.g.)

<----->

Raskid ili izmjena zbog promijenjenih okolnosti

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Doboju broj P-324/03 od 14.05.2004. g., obavezao je tuženog B. N. iz D. da tužilji R.P. iz D. vrati iznos od 11.500,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 10.08.2002. g. do isplate na ime plaćene kupoprodajne cijene za putnički automobil marke sive metalik boje, registarske oznake ... proizvedenog 1993. g..

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Doboju GŽ-380/04 od 24.11.2005. g. žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Tuženi revizijom pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se pobijana presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Tužilja je u odgovoru na reviziju tuženog osporila navode revizije i predložila da se ista odbije.

Revizija nije osnovana.

U tužbi tužilja zahtjevom traži vraćanje ugovorne cijene od 11.500,00 KM po ugovoru o prodaji koga je 10.08.2002. g. zaključila sa tuženim u kojem je predmet prodaje putnički automobil marke ... registarski broj ... proizvodnje 1993. g., koga je Ministarstvo, P.P. u V. dana 26.03.2003. g. oduzela od supruga tužilje M. P., prilikom prelaska državne granice između R.H. i B. i H. u mjestu S. Š..

Nakon provedenog postupka prvostepeni sud je utvrdio: da su parnične stranke u prisutnosti T. M., P. M., supruga tužilje i N. J., sina tuženog dana 10.08.2002. g. usmeno ugovorili kupoprodaju predmetnog putničkog automobila za cijenu od 11.500,00 KM koja je tuženom u S. o. u D. isplatila ovaj iznos, a nakon toga da je tužilja preuzela predmetno putničko vozilo; da parnične stranke nisu zaključile pismeni ugovor o prodaji i da je suprug tužilje M. P. od ranije poznavao tuženog koji je kao stomatolog radio u preduzeću u kojem je ovaj bio zaposlen; da su se stranke prilikom zaključenja usmenog ugovora o prodaji dogovorile da će pismeni ugovor o prodaji zaključiti dana 20.03.2003. g. kada je isticala registracija predmetnog putničkog automobila i da je tuženi dana 10.08.2002. g. u savezu ovjerio pismenu punomoć kojom ovlašćuje tužilju da može koristiti predmetno vozilo, a koja punomoć je ovjerena od strane ovlaštenog radnika kao i štambiljom saveza.....; da je 22.02.2003. g. predmetno vozilo kojim je upravljao suprug tužilje M. P. prilikom prelaska državne granice između R. H. i B. i H. u mjestu S. Š. oduzeto od Ministarstva....., P. p. V., kome je 26.03.2003. g. izdata pismena potvrda o privremenom oduzimanju tog vozila; da je nakon oduzimanja predmetnog vozila tužilja usmeno obavjestila tuženog i njegovog sina J. N. koje su organi Centra u D. saslušali vezano sa oduzeto putničko vozilo; da predmetno putničko vozilo nije vraćeno tužilji niti tuženom koji je to vozilo tokom 1996. g. odnosno 1997. g. kupio u mjestu L. od nepoznatog lica i da tuženi od nadležnih organa R. H. nije tražio vraćanje predmetnog vozila kao i da odbija da tužilji vrati cijenu koju je platila za predmetno putničko vozilo.

Nižestepeni sudovi nalaze da su stranke nakon zaključenja usmenog ugovora o prodaji predmetnog putničkog vozila izvršile svoje ugovorne obaveze, tužilja je kao kupac platila tuženom, prodavcu 11.500,00 DEM na ime cijene a tuženi je predao u posjed tužilji predmetno vozilo koje su vlasti R. H. oduzele zbog toga što je vozilo na nezakonit način oduzeto od vlasnika tog vozila (ukradeno) i pozivom na odredbe člana 508, 509, 510 i 549. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78 do 57/89 i „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 i 3/96, u daljem tekstu: ZOO) sudili tako što su obavezali tuženog da tužilji vrati 11.500,00 KM na ime plaćene cijene za predmetno vozilo sa zakonskom zateznom kamatom od 10.08.2002. g. do isplate.

Odluka nižestepenih sudova je pravilna.

Prigovor revizije da prvostepeni sud nije pravilno primijenio odredbu član 137. stav 3. („Službeni glasnik RS „ broj 58/03 do 63/07, u daljem tekstu: ZPP) kada je na pripremnom ročištu održanom kod prvostepenog suda odredio saslušanje određenih svjedoka, a da od tužilje nije tražio niti je naveo o čemu treba da svjedoče predloženi svjedoci, nije osnovan.

Tačno je da je prvostepeni sud na pripremnom ročištu od 29.10.2003. g., odredio saslušanje parničnih stranaka i svjedoka, T.M., P. M. i N. J., čije saslušanje je tužilja predložila i u tužbi u kojoj je navela o čemu ovi svjedoci trebaju da svjedoče (okolnosti oko isplate kupoprodajne cijene predmetnog putničkog vozila, predaje saobraćajne dozvole i sačinjavanja i

ovjere dozvole za upravljanje predmetnim putničkim vozilom sačinjene u savezu....) pa stoga prvostepeni sud nije postupio suprotno odredbi člana 137. stav 3. ZPP kada nije traženo od tužitelja da navede o čemu svjedoci treba da svjedoče a na ovu povredu tuženi nije ukazao u žalbi protiv prvostepene presude, pa stoga se navedena povreda i ne odnosi na povredu odredaba parničnog postupka koja je učinjena u postupku pred drugostepenim sudom (čl.

242. ZPP).

Ni materijalno pravo nije pogrešno primjenjeno na štetu tuženog kada je obavezan da tužilji vrati iznos od 11.500,00 KM na ime plaćene cijene za predmetno putničko vozilo.

Kupac kojem je nadležni organ oduzeo kupljeno vozilo jer je bilo ukradeno ima pravo da od prodavca zahtjeva vraćanje isplaćene cijene.

Nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je tuženi kao pradavac stvari – predmetnog vozila, odgovoran zbog pravnog nedostatka, prema odredbi čl. 508. st. 1. ZOO, jer je prodao tužilji stvar na kojoj treće lice ima pravo koje isključuje kupčevo pravo (tuđa stvar).

Kako su sudovi tokom postupka utvrdili da je tužilja nakon što su organi Ministarstva oduzeli predmetno vozilo od supruga tužilje P.M., obavijestila tuženog o oduzimanju predmetnog vozila, što je u skladu sa odredbom čl. 509. ZOO, koji nakon toga nije postupio po njenom zahtjevu, a vozilo je oduzeto, pravilno je utvrđeno da je ugovor o prodaji vozila raskinut (čl.510. st. 1. ZOO).

Posljedica raskida ugovora sastoji se u tome da svaka strana vrati ono što je primila (čl.132. st. 2. ZOO) i da kupac ima pravo na naknadu pretrpljene štete (čl. 509. st. 3. ZOO).

Ostali se navodi revizije tuženog odnose na pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja i na ocjenu izvedenih dokaza, koji prema odredbi člana 240. stav 3. ZPP nisu revizijski razlog.

Nižestepeni sudovi su, prema tome, na pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenili materijalno pravo kada su udovoljili tužbenom zahtjevu tužilje na način bliže naveden u prvostepenoj presudi.

Revizija tuženog je iz navedenog razloga odbijena kao neosnovana. (čl. 248. ZPP).

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 118-0-Rev-06-000 187 od 27.06.2008.g.)

<----->

Sticanje bez osnova:

P R E S U D U

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tuženog za naknadu troškova na ime sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.316,25 KM.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda Doboj, broj 85 0 Ps 000161 08 Ps od 12.06.2009. g., odbijen je tužbeni zahtjev tužioca kojim traži da se obaveže tuženi da mu, po osnovu naknade štete, isplati iznos od 42.132,70 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana podnošenja tužbe pa do isplate, i da mu, na ime naknade troškova parničnog postupka, isplati iznos od 3.808,00 KM (stav I).

Obavezan je tužilac da tuženom, na ime naknade troškova postupka, isplati iznos od 2.699,95 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana donošenja presude 12.06.2009. g. pa do konačne isplate, u roku od 30 dana koji počinje da teče prvog dana poslije donošenja presude (stav II).

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda Banja Luka, broj 60 0 Ps 000161 09 Pž od 28.10.2010. g., žalba tužioca je odbijena i prvostepena presuda potvrđena. Odbijen je zahtjev tužioca za nadoknadu troškova postupka na ime sastava žalbe, kao i zahtjev tuženog za

nadoknadu troškova na ime sastava odgovora na žalbu.

Tužilac revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tuženi u odgovoru na reviziju predlaže da se revizija odbije, a tužilac obaveže na naknadu troškova postupka, na ime sastava odgovora, u iznosu od 1.316,25 KM.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužioca da se tuženi obaveže da mu isplati iznos od 42.132,70 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana podnošenja tužbe pa do isplate.

U bitnome se činjenično utvrđenje prvostepenog suda sastoji u sljedećem: da je tužilac dana 06.06.2004. g., pod brojem 13/2004, donio Odluku o izdvajanju Projektnog biroa počev od 01.07.2004. g., sa kojim datumom će se samostalno organizovati (tačka I), da će se izvršiti isknjižavanje sredstava i izvora sredstava iz poslovnih knjiga tužioca sa 01.07.2004. g. temeljem analitičkog bruto bilansa, koji će za Projektni biro biti sačinjen sa stanjem na dan 30.06.2004. g. (tačka II), da je sva potraživanja prava i obaveza koja nisu naplaćena i plaćena do 30.06.2004. g., biti obavezan naplatiti i platiti Projektni biro poslije izdvajanja iz sastava tužioca (tačka III) i da će tužilac sa 01.07.2004. g. isknjižiti iz svog knjigovodstva, a Projektni biro uknjižiti preneseno stanje temeljem sačinjenog analitičkog bruto bilansa (tačka IV); da je računovođa tužioca dana 30.06.2004. g. sačinio analitički bruto bilans koji je ovjeren pečatom i potpisom direktora tužioca, dok je naknadno sa danom 26.07.2004. g. dodat tekstualni dio ovjeren pečatom tuženog i potpisom V.B., kao direktora.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09-u daljem tekstu ZPP), primjenom odredbe člana 154., 210. i 376. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud odlučuje kao u izreci odluke.

Odbijajući tužbeni zahtjev tužioca za isplatu iznosa od 42.132,70 KM, prvostepeni sud je našao da su istaknuti prigovori pasivne legitimacije i zastarjelosti potraživanja osnovani. Sud je ocijenio da je Odluka o izdvajanju Projektnog biroa jednostrani akt tužioca koji ne stvara obavezu prema tuženom, jer dokucani tekst u analitičkom bruto bilansu od 30.06.2004. g. nije potpisan od strane ovlaštenog lica pošto V.B., koji je potpisan u ime tuženog, nije bio njegov direktor na dan 26.07.2004. g., već je to, prema izvodu iz sudskog registra broj U/I-473/2003, bio N.B. Takođe je ocijenjeno da tužilac nije dokazao da je tuženom predao stvari navedene u analitičkom bruto bilansu, te da je tuženi dokazao da za te stvari nije došlo do povećanja njegovog osnivačkog kapitala. Utvrđujući da je pravni osnov potraživanja tužioca naknada štete, a ne neosnovano obogaćenje, prvostepeni sud je usvojio i prigovor zastarjelosti potraživanja u smislu odredbe člana 376. stav 1. ZOO. Po shvatanju suda, zastarjelost potraživanja je počela teći sa 26.07.2004. g. (kada je tuženi ovjerio analitički bruto bilans), pa kako je tužba za isplatu utuženog iznosa podnesena 03.07.2008. g., cijeni da je podnesena po proteku subjektivnog roka od 3 g..

Drugostepeni sud u cijelosti prihvata činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužioca i potvrđuje prvostepenu presudu.

Drugostepeni sud nalazi da je V.B. upisan kao lice ovlašteno za zastupanje tuženog tek po rješenju, broj U/I-225/05 od 21.04.2005. g., što znači da je prvostepeni sud pravilno utvrdio

da to svojstvo nije imao na dan 24.07.2004. g., zbog čega nije ni mogao u ime tuženog potpisati analitički bruto bilans. Takođe je prihvaćen stav prvostepenog suda da se, obzirom na utvrđene činjenice, radi o naknadi štete i da je prigovor zastarjelosti pravilno cijenjen.

Drugostepena odluka je pravilna.

Odredbom člana 41. stav 1. Zakona o preduzećima („Službeni glasnik RS“ broj 24/98, 62/02, 38/03, 97/04 i 34/06 -u daljem tekstu: ZOP) propisano je da direktor zastupa preduzeće, ako zakonom nije drugačije propisano, da su organi preduzeća, između ostalih, i direktor kao organ poslovođenja (član 60. stav 1. tačka 4.

). Članom 63. Zakona o preduzećima je određen djelokrug direktora preduzeća pa on organizuje i vodi poslovanje preduzeća, zastupa i stara se o zakonitosti rada preduzeća te obavlja druge poslove utvrđene zakonom, osnivačkim aktom i statutom. Osnivači preduzeća, kao u konkretnom slučaju V.B., ostvaruju prava u skladu sa odredbom člana 55. stav 1. i 2. ZOP, ali se ne smatraju zakonskim zastupnicima preduzeća.

Tužilac svoje potraživanje prema tuženom temelji na analitičkom bruto bilansu od 30.06.2004. g.. Na osnovu izvedenih dokaza, uvidom u rješenju broj U/I-473/2003 i rješenje broj U/I-225/05 od 21.04.2005. g., nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je na dan 30.06.2004. g., odnosno na dan 24.07.2004. g., zakonski zastupnik tuženog bio N.B., a ne V.B. koji je, kao direktor, to pravo stekao upisom u sudski registar dana 21.04.2005. g.. Obzirom da nije sporno da je navedeni analitički bruto bilans za tuženog potpisao V.B., a ne tadašnji direktor tuženog, pravilnim se ukazuje zaključak sudova da se ne može smatrati da se tuženi nalazi u materijalno pravnom odnosu sa tužiocem u vezi sa stvarima i potraživanjima navedenim u tom bilansu. Pored toga, pravilnom ocjenom izvedenih dokaza sudovi su utvrdili da tužilac nije ni dokazao da su navedene stvari ušle u imovinu tuženog, odnosno da ih je preuzeo. Naprotiv, direktor tužioca V.Č. je iskazao da su stvari iz bilansa bile u posjedu Projektnog biroa kojim je rukovodio V.B. i da su tu i ostale nakon odluke tužioca o izdvajanju Projektnog biroa, da je biro imao svoj poseban žiro račun, da nije bio u sastavu tužioca, ali je koristio u svom poslovanju njegov pečat i da je svo novčano potraživanje (neplaćeno i ono koje je trebalo platiti) nastalo vezano za poslovanje Projektnog biroa.

Štoviše, tužilac je 30.07.2007. g. podnio tužbu protiv V.B. (broj 84 0 P 011347 07 P) sa zahtjevom da mu ovaj plati iznos od 15.983,40 KM na ime plaćenog poreza vezano za djelatnost Projektnog biroa, a podneskom od 27.02.2008. g. je istakao i zahtjev za isplatu protuvrijednost stvari preuzetih na osnovu analitičkog diobnog bilansa od 30.06.2004. g. u iznosu od 23.678,84 KM.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja neosnovanim se ukazuju i navodi revizije o povredi odredbe člana 8. ZPP, odnosno da su pogrešno ocjeni iskazi svjedoka M.A. i V.Č. Svjedok M.A. je u iskazu potvrdio da je on, kao računovođa

tužioca, sačinio analitički diobni bilans od 30.06.2004. g. koji je potpisao V.B., a što je potvrđeno i iskazom svjedoka V.Č.

Neosnovani su navodi revizije da nije dokazano da V.B. nije bio direktor tuženog na dan potpisivanja analitičkog bruto bilansa, jer je to suprotno izvedenim dokazima. Pravilna ocjena o nedostatku pasivne legitimacije na strani tuženog ne dovodi se u pitanje time što je bilans ovjeren pečatom tuženog, kod činjenice da nema potpisa ovlaštenog lica tuženog niti je dokazano da je tuženi prihvatio tako ovjereni bilans. Tužilac izvedenim dokazima nije potvrdio navode da je tuženi pravni sljednik Projektnog biroa, a to ne slijedi ni iz rješenja o registraciji tuženog kod nadležnog suda.

U odnosu na revizione navode da je pogrešno ocjenjen prigovor zastarjelosti potraživanja, jer da se ne radi o naknadi štete već o neosnovanom obogaćenju, ovaj sud smatra da kod

činjenice da je prigovor pasivne legitimacije osnovan, prigovor zastarjelosti nije od značaja za pravilno rješenje ovog spora.

Zahtjev tuženog za naknadu troškova na ime sastava odgovora na reviziju nije osnovan jer dati odgovor nije bio od značaja za zaštitu prava tuženog, posebno jer se u istom navode činjenice koje je isticao tokom postupka i koje su nižestepeni sudovi cijenili pri donošenju svojih odluka.

Kod takvog stanja stvari, ovaj sud nalazi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, niti ima nedostataka u donošenju pobijane odluke na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti. Zato je reviziju tužioca valjalo odbiti kao neosnovanu temeljem člana 248. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09).

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 60 0 Ps 000161 11 Rev od 15.01.2013.g.)